

Majster podsvetia

I.

Mr. Sherlock Holmes.

Roku 1878 som dosiahol titul doktora medicíny na londýnskej univerzite. Hneď po opustení univerzity som sa zapísal do kurzu pre armádnych lekárov. Po ukončení kurzu ma prideliť do piatej northumberlandskej divízie ako pomocného lekára. Regiment bol v tom čase v Indii a ešte pred tým, než som sa k nemu dostal, začala sa druhá afganistanská vojna. Pristál som v Bombay a dozvedel som sa, že moje oddiely sa presunuly hlboko do nepriateľského územia. Nasledoval som ich s mnohými inými dôstojníkmi, ktorí boli v tej istej situácii ako ja. Podarilo sa nám šťastlivo doraziť do Candaharu, kde som našiel svoj regiment a ujal sa nových povinností.

Krajina znamenala pre mnohých povzbudenie, ale pre mňa len nešťastie a skazu. Preložili ma do novej brigády a vzápätí som sa ocitol v rozhorčenom boji pri Maiwande. Guľka nejakého Jezaila ma škrabla na ramene a roztrieštila mi kosti. Bol by som padol do rúk vražedných Ghazisov, ale bezpríkladná odvaha môjho pobočníka Murraya, ktorý ma vymrštil na sedlo koňa, odvrátila nebezpečenstvo. Dostal som sa s posledným zvyškom síl do britských línii.

Zmietal som sa medzi životom a smrťou v pes-hawarskej nemocnici. Zranenie skomplikovala

črevná horúčka a trvalo celé mesiace, než sa môj zdravotný stav zlepšil. Lekári nahliadli, že bude najlepšie prepraviť ma do Anglicka, pretože slabosť akosi nechcela vypíchať z môjho tela. Zdravotne zruinovaný pristál som o mesiac v Portsmouthe. Dostal som deväť mesiacov dovolenky, aby som načerpal síl a úplne sa vyliečil.

Nemal som príbuzných a cítil som sa taký voľný, ako to príjem jedenásť šilingov a šesť pencí na deň, dovoľuje. Osadil som sa v privátnom londýnskom hoteli na Strande. Finančná otázka mi spôsobila také starosti, že som bol donútený zmeniť životosprávu a opustiť hotel s výhliadkou na skromnejšiu domácnosť.

Práve v ten deň, keď som sa zaoberal touto otázkou, poklepal mi pred Criterion-Barom na rameno mladý Stamford, bývalý podriadený. Stamford mi neprirástol k srdcu, ale teraz som s nadšením kvitoval toto stretnutie. Navrhol som mu spoločnú večeru v Hollborne.

„Čo sa s vami stalo, Watson,“ opýtal sa, oceňujúc môj výzor. „Ste tenký ako prút a hnedý ako orech.“

Vyrozprával som mu úsek z chmúrneho života a sotva som skončil, zasiahol Stamford do rozprávania.

„Úbohý chlapec!“ nešetril úprimným poľutovaním. „A čo zamýšľate teraz?“

„Hľadám byt,“ odvetil som. „Pokúšam sa riešiť problém, ako získať pohodlný byt za primeranú cenu.“

„To je nepríjemné,“ poznamenal, „dnes ste už druhý s podobným problémom.“

„A kto je ten prvý?“ opýtal som sa so záujmom.

„Chlapík, ktorý pracuje v chemickom laboratóriu v nemocnici. Práve dnes sa mi zdôveril, že našiel krásne izby a hľadá niekoho, s ktorým by spoločne znášal finančnú farchu.“

„Do čerta!“ vykrikol som. „Keď naozaj hľadá človeka, ktorý by sa s ním delil o byt a nájomné, som k dispozícii. Dám prednosť spoločníkovi pred osamelosťou.“

Stamford pozrel na mňa s výrazom prekvapenia. „Nepoznáte Sherlocka Holmesa,“ namietal. „Možno, že nebudete o neho, ako o stáleho spoločníka, ani stáť.“

„Prečo? Čo máte proti nemu?“

„Ach, nemám proti nemu ani to najmenšie. Ale je to trochu podivné individuum. Nadšenec v určitom odbore vedy. No, ako som bližšie informovaný, je to slušný človek.“

„Poslucháč medicíny?“

„Nie. Nemám ani tušenia, prečo to robí. Myslí, že sa vyzná v anatómii a je výborný chemik. Jeho štúdium je veľmi výstredné, ale získal toľko všelijakých vedomostí, že prekvapuje aj profesorov.“

„Nikdy ste sa ho neopýtali, na čo to chce využiť?“

„Nie. Je to človek, z ktorého ťažko možno niečo vytiahnuť.“

„Rád by som ho poznal,“ naliehal som. „Keď

už sa mám s niekým deliť o byt, dám prednosť vzdelanému a pokojnému spoločníkovi. Ešte sa necítim byť dosť silný na ľavý spôsob života. Ako sa môžem dostať s ním do styku?"

„Je zaručene v laboratóriu," odvetil. „Alebo sa neukazuje v laboratóriu celé týždne, alebo pracuje tam od rána do večera. No nesmiete mi zazlievať, ak nebudete s ním dobre vychádzať. Vy ste dali podnet k tomuto kroku a musíte znášať aj následky."

„Keď sa navzájom neznesieme, ešte je poruke východisko, rozídeme sa," ohradil som sa. „Zdá sa mi, že máte nejaký dôvod na túto ustavičnú náražku na opatrnosť. Je tento človek taký zvláštny?"

„Ťažko vysvetliť nevysvetliteľné," odpovedal so smiechom. „Holmes je príliš vedecký, než aby lahodil môjmu vkusu. Je chladnokrvný do krajnosti. Viem si jasno predstaviť, ako sa podvolí priateľovi servírovať nový, rastlinný alkaloid bez zlomyseľnosti, len aby zistil jeho účinky na organizmus. Spravodlivosť odpláca spravodlivosťou. Zdá sa, že má záľubu v istých a pevných vedomostiach."

„Veľmi správne. A hovoríte, že neštuduje medicínu?"

„Nie. Bohvie, čo je predmetom jeho štúdia. Ale sme na mieste a čochvíľa budete mať možnosť utvoriť si vlastnú mienku o Holmesovej osobnosti."

Po chvíli sme sa ocitli v priestrannej miestnosti, v ktorej sa to hemžilo rôznymi fľaškami, ban-

kami a skúmavkami. V laboratóriu bol len jeden chemik, úplne zaujatý a sústredený na prácu. Keď počul naše kroky, obrátil sa, vyskočil na rovné nohy a radostne vykrikol. „Mám to! Prišiel som na to!“ Vyšiel nám v ústrety so skúmavkou v ruke. „Našiel som protiprostriedok, pomocou ktorého sa sráža haemoglobín.“

„Dr. Watson, Mr. Sherlock Holmes,“ predstavoval nás Stamford.

„How are you?“ uvítal ma srdečne a stisol mi ruku silou, ktorú by som ani pri najväčšom vypätí nevedel oplatiť. „Domnievam sa, že ste boli v Afganistane.“

„Ako ste to do čerta zistili?“ opýtal som sa ho prekvapený.

„Na tom nezáleží,“ povedal si ako by pre seba. „Teraz je dôležitá otázka haemoglobínu. Nepochybujem, že cítite význam tohoto objavu.“

„V chemickom smysle je to zaujímavé,“ odvetil som, „ale prakticky...“

„Prečo, človeče. Veď je to najpraktickejší lekársky objav v posledných rokoch. Nebadáte, že je to neomylná skúška pre krvavé škvrny? Poďte bližšie!“ Zdrapil ma za rukáv a ťahal k pracovnému stolu. „Obstaráme si trochu čerstvej krvi,“ pokračoval a v okamihu si vpichol do prsta ihlu a vytlačil pomocou pipety kvapku krvi na podložné skielko. „Teraz pridám túto kvapku krvi do litra vody. Dá sa predpokladať, že smiešanina bude mať vzhľad čistej vody. Miera smiešania krvi s vodou zodpovedá pomeru jedna ku miliónu. No bezpochyby aj za

takého pomeru vyzozorujeme charakteristiku reakcie." Kým hovoril, hodil do nádoby niekoľko bielych kryštalkov a pridal niekoľko kvapiek priesvitnej tekutiny. Vo chvíli zmenil obsah nádoby sfarbenie v mahagónový nádych a navrchu sa usadil hnedastý prášok.

„Ha! Ha! Ha!“ vykrikol a vyhadzoval rukama ako dieťa, ktoré sa teší novej hračke. „Čo si o tom myslíte?“

„Myslím, že je to veľmi delikátna skúška,“ poznamenal som.

„Prekrásna! Nádherná! Starý spôsob skúšky bol veľmi nedokonalý a nepresvedčivý. Pri tejto skúške nerozhoduje ani zastaralosť krvnej škvrny. Keby tento spôsob skúšky boli objavili pred sto rokmi, boli by už dávno pykali za svoje zločiny tí, čo sa teraz voľne pohybujú po zemskom povrchu.“

„Skutočne!“ súhlasil som.

„Kriminálne prípady spočívajú zväčša na tomto bode. Človeka upodozrievajú zo zločinu ešte mesiace po jeho spáchaní. Skúmajú mu šaty, bielizeň a objavia na nich hnedasté škvrny. Sú to krvavé škvrny, alebo pochádzajú od blata, či od ovocia? Toto miatlo mnohých, a prečo? Pretože nebola poruke zodpovedná metóda. Teraz zmarí Holmesova skúška akékoľvek ťažkosti.“

„Mal by som vám gratulovať,“ poznamenal som, zmätený jeho nadšením.

„Minulého roku sa vyskytol prípad von Brishoffa vo Frankfurte. Keby bola táto skúška bývala

už na svetle, rozhodne by bol visel. Podobný bol aj prípad Masona, notorického Mullera, Lefevreho a Samsona z New Orleansu. Môžem vymenovať celý rad prípadov, ktoré by boly maly celkom iný spád."

„Hovoríte, ako kalendár kriminalistiky," vymieval sa Stamford. „Môžete sa o tom rozšíriť v novinách. Dajte tomu názov Policajné novinky v minulosti."

„Mohlo by to byť zaujímavé čítanie," ohradil sa Holmes a položil si náplasť na prst — zdroj krvi.

„No aby sme splnili poslanie," začal Stamford, sadajúc si na trojnohú stoličku. „Tu môj priateľ sa chce pridružiť k vám, ako spolubývajúci. Pokladal som teda za užitočné soznámiť vás."

Sherlock Holmes sa zdal byť nadšený myšlienkou deliť sa o byt so mnou. „Mám vyhliadnutý byt na Baker Streete," informoval. „Nevadí vám zápach silného tabaku?"

„Sám mám v ňom záľubu," odvetil som.

„V poriadku. Niekedy pracujem s chemikáliami a robím pokusy. Nebude vás to rušiť?"

„Vonkoncom nie."

„Počkajte, — aké mám ešte nedostatky? Niekedy upadnem do zádumčivosti a neotvorím ústa niekoľko dní. Treba ma nechať len na pokoji a prídem znova k sebe. Aké máte vy vrtochy?"

Zasmial som sa tomuto vypočúvaniu. „Som veľmi lenivý a vyhýbam sa hádke, pretože po-

trebujem oddych. Mám aj iné vlastnosti, keď som normálny, ale to by bolo na tento čas najdôležitejšie.“

„Znesiete hru na husliach vo vašom štádiu nervového otrasu?“ pýtal sa starostlivo.

„Záleží na hudobníkovi,“ odvetil som.

„Ach, to je all right,“ zvolal nadšene. „Ohláste sa teda zajtra okolo obeda po mňa. Zariadime všetko spoločne.“

Potriasli sme si ruky a zanechali ho medzi skúmankami...

„Mimochodom,“ obrátil som sa náhle na Stamforda. „Ako prišiel do čerta na to, že som bol v Afganistane?“

Môj spoločník sa s chuťou rozosmial. „To je jeho malá zvláštnosť. Veľa ľudí by chcelo vedieť, ako na tieto veci príde?“

II.

Vedecká dedukcia.

Na druhý deň sme sa stretli a vyhľadali byt na Baker Streete 221 b. Byt mal niekoľko miestností a veľkú, vzdušnú, vkusne zariadenú dennú izbu s dvoma priestornými oblokmi. Presťahoval som sa ešte ten istý večer z hotela a na druhý deň nasledoval Sherlock Holmes môj príklad. Niekoľko dní sme sa zamestnávali vybaľovaním a úpravou svojho nového domova. Začal som sa prispôsobovať novému spôsobu života.

Týždne sa mňaly a môj záujem o Sherlocka Holmesa vzrastal. Jeho osobnosť a vzhľad musely každého upútať. Bol asi šesť stôp vysoký a štíhlosť mu len pridávala na výške. Mal pátravý zrak a ostrý pohľad. Prísny nos vyžaroval energiu a rozhodnosť. Ruky mal trvale poznačené atramentom a chemikáliami, ale v pohyboch a hmata sa zračila zvláštna hebkosť.

Skutočne neštudoval medicínu a ani ináč sa nepripravoval absolvovať nejaký vedecký odbor. Predsa venoval mnoho času štúdiu a jeho rozličné vedomosti boli také zarážajúce, že v údive nad jeho znalosťami som mal natrvalo otvorené ústa.

Jeho nevedomosť bola taká pozoruhodná ako jeho vedomosti. V súčasnej literatúre, filozofii a politike bol podivný analfabet. Na moje chválospevy o Thomasovi Carlylovi sa naivne opýtal, kto to bol a čo vykonal. Moje prekvapenie dostúpilo vrcholu, keď som skonštatoval, že ignoruje Kopernikovu teóriu a sústavu slnečného systému."

„Zdá sa, že ste tým prekvapený," povedal, smejúc sa na mojom prekvapení. „Podnikám všetko, aby som na tie veci zabudol."

„Zabudnúť!"

„Pozrite," vysvetľoval. „Mám dojem, že ľudský mozog je zpravidla niečo ako prázdna komora a vy ju máte zariadenú takým nábytkom, aký ste si zvolili. Blázon si nashromaždí plno rozličného haraburdia, koľko sa zmestí, takže vedomosti, ktoré má využiť, sa mu tiesnia v hla-

ve. Často ich nahradí inými, takže má ťažkosti vo výbere a v ich praktickom použití. Múdry človek vyberá starostlivo všetko, čo uloží v mozgovej komore. Nemôže sa mu stať, že pre nával novozískaných vedomostí zabudne na staré, plánovite uskladnené v elastickej komôrke. Preto je dôležité nemať zbytočné vedomosti, aby nevytisly užitočné."

„Ale slnečná sústava," protestoval som.

„Čo ma to do čerta môže zaujímať?" prerušil ma netrpezlivo. „Vy tvrdíte, že sa točíme okolo Slnka. Keby sme sa točili okolo Mesiaca, nepridá to ani jednu penny na mojej hodnote alebo na hodnote mojej práce."

Už som chcel dať priechod zvedavosti a opýtať sa ho, v čom spočíva tá jeho práca, ale zdalo sa mi, že teraz je to nevhodné. Za náhradu som si zostavil celý obraz o jeho vedomostiach. Vyzerá to takto:

1. Znalosť literatúry — nedostatočná.
2. Znalosť filozofie — nedostatočná.
3. Znalosť astronomie — nedostatočná.
4. Znalosť politiky — slabá.
5. Znalosť botaniky — rozličná. Vyzná sa v beladonne, ópiu a vo všetkých jedoch. Neovláda praktické záhradníctvo.
6. Znalosť geologie — praktický, ale obmedzene. Na prvý pohľad rozpozná rôzne složenie pôdy. Pri reči mi ukázal rôzne stopy po pouličnom blate na nohaviciach a podľa farby usúdil, z ktorej časti Londýna pochádzajú.

7. Znalosť chémie — majstrovská.
8. Znalosť anatomie — dobrá, ale nesystematická.
9. Znalosť senzačnej literatúry — neobmedzená. Zdá sa, že vie o všetkých detailoch hrôzy, ktorá sa vo svete odohráva.
10. Hrá dobre na husliach.
11. Boxuje, vie jiu-jitsu a šermuje.
12. Pozná britské právo.

Keď som zostavil soznam a dal si s tým, veru, ťažkú prácu, hodil som ho do ohňa.

Prvý týždeň sme nemali návštevníkov a zrodilo sa vo mne podozrenie, že môj spolubývajúci je asi taký nespoločenský tvor ako ja.

Neskoršie som sa presvedčil, že má mnoho známostí v najrozličnejších triedach spoločnosti. Najsamprv prišiel mužský s myšacou tvárou a tmavými očami, ktorého mi predstavil ako Mr. Lestrade a prichádzal sem niekoľko ráz v týždni. Okrem neho prichádzaly k nemu v ktoromkoľvek čase rôzne postavy, o ktorých som si nevedel utvoriť ucelený obraz. Keď sa zjavilo niektoré z týchto indivíduí, Holmes ma obvykle prosil, aby som mu prepožičal dennú izbu a zdržoval sa v spálni. „Musím používať túto izbu ako obchodnú miestnosť,“ vysvetľoval, „a títo ľudia sú moji klienti.“ Znova mi niečo zabránilo, aby som sa priamo spýtal na jeho zamestnanie.

„Z kvapky vody,“ začal raz Holmes rozhovor, „musí logik približne usúdiť, či je z Atlantiku alebo Niagary, bez počutia o jednom alebo druhom a videnia toho. Ako ostatné umenie vedec-

ká dedukcia a analýza je niečo, čo si možno osvojiť dlhým a trpezlivým štúdiom. No ľudský život je príliš krátky na to, aby v tomto odbore dovoľoval dosťuď niekomu až na vrchol. Pred tým, než sa preorientujeme na morálne a myšlienkové stránky vecí a dejov, ktoré zapríčiňujú najväčšie ťažkosti, venujme sa akýmkoľvek malým problémom. Učme sa z pohľadu na človeka čítať jeho osud, zamestnanie a vlastnosti. Nech je to akokoľvek bezvýznamné, ale zostruje to pozorovacie schopnosti a učí, kam a prečo sa treba dívať. Podľa nechtov, rukávov, topánok, pukov na nohaviciach, podľa mozolov na dlani, podľa výrazu, podľa gombičiek na košeli, podľa všetkého, čo na človeku možno spozorovať."

„Nesmysel!“ zvolal som pobúrene.

„Yes. Teórie, ktoré vám rozvádzam, a ktoré vám pripadajú také chimerické, sú veľmi praktické a splývajú s nimi ako chlieb s maslom.“

„A ako?“ pýtal som sa, nezakrývajúci svoj záujem.

„Well, mám svoju vlastnú metódu. Myslím, že som v tomto odbore jediný na svete. Som poradný detektív, ak tomu rozumiete. V Londýne máme množstvo vládnych a súkromných detektívov. Keď si títo chlapíci nevedia poradiť, prichádzajú ku mne a ja ich uvediem na pravú stopu. Predložia mi fakty a obvykle mi to stačí na to, aby som vedel skonštruovať rozuzlenie. Zdalo sa mi, že ste boli prekvapení, keď som sa zmienil pri prvom stretnutí, že ste prišli z Afganistanu.“

„Rozhodne. Predpokladám, že vám to povedal.“

„Vedel som, že ste sa vrátili z Afganistanu. Dlhým cvikom myšlienkového pochodu prebieha on v mojej mysli tak rýchlo, že hneď dosiahnem uzávery. Dôvodenie o vás prebiehalo asi takto: predomnou je gentleman lekárskeho typu, ale s vojenským vystupovaním. Prirodzene, armádny lekár. Vrátil sa práve z tróp, obličaj nemá prirodzene hnedú farbu, pretože zápästia sú biele. Má podlomené zdravie a od horúčky a slabosti strhanú tvár. Ľavé rameno mal zranené. Pohybuje ním neprirodzene a stŕpnute. Kde v trópach sa mohol tento anglický vojenský lekár zraníť a ochorieť? Prirodzene, v Afganistane, v krajine vojny. Celý tento pozorovací proces nezaberal mi ani sekundu.“

„Je to také jednoduché pri vysvetľovaní,“ poznamenal som. „Pripomínate mi Dupina od Edgara Allana Poe. Nemal som ani poňatia, že také osobnosti jestvujú aj mimo románového rámca.“

„Lichotíte mi. V terajších časoch nejestvujú zločiny a kriminalisti. Akú dôležitosť má správne užívanie rozumu v našom odbore? Viem, že by som mohol presláviť svoje meno. Nežije človek, ktorý absolvoval také rozsiahle štúdium kriminalistiky ako ja. A čo je výsledok? Niet zločinu, ktorý by som nevypátral, okrem niekoľko priesvitných vrážd, ktoré aj úradník Scotland Yardu prenikne.“

Zmenili sme látku rozhovoru, aby sme si osviežili myseľ pozorovaním okolia.

„Som zvedavý, koho ten chlapík hľadá?“ opýtal som sa, ukazujúc na silného, jednoducho odeného chlapíka, ktorý kráčal po ulici a starostlivo si všímal domové čísla. V ruke držal veľkú, modrú obálku a pravdepodobne bol doručovateľom listu.

„Mienite toho námorného seržanta vo výslužbe?“ opýtal sa Sherlock Holmes.

„Do čerta!“ myslal som si. „Viem, že som neschopný rozpoznávať ľudí.“

Ešte som ani neskončil úvahu, keď sa mužský podľa všetkého rozhodol pre naše číslo. Počuli sme zaklopať, hlboký hlas a ťažké kroky na schodoch.

„Pre Mr. Sherlocka Holmesa,“ povedal, keď vstúpil do izby a podal priateľovi list.

Teraz sa naskytila príležitosť vyskúšať Holmesove teoretické dohady. „Dovolíte otázku?“ opýtal som sa dôrazne doručiteľa listu. „Aké máte zamestnanie?“

„Zriadenec, pane,“ odvetil pohotovo. „Rovnošatu mám v oprave.“

„A čím ste boli,“ doliehal som na neho a vrhol som pritom pátravý, skoro už víťazoslávny pohľad na Holmesa.

„Seržant, pane. Kráľovské námorné delostrelectvo. Nebude odpoveď na list? V poriadku, pane.“

Srazil podpätky, zdvihol ruku a zasalutoval. Zmizol v okamihu.

Tajomstvo lauristonskej záhrady.

Priznám sa, že som bol úprimne uchvátený týmto novým dôkazom o praktickej povahe teórie môjho priateľa. Môj rešpekt k vážnosti jeho analýz vzrástol. No predsa nevymizla z mojej mysle malá dávka podozrenia, ktorá ma zvädzala veriť, že celá vec bola nastrojená. Holmes bol zaujatý čítaním listu a nevšimol si okolie, ktorého súčasťou som bol i ja sám.

„Ako ste na to prišli?“ naliehal som na neho otázkou.

„Na čo?“ opýtal sa namrzený.

„No že posol bol námorný seržant vo výslužbe.“

„Nemám čas na pochabosti,“ odbyl ma prudko a potom sa mi usmial. „Pretrhli ste chod mojich myšlienok. Teda výzor toho muža vám nenaznačoval dosť jasno, že bol námorným seržantom?“

„Skutočne, nie.“

„Lahšie je uvedomiť si to, než vysvetľovať. Keby vás niekto žiadal, aby ste mu dokázali, že dva a dva sú štyri, môžete sa dostať pri dokazovaní do ťažkostí, hoc si je istý, že je to pravda. Ešte keď bol na ulici, mohol som spozorovať, že má na ruke vytetovanú veľkú, modrú kotvu. To zaváňalo morom. Výsledok tohto objavu poukazuje na jeho námornú príslušnosť. Mal vojenské vystupovanie a bohaté fúzy. Okrem toho sálal z jeho výzoru pocit dôležitosti a náznaky velenia. Mohli ste pozorovať, akým spôsobom držal

hlavu a švihal prútikom. Pevný rešpekt vzbudzujúci mužský v stredných rokoch, ktoré sa mu odrážaly aj na tvári. Všetky tieto skutočnosti ma nútily uveriť, že bol seržant."

„Ohromné."

„Praobyčajné," ohradil sa Holmes. „Pred chvíľkou som sa zmienil, že sa už nepáchajú zločiny. Zdá sa, že sa mýlim. Pozrite na toto!" Podal mi list, ktorý doniesol zriadenec.

„To je priamo hrozné!" vykrikol som, keď som sa oboznámil s obsahom listu.

„Zdá sa, že sa to vymyká všednosti," poznamenal chladne. „Prečítajte mi to nahlas."

Toto je obsah listu, ktorý som mu prečítal:

Môj milý Sherlock Holmes!

Minulú noc sa odohraly hrozné veci na Lauriston Gardens 3, pri Brixton Road. Náš človek zbadal na obhliadke, asi o druhej hodine ráno, svetlo v tých miestnostiach, a pretože dom bol prázdny, vzbudil podozrenie. Našiel dvere otvorené a v prednej nezariadenej izbe našiel mŕtvolu dobre oblečeného gentlemana. Vo vreckách mal doklady na meno Enoch J. Drebber, Cleveland, Ohio, USA. Nestala sa lúpež a nemožno ani zistiť, ako bol zavraždený. V izbe sú stopy po krvi, ale na človekovi nieto nijaké zranenie. Nemôžeme zistiť, ako sa dostal do domu. Skutočne, celá vec je zamotaná. Ak budete chcieť navštíviť dom pred dvádnástou, nájdete ma tam. Všetko som ponechal in statu quo, až kým sám prídete. Keď Vám príde niečo do cesty a nebudete môcť prísť na toto mie-

sto, napíšem Vám všetky podrobnosti a vyjadríte mi láskavo svoj názor.

Váš verný
Tobiáš Gregson.

„Gregson je najvtipnejší zo Scotland Yardu,“ poznamenal Holmes. „On a Lestrade sú rivalmi v tomto odbore. Obaja sú rýchli a energickí, ale pritom všední a priemerní. Žiarlia na seba ako dve vychýrené krásky.“

Zmialol ma chladom svojej reči. „Nesmiete strácať ani okamih,“ zvolal som. „Mám vám objednať koč?“

„Neviem istotne, či vôbec pôjdem. Som najnevyliciteľnejší leňoch, ktorý vôbec niekedy chodil v kožených topánkach. Totiž dovedy, kým som tým všetkým nie priamo posadlý.“

„Veď máte práve príležitosť, ktorú ste vyhľadávali.“

„Môj milý priateľ, toto je predsa nie môj prípad. Rozuzlím tajomstvo a Gregson, Lestrade a ostatní si odnesú slávu. To vyplýva z postavenia neoficiálnej osobnosti.“

„Ale vám dovoľuje, aby ste mu bol nápomocný.“

„Yes. Vie, že ho prevyšujem a priznáva mi to. Ale dá si radšej vyrezať jazyk, než by sa mal o tom niekomu tretiemu zmieniť. Oстане mi len pohľadanie voči týmto ľuďom a všetko ostatné, najmä slávu, pohltia sami. Pôjdeme!“

Prehodil si kabát cez ramená a vykročil krokom, ktorý nasvedčoval, že striasol so seba ľahostajnosť.

„Vezmite si klobúk,“ nakazoval mi.

„Prajete si, aby som išiel s vami?“

„Keď nemáte nič lepšieho pred sebou.“ O minútu neskoršie sme sedeli už v koči a uháňali smerom na Brixton Road.

Bolo hmlisté, chladné ráno a šedivá clona visela nad strechami domov. Môj priateľ bol dobre naladený a zaviedol rozhovor na cremonske husle a rozhovoril sa o rozdieloch medzi stradi-várkami a amati. Ja som mlčal, lebo počasie a výhľady na tragický zážitok doliehaly na mňa depresívne.

„Nezdá sa mi, že sa zaoberáte v myšlienkach týmto prípadom,“ prehovoril som konečne, prerušiac Holmesove muzikálne úvahy.

„Nemám ešte údaje,“ odpovedal. „Neodporúča sa utvárať si teóriu pred tým, než vám môžu byť predložené dôkazy. To zvädza úsudok.“

Lauriston Gardens číslo 3 mala zlovestný a pochmúrny výraz. Bola to jedna zo štyroch budov, ktoré stály v úzadí od línie pouličných domov. Dve budovy boli obývané a dve prázdne. Okolo sa rozprestierala malá záhradka, ktorá oddeľovala domy od ulice a bola preťatá úzkym chodníkom. Miesto bolo veľmi vlhké a nočný dážď utvoril na zemi vrstvu blata. Záhrada bola obohnaná asi tri stopy vysokým múrom z tehál, ktorý mal navrchu drevené zábradlie. Pri múre stál policajt, obklúčený hlúčkom zvedavcov, ktorí natŕčali hlavy v nádeji, že uvidia aspoň nejaký úsek z celej tragédie.

Očakával som, že sa Holmes hneď poponáhľa

do domu a vrhne na štúdium tajomstva. No nič nepoukazovalo na takýto úmysel. Veľmi živo sa začal prechádzať hore-dolu po chodníku a pozoroval striedavo na zem, oblohu, susedné domy a na zábradlie. Náhle skončil pozorovanie, pustil sa hore chodníkom alebo lepšie trávou, ktorá ho lemovala, a nespúšťal zrak so zeme. Raz sa náhle zastavil a dva razy som spozoroval, ako sa usmial a vyslovil niečo ako tiché uspokojenie. Na vlhkej pôde bolo mnoho stôp, ale od toho času, ako sem vnikla polícia, som nevedel pochopiť, na čo mu malo prispieť skúmanie toľkých, rozdielnych stôp.

Pri dverách domu sme sa stretli s vysokým, bludolícim mužom. Mal rozčuchané vlasy a v rukách notes. Ponáhľal sa v ústrety môjmu priateľovi a hneď spustil prúd slov. „Ste veľmi láskavý, že ste prišli. Dal som si záležať na tom, aby ostalo všetko nedotknuté.“

„Okrem tohto!“ ohradil sa môj priateľ, ukazujúc na chodník. „Keby sa tadeto bolo prehnalo stádo byvolov, nebolo by zanechalo toľko spustošenía za sebou. Predpokladám, že ste si všetko dôkladne všimli pred tým, než ste dopustili takto poškodiť pôdu, Gregson.“

„Mal som toľko práce vo vnútri domu,“ bránil sa detektív. „Môj kolega, Mr. Lestrade je tiež tu. Vyzval som ho spoločne pracovať na tomto prípade.“

Holmes pozrel významne na mňa a zdvihol ironicky obočie. „S takými dvoma chlapíkmi, ako ste vy a Lestrade, musí sa počítať ako s plat-

nými odborníkmi, a neviem, či zásah tretieho nebude tu zbytočný," namietal.

Gregson, uspokojený, trel si ruky a zdalo sa, že mu chvála zalichotila. „Myslím, že sme vykonali všetko, čo bolo v tomto prípade potrebné vykonať. Je to zvláštny prípad a poznám vašu záľubu v takýchto kriminálnych momentoch.“

„Prišli ste sem kočom?“ opýtal sa Holmes.

„Nie, pane.“

„Podme teda pozrieť izbu.“ Po tomto vyzvaní vkročil Holmes do domu a Gregson ho nasledoval.

Do kuchyne a iných priestranných miestností viedla krátka, zaprášená a nevydláždená chodba. Napravo a naľavo sa rozchádzalo dvoje dverí. Jedny boli rozhodne už mnoho týždňov ustavične zatvorené. Druhé dvere viedly do jedálne. Tam sa odohrala aj táto tajomná udalosť. Holmes vkročil dovnútra a ja som ho nasledoval s pocitmi, ktoré obvykle vyvoláva blízkosť mŕtveho.

Izba bola štvorcová, nezariadená, čo jej neobjektívne pridávalo na veľkosti. Nevkusný, ozdobný papier dekoroval steny a pleseň už nachádzala na ňom živnú pôdu. Na mnohých miestach bol rozdriapaný a odkrýval takto špinavožltý náter steny. Oproti dverám stál kozub, vystavaný v duchu modernej architektúry z imitácie mramoru. Na kozube bol položený svietnik s červenou sviečkou. Jeden oblok bol taký špinavý, že ledva prepúšťal svetlo.

Všetky tieto detaily sa staly predmetom mojej

pozornosti. Ako to obvykle býva, i ja som len po preskúmaní okolia sústredil pohľad na obraz, ktorý mal byť stredobodom všetkých záujmov. Opustená, strašná postava ležala bez akýchkoľvek prejavov života vystretá na dlážke. Prázdny pohľad bez lesku v očiach smeroval na farbami hýriacu povalu. Mužský pôsobil dojmom štyridsiatnika, strednej postavy, okrúhlych pliec, kučeravých, čiernych vlasov a krátkej, strniskovitej brady. Na sebe mal oblečený ťažký kabát, vestu, svetlé nohavice a čistý golier. Vzorne vykeľovaný klobúk ležal za ním. Ruky mal vystreté, nohy rozhodené a spodnú peru pootvorenú, ako keby bol mal pred smrťou bolestné záchvaty. Na skrivennej tvári nešťastníkovej sa zračil strach z násilenstva a zdalo sa mi, že z výrazu vychádza taká nenávisť, akú som dosiaľ nevidel v črtách tváre, prispôsobených tak dokonale k nenávisti. Tento zlomyseľný a strašný výraz, vystupňovaný hlavne nízkym čelom, plochým nosom a vypuklými čelustami, dodával mŕtvole podivný, opičí výzor, ktorý posilňovala ešte aj neprirodzená poloha tela. Videl som mŕtvoly v rôznych obmenách, ale pohľad na ne nikdy nevyvolal vo mne toľko vzrušenia ako v tejto tmavej, pochmúrnej izbe.

Lestrade nás uvítal vo dverách a priateľsky nám pokynul.

„Týmto prípadom sa rozhodne spotíme,“ začal bez úvodu. „Prekonáva všetky doterajšie prípady z mojej praxe, a musím doložiť, že som nie nováčik.“

„Zistili ste nejaké stopy?“ opýtal sa Gregson.

„Vôbec nie,“ priznával sa Lestrade.

Sherlock Holmes sa priblížil k mŕtvole, kľakol si a dôkladne ju skúmal. „Ste presvedčený, že nie je zranený?“ opýtal sa a ukazoval na početné, krvavé škvrny rozsiate okolo.

„Rozhodne!“ zvolali obaja naraz.

„Potom, prirodzene, patrí táto krv niekomu inému — pravdepodobne vrahovi, ak toto možno pokladať za vraždu. Tieto okolnosti mi pripomínajú smrť Van Jansena z Utrechtu roku 1834. Pamätáte sa na ten prípad, Gregson?“

„No, sir.“

„Prečítajte si to. Nie je nič nového pod slnkom. Všetko sa už aj predtým stalo.“

Medzi rečou jeho pohyblivé prsty lietaly sem a tam, ohmatávaly, tlačily, odopínaly a skúšaly, zatiaľ čo oči sledovali túto činnosť s výrazom, ktorý som u neho už niekoľko ráz zbadal. Nakoniec ovoňal mužove pery a všimol si podpätky na jeho patentných, kožených topánkach.

„Vôbec ste ním nehýbali?“ opýtal sa.

„Nie viacej, ako si to vyžadovala prehliadka.“

„Dajte ho teda odniesť do márnice,“ nariadil. „Už sa nemožno na ňom viacej poučiť.“

Gregson mal poruke nosidlá a štyroch mužov. Na jeho zavolanie vošli do izby, naložili cudzinca na nosidlá a odniesli ho. Keď ho zdvíhali, zo záhybov jeho šiat vypadla obrúčka a rozkotúľala sa po dlážke. Lestrade sa zohol, aby ju zdvihol, a díval sa na ňu pohľadom, ktorý prezrádzal, že vetří tajomstvo.

„V tom bola žena,“ vykrikol. „To je ženský snubný prsteň.“

Obstali sme ho a on nám ukazoval na dlani novoobjavený predmet. Nebolo pochybnosti, že krúžok zlata, zdobil raz mladuchin prst.

„To komplikuje celý prípad,“ poznamenal Gregson. „Tak sa zdá, že predošlé komplikácie ešte nepostačujú.“

„Ste si istý, že to nezjednodušuje prípad?“ opýtal sa Holmes a tváril sa dosť tajomne na to, aby nás všetkých zmiatol. „Pravdaže, nič nemožno ustáliť z pohľadu na túto izbu. Čo ste našli v jeho vreckách?“

„Všetko je tu,“ povedal Gregson a ukázal na hľbu predmetov na chodbe. Zlaté hodinky číslo 97163 od Barranda z Londýna. Zlatá albertská retiazka, ťažká a hladká. Zlatý prsteň so slobodomurárskym odznakom. Zlatú ihlu s rubínom ako oko. Ruské puzdro na vizitky s vizitkou Enoch J. Drebber z Clevelandu. Peňaženku nemal, ale peňazí, roztratených po vreckách, bolo dovedna sedem libier a trinásť pencí. Ďalej mal vreckové vydanie Decameronu, v ktorom je vpísané meno Joseph Stangerson. Dva listy; jeden adresovaný E. J. Drebberovi a druhý Josephovi Stangersonovi.“

„Adresa?“

„Americká burza, Strand — ponechať až do vyzvania. Obidva listy posielala Guion Steamship Company a pojednávajú o predaji člnov v Liverpoole. Je jasné, že tento nešťastník bol na zpiatočnej ceste do New Yorku.“

„Pátrali ste po tom Stangersonovi?“

„Áno, pane,“ odvetil pohotove. „Rozposlal som oznámenia do všetkých novín a súčasne som vyslal jedného muža do Americkej burzy, ale ešte sa nevrátil.“

„Spojili ste sa s Clevelandom?“

„Ráno sme tam telegrafovali.“

„Ako ste štylizovali dotaz?“

„Jednoducho sme vykreslili situáciu a požiadali ich o pomoc vo forme informácií.“

„Nepýtali ste sa ani na tie podrobnosti, ktoré sa vám zdaly také kruté?“

„Informoval som sa len o Stangersonovi.“

„Nič viacej? Nie je tu nijaký stredobod, o ktorý sa opiera tento prípad? Nebudete ešte telegrafovať?“

„Vyžiadal som si všetko, čo potrebujem,“ namietal Gregson.

Sherlock Holmes pokrútil hlavou a chcel pravdepodobne pokračovať v reči, keď sa vtom znova zjavil Lestrade. Už vo dverách si šúchal ruky s výrazom spokojnosti.

„Mr. Gregson,“ začal. „Práve som urobil objav, ktorý je neobyčajne dôležitý a ktorý by ste boli prezreli, keby som nebol preskúmal steny.“

Oči mu víťazoslávne svietily a bol bezpochyby v najvyššom štádiu vytrženia, lebo triumfoval nad svojím kolegom.

„Poďte sem,“ odvádzať nás späť do tej izby, kde sa odohrala tragédia. Ťažká atmosféra čiastočne už vypáchala. „Postavte sa sem!“

Zapálil o podpätok zápalku a podržal ju oproti stene.

„Pozrite sa!“ zvolal triumfálne.

Všimol som si, že papier bol na tomto mieste čiastočne vytrhaný a odkrýval štvorec špinavo-žltej steny. Na stene bolo krvavočervenými písmenami napísané jedno slovo:

R A C H E

„Čo si o tom myslíte?“ vykrikol detektív, ako by bol predvádzal na trhu vlastné výrobky. „Toto ste prezreli, lebo je to v pomerne tmavom kúte, a nikomu neprišlo na um pozrieť tam. Vrah to písal vlastnou krvou. Pozrite na pramienok krvi, ktorý stekal po stene. Pravda, toto vylučuje možnosť samovraždy. Prečo si vyvolil práve tento kút? Vysvetlím vám to. Všimnite si tú sviečku na kozube. V tom čase horela a keď horela, osvetľovala najintenzívnejšie v normálnych okolnostiach práve tento tmavý kút.

„A čo to naznačuje? Myslím tento objav, to slovo,“ opýtal sa namrzený Gregson.

„Čo naznačuje? Autor tých písmen chcel dopísať ženské meno Rachel, ale bol vyrušený a nedokončil to. Pamätajte si na moje slová, keď sa tento prípad vyjasní. Zistíte, že meno Rachel je v spojitosti s tou tragédiou. Neviem si vysvetliť, prečo sa smejete, Mr. Holmes. Nepopieram, že ste šikovný a bystrý, ale starý stopár sa v týchto prípadoch najlepšie osvedčí.“

„Prosím o prepáčenie!“ ospravedlňoval sa môj priateľ, ktorý takto nestačil odolať vlnemlechu a dal jej voľný priechod. Prirodzene, že

zásluhy o tento cenný objav patria len vám a všetko poukazuje na to, že autorom je druhý účastník tohto tajomného prípadu. Dosiť som nemal príležitosť preskúmať túto izbu, a ak dovoľíte, urobím to teraz."

Ešte za reči vytiahol z vrečka patentný meter a veľkú, okrúhlu lupu. Týmito dvoma nástrojmi prekutával izbu, plánuje a takmer po milimetri. Raz sa zastavil, ochvíľu si klakol a raz ležal dokonca na zemi, dotýkajúc sa dlážky skoro tvárou. Zdalo sa, že bol úplne zaujatý touto činnosťou a takmer si prestal uvedomovať našu prítomnosť. Ťažko totiž možno pripustiť, že by bol strpel svedkov pri vydávaní pestrých zvukov, ktoré v rôznych moduláciách naznačovali raz prekvapenie, raz spokojnosť, súhlas a nadšenie.

Pri pohľade na neho som nijako nepotlačoval predstavu, že mám pred sebou čisto krvného, cvičeného a dobre kŕmeného foxteriéra, ktorý hľadá stratený úlomok kosti. Takto pokračoval v skúmaní asi dvadsať alebo aj viac minút a s vrcholnou presnosťou zmeriaval vzdialenosti škvŕn od steny. S jedného miesta si dokonca veľmi opatrne shrnul kôpku šedivého prášku a uschoval ju v obálke. Nakoniec skúmal pomocou lupy písmená na stene a všímal si dôkladne každé jednotlivé písmeno. Keď toto všetko urobil, zastrčil meter a lupu nazad do vrečka a takmer zažiaril spokojnosťou.

„Hovorí sa, že genialita je vlastne neurčitá schopnosť pričiniť sa o starosti," poznamenal so

smiechom. „Zlá definícia, ale vzťahuje sa oprávnene na detektívov.“

Gregson a Lestrade sledovali manévry svojho amatérskeho kolegu, a zdalo sa, že prejavujú aj záujem. No pochybnosti sa nesnažili zdolať.

„Aká je vaša mienka, pane?“ opýtali sa obaja naraz.

„Olúpil by som vás o zásluhy na vyriešení tohto prípadu, keby som v pátraní pokračoval,“ poznamenal Holmes. „Počínali ste si tak premyslene, že zásah tretieho je tu len rušivý.“ Hlas mal podfarbený sarkazmom. „Keď ma však oboznámite s tým, ako pokračuje vaše pátranie, ochotne vám pomôžem. V tejto chvíli by som si rád prehovoril so strážnikom, ktorý našiel mŕtvolu. Môžete mi udať jeho meno a adresu?“

Lestrade listoval v notese. „John Rance,“ informoval Holmesa. „Dnes nemá službu. Nájdete ho na Audley Court 45, Kennington Park Gate.“

Holmes si poznamenal adresu.

„Podme, doktor,“ povedal. „Pozrime na neho. Prezradím vám jednu vec, ktorá vám môže byť prospešná v tomto prípade,“ pokračoval, obrátiac sa na oboch detektívov. „Toto bola vražda a vrahom je mužský. Je asi šesť stôp vysoký v najlepšom kvete života, na svoju výšku má malé nohy, nosí hrubé, hranaté topánky a fajčí cigary značky Trichinopolis. Prišiel sem spolu s obeťou vraždy v štvorkolesovej drožke, do ktorej bol zapriahnutý kôň, podbitý tromi starými a jednou novou podkovou. So všetkou pravdepodobnosťou súdim, že vrah má sviežu ružo-

vů tvář a na pravej ruce má pozoruhodne dlhé nechty. Toto je len niekoľko náznakov, ale môžu vám posloužiť."

Lestrade a Gregson si navzájom vymenili ironické úšklabky.

„Hovoríte, že mužský bol zavraždený. Nevedeli by ste nám prezradiť čím?“ vyzvedal Lestrade.

„Jedom,“ odvetil ostro Holmes a chcel sa vytratiť z izby. „Aby som nezabudol, Lestrade,“ dodal už vo dverách. „Rache je nemecký výraz a znamená toľko ako pomsta. Nestrácajte teda čas na vypátranie Miss Rachel.“

S týmito slovami sa vzdialil a zanechal dvoch gentlemanov s veľkým otvorom v ústach.

Čo hovorí John Rance.

Bola presne jedna hodina, keď sme sa vzdávali z Lauriston Gardnes číslo 3. Sherlock Holmes ma viedol na telegrafný úrad, odkiaľ odoslal dlhý telegram. Potom objednal drožku a naznačil drožkárovi adresu, ktorú nám udal Lestrade.

„V tomto prípade nielo pádneho dôkazu,“ poznamenal Holmes. „No v skutočnosti sa mi v mysli črtá prípad už jasne. Pravda, musíme pátrať ešte po všetkom, čo sa dá vypátrať.“

„Zarážate ma, Holmes,“ prehovoril som. „Prírodzene, že ste si nie taký istý v podrobnostiach, ktoré ste pred chvíľou udali.“

„Nieto príčiny pre pochybnosti,“ odvetil pevno. „Prvá vec, ktorú som zbadal po príchode na to miesto, je stopa, ktorá prezrádza, že koč zanechával dva pásy v blate, tesne popri sebe. Okrem včerajška nepršalo asi týždeň, takže stopy kolies, vryté tak hlboko do zeme, iste pochádzajú zo včerajška. Pravda, zbadal som aj stopy koňa a všimol som si aj podkovy, z ktorých jedna sa zvlášť ostro zarezávala do blata a prezrádzala takto, že je nová. Gregson mi dal slovo, že neprišiel na drožke. To nasvedčuje, že drožka priviezla cez noc tie dve individua do domu.“

„To sa dá jednoducho vysvetliť,“ poznamenal som. „Ale ako ste zistili výšku toho muža?“

„Výška muža sa na deväťdesiat percent dá odhadnúť podľa dĺžky kroku. Je to v skutočnosti jednoduchý výpočet a nechcel by som vás nudiť úvahami o postavách. Dĺžku kroku som u oboch chlapíkov mohol jasne vyčítať zo stôp vonku v blate alebo v prachu na dlážke v izbe. Potom som mal možnosť doplniť si túto kalkuluáciu aj ináč. Keď človek píše na stenu, nabáda ho inštinkt písať v rovine očí. Písmená sú napísané približne o niečo nižšie než šesť stôp. To bola vlastne detská hra.“

„A vek?“

„Well, keď môže mať mužský pri chôdzi rozpätie kroku štyri a pol stopy bez najmenej námahy, nemôže byť zvädnutý, slabý a žltý. Z charakteru chôdze sálala sila a pružnosť. Patentné, kožené topánky zanechávajú okrúhlu stopu,

štvorhranné, prirodzene, štvorhrannú a ten typ topánok je zvlášť silný. V tom rozhodne nemôžete vidieť tajomstvo. Ešte je vám niečo nejasné?"

„Dlhé nechty a cigary Trichinopolis," vyzvedal som ďalej.

„Písmo na stene bolo dielom mužského ukazováčka, namočeného do krvi. Pomocou lupy som ľahko zistil, že omietka na múri bola doškriabaná. Keby bol mal neznámy mužský ostrihané nechty, nemohol by zanechať na stene silné ryhy. Shrnul som malú kôpku popola na papier. Popol bol tmavý, oblátkový a utvára sa výlučne len pri fajčení cigár Trichinopolis. Napísal som úvahu o cigarových popoloch, kde som zachytil výsledky svojho štúdia v tomto smere. Dokážem na prvý pohľad rozoznať rôzne druhy popola z cigár, cigariet alebo tabaku. Práve v takýchto detailoch sa líši schopný detektív od Gregsona a Lestrada."

„A svieža, ružová tvár?"

„Ach, aby som sa priznal, pri zmienke o tejto zovňajšej vlastnosti vraha som si z nich jednoducho vystrelil, hoci nepochybujem o pravdivosti tohto dohadu. Pravda, v tomto bode ostáva predpoveď nepodložená. Prepáčte, ale nie je mi celkom vítané, keď sa ma teraz na to všetko opytujete."

Prešiel som si rukou po tvári. „V hlave mi prúdia tie najfantastickejšie myšlienky," poznamenal som v snahe vysvetliť svoju dotieravosť. „Čím viacej sa tým človek zaoberá, tým vzdia-

lenejšia je skutočná predstava. Ako sa dostali tieto dvaja mužskí do domu? Ako prinútil jeden mužský druhého, aby použil jed? Odkiaľ je krv? Čo bolo predmetom vrahovho záujmu, keď sa neorientoval na krádež? Ako sa tam dostal ženský prsteň? Čo skrýva v sebe nemecké slovo Rache?" Prichytil som sa pri neschopnosti utvoriť z týchto otázok súvislú reťaz.

No môj spoločník sa len blahosklonne usmieval.

„Veľmi presne vyratujete ťažkosti tejto situácie," pridal sa Holmes k mojim úvahám. „Ešte ostáva mnoho nevyriešených záhad, hoc hlavné črty som už odkryl. Keď rozoberieme Lestradove úbohé uzávery v tomto prípade, spoľahlivo skonštatujeme, že presne podľa plánu naletel nástrahám vraha. Mohli ste z toho, ako sa okolnosti utváraly, vycítiť, že vrah chcel sviest' políciu na nepravú stopu tým, že sa pokúsil zvaliť vlnu a odviesť podozrenie na socializmus a tajnosť spoločnosti. No vraždu nespáchal Nemec. Ak ste si všimli písmeno A, bolo písané tlačným písmom na spôsob nemeckého švabachu. Skutočný Nemec píše tlačené písmená latinkou. Môžeme teda s istotou tvrdiť, že to nepísal nikto iný ako nedôsledný imitátor, ktorý preexponoval svoj postup. Bol to jednoducho úmysel usmerniť pátranie na nepravé koľaje. No príliš som sa rozhovoril. Viete, nerád prezrádzam ničky, ktorými omotávam prípad, lebo by ste skonštatovali, že môj postup je veľmi jednoduchý."

„Nikdy nebudem takto o vás súdiť," vyvracal

som podozrenie. „Pozdvihli ste pátranie na vedeckú úroveň.“

„Poviem vám teda ešte niečo,“ pokračoval. „V drožke prišli dvaja mužskí. Jeden v patentných, kožených, druhý v hrubých, hranatých topánkach. Obaja vošli spoločne, priateľsky, možno že sa azda navzájom aj podopierali, do domu.“

Keď sa dostali dovnútra, prechádzali sa hore-dolu po izbe. Patentné topánky ostaly stáť, zatiaľ, čo hranaté pokračovaly v prechádzke. Všetko som vyčítal z prachu a zistil som aj to, že čím ďalej, tým väčšmi vzrastalo vzrušenie mužského v hranatých topánkach. Tomu jasne nasvedčuje stále väčšie rozpätie v kroku. Cez celý čas sa prechádzal a stupňoval svoju zlosť. Potom sa odohrala celá tragédia. Povedal som vám už všetko, čo viem, ostatok informácií si vyžiada ešte slušnú námahu. No máme už pevnú základňu, z ktorej môžeme útočiť. Musíme sa ponáhľať, pretože chcem ísť do Halle na koncert, vypočuť si Normana Nerudu.“

Audley Court nebol priamo veľmi lákavým miestom.

Museli sme si predierať cestu cez kúdeľ špinavých detí a motúzov, ovešaných vypranou bielizňou, cez úzku uličku. Dvere na čísle 46 boly dekorované veľkou, mosadznou platňou, do ktorej bolo vyryté meno Rance. Na dotaz nám odvetili, že policajný strážnik je v posteli, a nechali nás čakať v malej predsieni.

Rance nedal na seba dlho čakať. Prirodzene,

že ho zobudili zo spánku, a tak sa dal vysvetliť aj jeho zmätok. „Podal som už hlásenie v úrade,“ vysvetľoval bez otáľania.

Holmes vytiahol z vrecka pol sovereigna a začal sa s ním významne hrať. „Myslel som, že nám preukážete láskavosť a vyrozprávate nám to sám,“ povedal mierne.

„Prirodzene, že môžete počítať s mojou ochotou,“ ubezpečoval nás náhlivo o zmene názoru a nespúšťal oči s mince.

„Vyrozprávajte nám teda celý prípad svojím neviazaným spôsobom.“

Rance sa posadil na pohovku a svažil obočie, ako keby aj na tvári bol chcel ukázať známky dôkladného premýšľania.

„Poviem vám to od začiatku,“ začal. „Moja služba sa začala o desiatej v noci a skončila ráno o šiestej. O jedenástej sa strhla na White Hart bitka, ale hneď som všetko urovnal. Okolo jednej začalo pršať a práve vtedy som sa stretol s Harry Murcherom, ktorý má revír na Holland Grove. V rozhovore sme postáli chvíľku na rohu Henriette Street. Minuly dve a prišlo mi na um pozrieť, či je na Brixton Roade všetko v poriadku. Všade sa rozliehala tichosť. Nestretol som na ulici ani živú dušu, len niekoľko drožiek prešlo popri mne. V duchu som si vykresľoval také jedno posedenie pri gine, keď vtom zachytilo moje oko záblesky svetla v dome. Vedel som, že dva domy na Lauriston Gardens sú neobývané. Zrodilo sa vo mne podozrenie, že tam vnikli nepovolaní ľudia. V momente ako by ma

zelektrizovala myšlienka na nejaké lotrovstvo. Keď som dobehol ku dverám . . .”

„Najsamprv ste sa zastavili a potom ste sa vrátili k vrátam na záhrade,” prerušil ho Holmes. „Prečo ste si takto počínali?”

Rance prekvapený pozrel na Holmesa a úžas mu skoro skamenel na tvári.

„Máte pravdu, pane,” potvrdil, „ale nechápem, ako ste na to prišli. Nebesia vedia. Teda, keď som sa dostal ku dverám, bolo všetko tiché a opustené, až som sa cítil byť v pomykove. Nebojím sa ničoho na tomto svete, ale priznám sa, že v tom okamihu som si začal namýšľať, že tu straší duch bývalého majiteľa domu. Táto myšlienka ma znechutila a vrátil som sa späť k vrátam zistiť, či neuvidím niekde svietiť Murcherov lampáš. No nebolo po ňom ani stopy.”

„Nikto nebol na ulici?”

„Ani živá duša, ba ani pes. Dodal som si znova odvahy a policajná zvedavosť ma donútila sa vrátiť. Vošiel som do domu a čakal učupený na nejaký prejav života. Všetko bolo pokojné a tiché. Prešiel som teda chodbou a pozrel do izby. Na kozube horela sviečka z červeného vosku a pri jej svetle som zbadal . . .”

„Yes, viem, čo ste zbadali,” pretrhol ho Holmes v reči. „Niekoľko ráz ste sa prešli po izbe a potom ste si kľakli k mŕtvole. Potom ste vyšli z izby a pokúšali ste sa otvoriť dvere na kuchyni . . .”

John Rance vyskočil na rovné nohy s výrazom strachu a podozrenia v očiach. „Kde ste

boli schovaný?" kričal: „Zdá sa mi, že viete o tom viacej, než by ste mali vedieť.“

Holmes sa zasmial a hodil hbito na stôl svoju vizitku.

„Neuväznite ma, Rance,“ prosil naoko. „Som jeden z tých stopovacích psov, ale nie vlk. Mr. Lestrade a Mr. Gregson vám to vysvetlia. Pokračujte, prosím. Čo ste robili potom?“

Rance znova zaujal miesto na pohovke, ale stratil už svoju bývalú istotu. „Vrátil som sa k bráne a zapískal na policajnej píšťalke. To privolalo Murchera a dvoch iných.“

„Aj potom bola ulica prázdna?“

„Well, bola, okrem jedného rušiteľa, ktorý bol poriadne naložený.“

„Čo tým myslíte?“

Strážnik vystrúhal potmehúdsku grimasu. „Videl som už mnoho nadratých ľudí,“ vysvetľoval, „ale ani jeden nebol tak krikľavo opitý ako ten pobehaj. Bol práve pri bráne, keď som vyšiel z domu, a opieral sa o zábradlie a zvracal čerstvo nakladanú zeleninu s párkom alebo niečo podobné. Nevedel sa skoro ani udržať na nohách.“

„Čo to bolo za človeka?“ opýtal sa Holmes.

Johna Rancea nenadchla táto otázka. „Bol to druh neobyčajne opitého človeka,“ povedal. „Rozhodne, že ho niekde lapili a zavreli do rána.“

„Jeho obličaj, šaty nevšimli ste si?“ Holmes sa stával netrpezlivý.

„Myslím, že sa rozepamätám, lebo som si ho

všimával s úmyslom, že sa ho ujmem. Ale vtom dobehol Murcher. Rozhodne, že to bol dlhý chlapík s červenými lícami, dolnú časť obličaja mal zakrytú . . .”

„V poriadku,” zvolal Holmes. „Čo sa s ním stalo?”

„Boli sme zaujatí tým prípadom,” odvetil policajt previnilým tónom. „No myslím, že sa predsa dostal šťastlivo domov.”

„Ako bol oblečený?”

„Hnedý kabát.”

„Mal v ruke bič?”

„Bič — nie.”

„Zaiste ho niekde nechal,” hovoril si Holmes pre seba. „Nepočuli, alebo nevideli ste hneď po tom drožku?”

„Nie.”

„Tu je pol sovereigna za námahu.” Priateľ vstal a vzal si klobúk. „Mám dojem, Rance, že sa takto k ničomu nedopracujete. Vaša hlava sa dá použiť len ako ozdoba. Mohli ste včera získať seržantské pásky. Mužský, ktorého ste mali takmer v rukách, je jediný, ktorý by nás mohol uviesť na stopu. Práve ho hľadáme. Poďme, doktor.”

„Prekliaty blázon!” vybuchlo z Holmesa na zpiatočnej ceste. „Mať na dosah toľko nezaslúženého šťastia a takto dopustiť, aby vyšlo nazmar.”

„Začíname tápať v tmách. Je pravda, že opis toho muža sa shoduje s druhou časťou tejto záhady. Ale prečo by sa bol vracal do domu, keď

už raz odišiel? To sú nie obvyklé spôsoby zločinca."

„Prsteň, človeče, prsteň. To je dôvod návratu. Keď nebude iné východisko, ako ho chytiť do pasce, ostane ešte stále možnosť nalákať ho na prsteň. Dostanem ho, doktor. Pravda, za všetko vďačím len vám. Pustil som sa len kvôli vám do tohto prípadu. Okradli ste ma tak o zaujímavé štúdium machov. Teraz sa musíme predovšetkým naobedovať a potom si vypočujeme Nerudove skladby. Jeho hra a úklon sú nedostihnuteľné. Čo to tak prekrásne hrá od Chopina: Tra-la-lajra-lajra-lej."

Inzerát priláka návštevníka.

Intenzívne som sa zaoberal hypotézou Sherlocka Holmesa, ktorý tvrdil, že mužský bol otrávený. No nebol som ochotný veriť tejto domnienke. Ale, keď nie otrávený, nuž čo teda spôsobilo jeho smrť? Nezistilo sa ani zranenie ani zadusenie. No od koho pochádzala krv na dlážke? Neboly známky po boji a ani obeť nemala zbraň, ktorou by sa bola bránila proti útočníkovi. Vedel som, že pokiaľ sa nevyriešia tieto problémy, neuspokojím sa a tým menej Holmes. Jeho vystupovanie a sebadôvera mi naznačovali, že už sformoval nejakú teóriu, ktorá pomôže vyvetliť záhadu.

Holmes sa vrátil len neskoro. Nemohol som predpokladať, že sám koncert ho tak dlho zdr-

žal. Stôl bol už prestretý a jedlo pripravené, keď sa zjavil.

„Nádherná hudba,“ začal sadajúc si. „Viete, čo hovorí Darwin o hudbe? Hlása, že sila, ktorá ju produkuje a oceňuje, jestvovala v ľudskom pokolení dávno pred tým, než si ľudstvo osvojilo schopnosť vyjadrovať sa. To zapríčiňuje, že čaro hudby si nás priamo podmaňuje. Prináša nám závan spomienok tých nepreniknutých storočí, keď bol svet ešte v detských plienkach.“

„To je, veru, trochu široký pojem,“ poznamenal som.

„Niektoré idey musia byť také široké ako svet, keď chcú interpretovať prírodu a jej úkazy,“ pokračoval slávnostne. „Čo je s vami? Vyzeráte trochu nesvoj. Brixtonský prípad dolieha na vás prudšie, než som očakával.“

„Aby som sa priznal,“ povedal som. „Divím sa, že pobyt v Afganistane nezanechal na mne stopy drsnosti a otužilosti. Na vlastné oči som videl, ako moji priatelia trhali mäso s nepriateľov pri Mainwande, a nestratil som pritom nervy.“

„Chápem to. Toto je tajomstvo, ktoré priamo dráždi obrazotvornosť. Kde niet obrazotvornosti, niet ani hrôzy. Čítali ste večerné vydanie?“

„No.“

„Zaoberajú sa dosť podrobne vraždou. Som rád, že sa nezmenili o tom, ako sa pri zdvíhaní mŕtvoly vytratil zo záhybov šiat snubný prsteň.“

„Prečo?“

„Pozrite na tento inzerát,“ ukazoval. „Rozo-

„Mal som ho do všetkých novín bezprostredne po vyšetrení.“

Podal mi noviny a na naznačenom mieste v rubrike „nálezy“ som čítal: Dnes ráno sa našiel na Brixton Roade, medzi White Hart Tavern a Holland Grove, zlatý, snubný prsteň. Informácie u Dr. Watsona, Baker Street 211b, medzi ôsmou a deviatou dnes večer.

„Odpusťte mi, že som použil vaše meno,“ ospravedlňoval sa. „Keby som bol uviedol svoje, niektorí ľudia so zaťaženým svedomím by ho spoznali a upustili by od návštevy.“

„To je all right,“ ubezpečil som ho. „Ťažkosť je v tom, že nemám prsteň.“

„Ach, máte,“ odvetil a podal mi obrúčku. „Tento postačí, hoc je to len napodobnenina.“

„Myslíte, že niekto bude reagovať na oznámenie?“

„Mužský v hnedom kabáte si to nenechá újsť — náš priateľ s červenou tvárou a hranatými topánkami. Keď nepríde sám, pošle splnomocnenca.“

„Nebude to pokladať za nebezpečné?“

„Vôbec nie. Podľa môjho názoru je to korektný prípad a neznámy mužský bude riskovať čokoľvek, len aby dostal prsteň späť. Predpokladám, že ho stratil, keď sa nakláňal nad Drebberovou mŕtvolou a nevšimol si stratu. Keď opustil dom, zistil stratu a ponáhlal sa späť, ale našiel na mieste políciu. Zapríčinil si to vlastne sám, lebo nechal horieť sviečku. Predstieral opilosť, aby odvrátil podozrenie, do ktorého prítomnosť

v blízkosti brány mohla ho ľahko uvrhnúť. Vžite sa do jeho situácie. Keď si zrekapituloval situáciu, pripustil pravdepodobne aj možnosť, že prsteň stratil na ulici, po odchode z domu. Ako sa zachová? Nedočkavo sa vrhne na večerník a prejde rubriku „nálezy“ v nádeji, že objaví môj inzerát. Oči mu zažiaria a zvýskne od radosti. Prečo by sa mal báť pasce? Nepripustí v myšlienkach súvislosť medzi nálezcom a vraždou. Príde. O hodinu sa s ním stretneme.“

„A potom?“ opýtal som sa s netajenou zvedavosťou.

„Ach, to prenechajte mne. Máte zbraň?“

„Môj starý služobný revolver a niekoľko nábojov.“

„Urobíte dobre, keď si ho vyčistíte a nabijete. Ide o násilníka a musíme sa pripraviť na nepríjemný spád udalostí.“

Odišiel som do spálne a poslúchol presne jeho radu. Keď som sa vrátil do pracovne s pripravenou pištoľou, zamestnával sa Holmes už brnkaním na husliach.

„Zápletka sa priostruje,“ prehovoril, keď som bol vo dverách.

„Práve som dostal na svoj telegram odpoveď z Ameriky. Môj názor na prípad bol správny.“

„To znamená? ...“ opýtal som sa so zjavnou zvedavosťou.

„Potlačte zvedavosť a pripravte sa na užitočnejšie využitie energie,“ odvetil. „Vložte pištoľu do vrečka. Keď sa chlapík zjaví, nedajte z reči vycítiť naše poznatky. Ďalší priebeh patrí môjmu

zásahu. Predovšetkým ho nezastrašte tým, že v pohľade vyjadríte svoj postoj k nemu ako k chladnokrvnému vrahovi."

"Je presne osem hodín," upozorňoval som, dívajúc sa na hodinky.

"Yes. Pravdepodobne ho o niekoľko minút privítame. Otvorte opatrne dvere a vložte kľúč zovnútra. Ďakujem! Toto je podivná stará kniha. Včera som ju kúpil v kníhkupectve; 'De Jure Inter Gentes', písaná latinsky a vydaná v Liége roku 1642. Karolova hlava stála ešte pevne na jeho pleciach, keď tlačili tento sväzok."

"Kto ju tlačil?"

"Philippe de Croy. Na prednej strane je už vyblednutým atramentom napísané Ex libris Gullolmi Whyte. Neviem, kto bol tento William Whyte, ale domnievam sa, že nejaký právnik v sedemnástom storočí. Toto dielo je hodno pozornosti. No, myslím, že prichádza náš človek."

Ešte nedokončil a už sme počuli zvoníť. Sherlock Holmes energicky vstal z kresla a odsunul ho smerom ku dverám.

"Býva tu Dr. Watson?" opytoval sa neznámy hlas, keď sluha otvoril dvere. Nezachytili sme sluhovu odpoveď, ale dvere sa zatvorily a niekto začal vystupovať po schodoch. Mal som dojem, že návštevník kráča neisto. Holmes tiež načúval melódii krokov a záblesk prekvapenia kmitol jeho tvárou. Človek kráčal pomaly chodbou a keď sa priblížil ku dverám, ozvalo sa zaklopanie.

"Vstúpte!" zvolal som.

Aký som bol prekvapený, keď sa namiesto brutálnej ľudskej kreatúry, akú sme očakávali, zjavila vo dverách stará, trasľavá žena s tvárou posiatou vráskami. Zdalo sa, že je zarazeňá účinkom svetla a neisto sa zastavila, aby si zaclonila zrak. Pozrel som na svojho priateľa a vyčítal z jeho výrazu toľko zármutku, že len pre-máhajúc sa zachoval som pokoj.

Starena vytiahla z vrečka noviny a ukázala na inzerát. „Toto ma k vám priviedlo, dobrí gentlemani,“ začala úsečne. „Zlatá obrúčka na Brixton Roade patrí mojej dcére Sally. Vydala sa len pred rokom a jej muž je stewardom na lodi. Čo by povedal, keby sa dozvedel, že stratila prsteň. Krátky proces, to by sa mu tak najlepšie podobalo, zvlášť keby bol opitý. Keď vás to zaujíma, vybrala sa včera do cirkusu s...“

„Je to jej prsteň?“ opýtal som sa.

„Aká som vám vďačná!“ vykrikla starena. „Sally bude šťastná. To je ten prsteň.“

„Aká je vaša adresa?“ opýtal som sa a chy-stal som sa zaznamenať si ju perom.

„Duncan Street 13, Houndsditch. Kus cesty od-tiaľto.“

„Medzi Brixton Road a Houndsditch nie je ni-jaký cirkus,“ zamiešal sa do rozhovoru Holmes.

Starena pozrela na Holmesa a chladno si ho premerala malými, krvou podbehnutými očima. „Gentleman sa opýtal na moju adresu,“ od-vetila. „Sally býva Mayfield Place 3, Peckham.“

„A vaše meno?“

„Volám sa Sawyerová. Ona sa volá Denisová,

lebo sa vydala za Toma Dennisa; počerný čistotný chlapík, pokiaľ je na mori, ale keď je na pevnine, čo sa nachodí do krčmy a za ženskými a..."

„Tu je váš prsteň, Mrs. Sawyerová,“ prerušil som ju, lebo Holmes mi pohľadom naznačil, aby som tak učinil. „Nepochybujem už, že patrí vašej dcére a som rád, že som ho mohol vrátiť skutočnému vlastníkovi.“

S prejavom vďačnosti a požehnania si starena uschovala prsteň a sredikala sa po schodoch. Holmes bol v momente na nohách a stratil sa vo svojej izbe. O niekoľko sekúnd sa vrátil, zababušený do plášťa. „Idem ju sledovať,“ povedal v náhlosti. „Som presvedčený, že ona je jeho spojencom a dovedie ma k nemu. Čakajte na mňa.“

Vyrazil okolo deviatej a nemal som ani tušenia, ako dlho sa zdrží. Aby sa mi čas míňal, začal som čítať od Henriho Murgera Vie de Bohème. Asi okolo jedenástej ma vytrhlo z čítania dramotenie kľúča vo dverách. Len čo vstúpil do izby, zbadal som, že poslanie nebolo úspešné. Pravda, nemôžem tvrdiť, že bol zronený, lebo niečo ako ironický úsmev mu cukal v kútikoch úst.

„Aký je výsledok?“ opýtal som sa so záujmom.

„Ach, ani nemám chuti rozhovoriť sa o tejto históрке. Tá stvora išla nejaký čas pešo a potom začala krívať a správala sa, ako keby ju boly rozbolely nohy. Napokon sa úplne vyčerpala, zastala a zavolala na mimoidúcu drožku.“

Snažil som sa byť v blízkosti, keď udávala adresu, ale snaha bola zbytočná, pretože zvolala tak hlasno, že to aj v susednej ulici mohli počuť: „Zavezte ma na Ducan Street 13, Houndsditch.“ To vyzerá pravdivo, myslel som si, keď som bezpečne zistil, že sedí vo vnútri, prilepil som sa za koč. Well, vyrazili sme a zastavili len v udanej ulici. Odlepil som sa od drožky pred tým, než sa zastavila, a ponevierať sa nevšímavo po ulici. Drožka zastala, kočiš soskočil s baku, otvoril dvere a vyčkával. Nikto nevychádzal. Keď som k nemu dobehol, spustil prival najvyberanejších nádaviek, zistiť, že bol ukrátený o cestovné. Po cestujúcom nebolo ani stopy a vzkrslo vo mne podozrenie, že sa vytratil už dávnejšie. Informovali sme sa na čísle 13 a dozvedeli sa, že dom patrí vážnemu papiernikovi, menom Keswick a že o menách Sawyer a Dennis v týchto miestach nebolo ani chýru ani slychu.“

„Nechcete mi azda nahovoriť,“ ohradil som sa skoro urazený, „že stará, vysilená ženská bola schopná vytratiť sa z drožky tak, že ste to vy alebo kočiš ani nezbadali?“

„Čerta, stará ženská,“ odvetil nahnevane Holmes. „My sme staré ženské, keď sme si tak počínali. Bol to zaiste mladý, čulý človek a nedostižný herec. Vystupovanie mal isté. Zbadal, že ho sledujem, a použil toto východisko, aby mi doslova utrel nos. Všetko naznačuje, že tento mužský nie je osamelý a má spojencov, ktorí sú ochotní riskovať kvôli nemu. Vyzeráte veľmi unavený, doktor. Radím vám, aby ste si ľahli.“

Skutočne doliehala na mňa ustatosť a spánok...

Nechal som Holmesa v pracovni osamote pri dohárajúcom ohni a ešte dlho do noci som počul melancholické, tiché brnkanie na husliach.

Tobias Gregson ukazuje svoje umenie.

Na druhý deň boly noviny plné „brixtonskej záhady“, ako to pomenovali. Uvádzam niektoré úryvky, ktoré v Holmesovi vyvolaly len ironický úsmešok:

D a i l y T e l e g r a p h uvádzal, že v histórii kriminalistiky sa sotva vyskytla tragédia, ktorá by bola v sebe skrývala hroznejšie črty brutality. Nemecké meno obete, nevyhnutnosť vylúčenia iných motívov, nápis na stene, všetko poukazovalo vo svojom prevedení na dielo politických uprchlíkov a revolucionárov. Socialisti majú v Amerike rozvetvenú sieť a obeť prekročila pravdepodobne ich nepísané zákony a postihly ju vraj následky vo forme vraždy. Po ostrých náraškách na Vehmgericht, aqu tofanu, Carbonari, Marchioness de Brinvilliers, Darwinovu teóriu, Malthuské princípy pisateľ článku si vynucoval ostrý zákrok vlády voči cudzincom v Anglicku.

S t a n d a r d vo svojom komentári poukazoval na skutočnosť, že potupné, protizákonné činy sú sprievodnými zjavmi pokrokového zákonodar-

stva. Vyrastajú vraj z pomätených myslí más a sú výsledkom slabosti vládnej authority. Zavraždený gentleman bol Američan, ktorý sa zdržoval už niekoľko týždňov v hlavnom meste. Býval v penzionáte madame Charpentierovej na Torrquay Terrace, Camberwell. Na cestách ho sprevádzal súkromný tajomník, Mr. Joseph Stangerson. Obaja sa v utôrok, 4. t. m., rozlúčili s majiteľkou penzionátu a odišli na Euston Station s úmyslom odcestovať liverpoolským rýchlikom. Tam sa zprávy o nich strácajú. Na scénu prichádza už len mŕtvola Mr. Drebera. Ako sa tam dostal a čo zapríčinilo hroznú tragédiu, sú otázky, zahalené rúškom tajomstva. O Stangersonovi sa nič nevie. S potešením sa dozvedáme, že prípadu sa ujali dobre známi vedúci policajní úradníci, Mr. Lestrade a Mr. Gregson. Účasť týchto dvoch úradníkov nám dáva nádej, že pozadie prípadu bude onedlho osvetlené.

The Daily News nepripúšťa pochybnosti, že ide výlučne o politickú vraždu. Despotizmus a nenávisť oproti socializmu, za ktorý sa oduševňujú na kontinente, prihnal k našim brehom množstvo ľudí, ktorí by mohli byť celkom dobrými občanmi, keby neboli nainfikovaní novými ideami. Medzi touto hávedou sa vraj našiel počestný človek, ktorého stihla násilnícka smrť. Úsilie sa má sústrediť na vypátranie sekretára Stangersona, ktorý by aspoň čiastočne mohol osvetliť pravdepodobné pohnútky zločinu.

Spolu so Sherlockom Holmesom sme čítali novinárske úvahy práve pri raňajkách. Skoro

každá veta týchto novinárskych výplodov provokovala Holmesa na smiech.

„Povedal som vám, že čokoľvek sa stane, Lestrade a Gregson sú vždy jediné hviezdy na oblohe slávy a uznania.“

„To záleží predsa na tom, či majú úspech.“

„Ani najmenej, priateľ. Keď zločinca polícia dolapí, pripisujú to na účet ich chytrosti; keď zločinec ujde, vystihne sa to napríklad takto: ‚Vymykalo sa to možnostiam‘, ‚bolo pre človeka priamo nemožné‘ atď. Akokoľvek si počínajú, vždy majú obdivovateľov. ‚Un sot trouve toujours un plus sot qui l'admire!‘“

„Čo má toto do čerta znamenať?“ zvolal som prekvapený, lebo v tej chvíli sa ozývaly dolu v predsieni a na schodoch bezpočetné kroky, hlasy a hádky s domácou.

„To je divízia detektívnej složky na Baker Streete,“ vysvetľoval potmehúdsky Holmes. Nedokončil ani vysvetľovanie a do izby vrazilo naraz pol tucta tých najšpinavejších, najroztrhanejších, pouličných ‚Arabov‘, na ktorých by som predtým nebol ani pozrel.

„Pozor!“ zavelil Holmes ostrým tónom a šesť malých povaľačov sa vzápätí postavilo do rovného radu a ostalo stáť ako prikované múmie.

„V budúcnosti, Wiggins, podáš hlásenie sám a ostatní Ťa vyčkajú na ulici. Našli ste to, Wiggins?“

„No, sir,“ odvetil najstarší z chlapcov.

„Očakával som to. Nesmiete prestať v pátraní, pokým to nezistíte. Tu máte gážu.“ Podal kaž-

dému šiling. „Teraz zmiznite. Očakávam, že budúce hlásenie bude kladné, Wiggins.“

Pokynul im rukou a chlapci sa rozbehli dolu po schodoch ako myši. V nasledujúcom okamihu sme už počuli zanikať ich hlasy na hrmotnej ulici.

„Títo malí žobráci podajú lepšie výkony než tucet regulérnych detektívov,“ poznamenal Holmes. „Čím oficiálnejšie vyzerá osoba, poverená pátrať, tým ostražitejší sú ľudia pred ňou a vyhýbajú sa jej. Títo chlapci sa dostanú všade, počujú a vidia všetko. Sú ostrí ako ihly a jediné, čo potrebujú, aby boli užitoční, je organizovanosť.“

„Používate ich v tomto brixtonskom prípade?“ opýtal som sa.

„Yes. V určitom bode si chcem takto získať istotu. Dôležitá je aj otázka času a rýchlosti zásahov. Halló! Vypočujeme si niečo nového o pomste! Vidím Gregsona na ulici smerovať sem. Namyslenosťou je presiaknutý každý črt jeho dôležitej tváre.“

Zvonec sa energicky rozcengal a o niekoľko sekúnd vystupoval detektív už hore po schodoch, berúc tri schody naraz. Gregson vstúpil do izby a rozhodil nadšene rukama.

„Milý priateľ, gratulujte mi! Objasnil som celý prípad bez najmenších pochybností.“

Tieň úzkosti a obáv prebehol tvárou môjho priateľa Holmesa.

„Mienite tým, že ste na správnej stope?“ opýtal sa.

„Správna stopa! My máme vraha už pod zámkou.“

„Ako sa volá?“

„Arthur Charpentier, podporučík kráľovského loďstva,“ zvolal Gregson, a mädlíac si víťazoslávne ruky, nadýmal sa na prasknutie.

„Sadnite si a pokúste sa zapáliť si na cigaru,“ ponúkal ho Holmes so šibalským výrazom v tvári. „Zaujíma nás, ako ste na to prišli? Môžem vám ponúknuť whisky?“

„Nemám nič proti tomu,“ odvetil detektív. „Námaha a krajné úsilie, ktoré som včera a predvčerom vynaložil, ma dokonale vyčerpal. Necítim sa tak telesne ako skôr duševne úplne zničený. Konečne vy, Mr. Sherlock Holmes, ktorý pracujete tiež mozgom, to viete oceniť.“

„Vyznamenávate ma,“ odvetil Holmes vážne. „Vypočujeme si, ako ste sa dopracovali k takémuto kladnému výsledku.“

Detektív sa pohodlne usadil v kresle a zapálil si cigaru. Potom celkom znenazdajky vypukol v ironický smiech.

„Najkomickejšie na tom,“ začal tou istou iróniou, ktorou bol podfarbený aj jeho smiech, „je to, že ten blázon Lestrade, ktorý si namýšľa, že je šikovný, sledoval celkom falošnú stopu. Pustil sa za Stangersonom, ktorý nemá s prípadom ani toľko spoločného ako ešte nenarodené dieťa. Som presvedčený, že v tomto čase ho už aj dolapil.“

Myšlienka na údajne hlúpy postup kolegu ešte stále živila jeho smiech.

„Ako ste teda prišli na stopu?“

„Ach, rozpoviem vám to. Prirodzene, Dr. Watson, zachováte sa diskkrétne. Prvá ťažkosť sa vynorila v úsilí vypátrať niečo o predošlom živote tohto Američana. Inzerovali sme, ale ľudia sa asi zdráhali podávať dobrovoľné informácie. Okrem toho viete, že to nie je Gregsonov postup. Pamätáte sa na klobúk, ktorý ležal za mŕtvolou?“

„Yes,“ odvetil Holmes. „Od Johna Underwooda a synovia, Camberwell Road 129.“

Gregson sa prekvapene zháčil.

„Netušil som, že ste si to všimli,“ poznamenal zarazene. „Boli ste tam?“

„Nie.“

„Ha!“ pokračoval výsmešne Gregson. „Nikdy nesmiete opovrhnuť príležitosťou, nech je akokoľvek bezvýznamná.“

„Veľkému mozgu nie je nič malé,“ prehovoril úctivo Holmes.

„Well, zašiel som k Underwoodovi a informoval sa, či predal klobúk tej veľkosti a toho tvaru. Pozrel do kníh a hneď to vylistoval. Poslal takýto klobúk Mr. Drebberovi do penzionu Charpentierovej na Torrquay Terrace. Tak som sa dostal na túto adresu.“

„Veľmi dômyselné!“ obdivoval Holmes jeho počínanie.

„Najsamprv som si predvolal madame Charpentierovú,“ pokračoval detektív. „Bola veľmi bledá a strhaná. V izbe bola aj jej dcéra, neobyčajne krásne dievča. Oči mala od trenia červené a pery sa jej triasly pri reči. To neušlo mo-

jej pozornosti. Zavoňal som myš. Poznáte ten pocit, Mr. Holmes, keď si uvedomujete, že ste na pravej stope; prejde vám nervmi vzrušenie a akósi napätie. ‚Počuli ste o vražde vášho bývalého hosťa, Mr. Enocha J. Drebbera?‘ opýtal som sa ich.

Matka prikývla. Zdalo sa, že je neschopná vydať zo seba ani slovo. Dcéra sa žalostne rozplakala.

Cítil som viac než kedykoľvek predtým, že sú zapletené do tohoto prípadu.

‚Kedy odišiel Mr. Drebber z penzionu na stanicu?‘ opýtal som sa ďalej.

‚O ôsmej,‘ odvetila, snažiac sa zakryť vzrušenie. ‚Jeho tajomník sa zmienil o tom, že zo stanice odchádzajú dva vlaky: jeden o 9.15 a druhý o 11. hodine. Chcel dosiahnuť ešte ten prvý.‘

‚To bolo naposledy, čo ste ho videli?‘

Keď som položil madame túto otázku, zmenila výzor v tvári, črty jej priamo stuhly. Prešlo niekoľko sekúnd, kým sa zmohla na jediné slovo: **Yes**. Keď to aj vyriekla, vybadal som v tóne hlasu neprirodzenosť.

Na chvíľu zavládlo ticho a potom prehovorila dcéra odhodlaným, jasným hlasom.

‚Nemôžeme očakávať nič dobrého, ak budeme napierať, mama,‘ riekla pevno. ‚Buďme úprimné k tomuto gentlemanovi. Videli sme Mr. Drebbera aj potom.‘

‚Nech ti Boh odpustí!‘ vykrikla madame Charpentierová, rozhodila rukama a klesla, zlomená do kresla. ‚Zabila si svojho brata.‘

„Arthur bude rádšej, keď povieme pravdu,“ odvetilo dievča pevno.

„Urobíte najlepšie, keď mi ešte teraz všetko vyrozprávate,“ navrhoval som jej. „Polovičné priznanie je lepšie než zapieranie. Okrem toho neviete, čo všetko sme už vyšetřili.“

„Nech je to na tvojej hlave, Alica!“ vykřikla matka a obrátila sa odovzdane ku mne. „Všetko vám prezradím, pane. Nemyslíte si, že moje vzrušenie pochádzalo zo strachu o svojho syna, ktorý by mal pykať za nejakú účasť v tejto tragédii. Je rozhodne nevinný. Obávam sa však, že v očiach iných sa predsas len môže zrodiť jeho vina. Pravda, to je nemysliteľné. Jeho neskazený charakter, jeho zamestnanie a minulosť to vylučuje.“

„Vašou povinnosťou je podať mi jasné skutočnosti,“ upozornil som ju. „Ak je váš syn nevinný, tým lepšie pre neho.“

„Hádam, bude lepšie, Alica, keď nás necháš osamote,“ obrátila sa na dcéru. Keď sa dievča vzdialilo, pokračovala. „Teda, pane, nemala som úmysel vyrozprávať vám toto všetko, ale keď to naznačila moja dcéra, nemám iného východiska. Keď som sa už na to odhodlala, nevynechám ani jednu podrobnosť.“

„To je správny postup,“ schvaľoval som jej rozumné správanie.

„Mr. Drebber sa pohyboval medzi nami skoro tri týždne. On a jeho sekretár, Mr. Stangerson, cestovali po kontinente. Na ich kufroch som si všimla nálepku z Kopenhagenu a domnievala

som sa, že to bola ich posledná zastávka. Stanger-son bol tichý a vystupoval rezervovane, ale jeho zamestnávateľ bol pravým opakom. Sprá- val sa hrubo a mal brutálne spôsoby. Ešte v tú istú noc, keď prišiel, sa opil a v pití pokračoval až do dvanástej nasledujúceho dňa. K služob- ným sa správal veľmi neviazane a familiárne. Najhoršie bolo, že tie isté vlastnosti sa prejavo- vali aj v spoločnosti mojej dcéry, Alice. Priho- váral sa jej niekoľko ráz takým druhom reči, ktorý je pre moju dcéru ešte neznámym pojmom. Pri jednej príležitosti ju objal. Toto počínanie vy- volalo pohoršenie aj u jeho sekretára.'

„Ale prečo ste to všetko trpeli?“ opýtal som sa. „Myslím, že môžete kedykoľvek vyhostiť svojich nájomníkov.“

Mrs. Charpentierová sa začervenela. „Čert sám chcel, aby som ho prijala. Ale pokušenie bolo silné. Platili obaja po jednej libre na deň a toto bola zvlášť slabá sezóna na hostí. Som vdova a môj chlapec ma v námornej škole mno- ho stál. Nechcela som zahodiť príležitosť na zá- robok. No toto vyvádzanie presahovalo akúkoľ- vek mieru a dala som mu výpoveď.“

„Well?“

„Srdce mi plesalo radosťou, keď som ho videla odchádzať. Môj syn sa má práve vydať na more, ale neznamenala som sa mu ani slovíčkom o tom- to, pretože má prudkú povahu a má nesmierne rád svoju sestru. Keď som videla, že sa za nimi zatvorily dvere, spadol mi kameň so srdca. Ani nie o hodinu som počula zacengáť a nemilo ma

prekvapilo, že sa Mr. Drebber vrátil. Bol veľmi rozrušený a ešte opitejší než obvykle. Vrátil sa do izby, kde som sedela s dcérou, a snažil sa nám vysvetliť, že zmeškal vlak. Potom sa obrátil k Alici a predtým mnou jej navrhol, aby ušli spolu. „Ste už starý,“ odbila ho, „a nerešpektujete slušnosť.“ — „Mám dosť peňazí na trovenie,“ pokúšal sa ďalej. „Nevšímajte si túto starú dievčicu a poďte bez otáľania so mnou. Budete žiť ako princezná.“ Úbohá Alica sa preľakla a snažila újsť, ale on ju uchoopil za zápästie a tlačil ku dverám. Vykrikla som a pribehol môj syn Arthur. Čo sa potom stalo, neviem. Počula som nádavky a náznaky bitky. Bola som príliš prestrašená a nezmohla som sa na zásah. Konečne sa vo dverách zjavil Arthur s palicou v ruke a smial sa, plný zlostnej radosti. „Nemyslím, že by nás ten chlapík ešte niekedy obťažoval,“ hovoril. „Idem hneď za ním, aby som videl, ako sa zachová.“ S týmito slovami si vzal klobúk a vyšiel na ulicu. Na druhý deň sme sa dozvedeli o smrti Mr. Drebbera.

„Táto výpoveď vyšla z úst Mrs. Charpentierovej za sprievodu vzdychov a zúfalých pohľadov. Miestami hovorila tak ticho, že som nemohol ani dobre rozumieť. Robil som si tesnopisné poznámky, takže je vylúčené, aby som sa nesprávne rozpamätal na jej výpoveď.“

„Veľmi vzrušujúce,“ poznamenal Holmes. „Čo sa stalo potom?“

„Keď Mrs. Charpentierová zastala v reči,“ pokračoval detektív, „vycítil som, že celý prípad

upočívajú na jednom bode. Upieral som na ňu vytrvale zrak takým spôsobom, ktorý veľmi efektívne pôsobí zvlášť na ženské, a opýtal som sa jej, kedy sa vrátil syn.

„Neviem,“ odvetila.

„Neviete?“

„Nie. Má vlastný kľúč a nespozorovali sme jeho príchod.“

„Potom ste išli spať?“

„Asi o jedenástej.“

„Teda váš syn bol najmenej dve hodiny vonku.“

„Yes.“

„Čo robil za celý ten čas vonku?“

„Neviem,“ odvetila a hrýzla si pritom pery.

„Prirodzene, že po tom všetkom bol prípad zrejmý. Vysledil som podporučíka Charpentiera, vzal som si dvoch dôstojníkov a zatvoril ho do väzenia. „Domnievam sa, že ma chcete uväzniť v súvislosti so smrťou toho zloducha Drebbera?“ povedal. Odviedli sme ho bez slova vo vedomí, že už vo svojej náražke opodstatnil podozrenie.“

„No a?“ dozvedal sa Holmes.

„Ešte stále mal pri sebe tú palicu, o ktorej ma zmienila jeho matka. Bol to hrubý dubový kyj.“

„Aká je teda vaša teória?“

„Well, som presvedčený, že sledoval Drebbera až k Brixton Roadu. Keď vypukla medzi nimi nová hádka, dostal Drebber úder kyjom, pravdepodobne do žalúdočnej oblasti, ktorý ho na

mieste usmrtil tak, že neboly badateľné nejaké stopy na tele. Noc bola taká daždivá, že na okolí sa nezjavila ani živá duša, a Charpentier mohol nepozorovane zaniest mŕtvolu do prázdneho domu. Sviečka, krvavé škvrny, nápis na stene, prsteň, to všetko sú prostriedky, ktoré mali oklamať políciu.“

„Dobrá práca!“ konštatoval Holmes povzbudivo. „Skutočne, Gregson, urobili ste to nad očakávanie. Priučíme sa hodne, keď si osvojíme vaše metódy.“

„Divím sa sám sebe, že sa mi podarilo vyšetrovanie tak geniálne usmerniť,“ reagoval pyšný detektív. „Mladý muž vyhlásil, že sledoval nejaký čas Drebbera, ale on to zbadal a objednal si drožku v nádeji, že sa takto vymkne z jeho dohľadu. Na ceste sa stretol so starým priateľom z námornej školy a podnikli dlhú prechádzku. Na otázku, kde býva tento starý kamarát, nevedel dať uspokojujúcu odpoveď. Myslím, že ohnivká reťaze zapadajú podivne presne do seba. Ako ma zvädza na smiech myšlienka na Lestradeov prechmat. Obávam sa, že nikomu neprospeje. Do čerta, veď ten výtečník je už tu!“

Skutočne Lestrade vstúpil do izby, potvrdiac svojim neočakávaným príchodom platnosť porokadla: My o vlku a vlk... atď. Istota a veseľosť, ktoré ináč charakterizovaly jeho vzhľad, v tejto chvíli ho nesprevádzaly. Zaručene prišiel s úmyslom vyžiadať si radu od Holmesa, ale skrížila mu plán nevítaná prítomnosť starého rivala Gregsona.

Lestrade sa zháčil a úplne vyšiel z konceptu. Zastavil sa v strede izby a chomlal nervózne klobúk v rukách. Konečne nasbieral dosť sily na zmätený prednes. „Toto je najvystrednejší prípad,“ začal, „veľmi zamotaná vec.“

„To je váš názor, Mr. Lestrade?“ zvolal triumfálne Gregson. „Myslel som, že sa dopracujete k nejakému výsledku. Našli ste sekretára, Mr. Josepha Stangersona?“

„Sekretár Mr. Joseph Stangerson,“ povedal Lestrade, ťažko a pomaly, ukladajúc slová za sebou, „bol zavraždený dnes ráno asi o 6. hodine v Hallydayovom Privat-Hoteli.“

Svetlo v tme.

Zpráva, ktorou sa Lestrade medzi nás uviedol a ktorou nahradil obvyklý pozdrav, nás do jedného prekvapila. Neočakávali sme takýto krvavý priebeh ešte nezakončeného deja. Gregson vyskočil a nie márne, lebo sa mu súčasne podarilo prevrátiť aj pohár whisky. Ja som sa díval očima doširoka roztvorenými na Sherlocka Holmesa, ktorý stískal pery tak, že tlakom vytisol z nich krv a obočie svráštil v jednu neporušenú priamku.

„Stangerson tiež!“ šeptal. „Zápletká sa priostrojuje.“

„Bola už dosť priostrená predtým,“ dodal Lestrade a siahol po stoličke. „Zdá sa mi, že sme vhupli do vojnovnej vravy.“

„Ste si — ste si istý, že táto zpráva je pravdivá?“ jachtal Gregson.

„Prichádzam práve z jeho izby,“ vysvetľoval Lestrade. „Prvý som objavil, čo sa stalo.“

„Vypočuli sme si Gregsonovu mienku o veci,“ poznamenal Holmes. „Prezradíte nám aj vy, čo ste zistili a podnikli?“

„Nemám nijaký podklad na uzávery,“ odpovedal Lestrade. „Otvorene sa priznám, že som budoval na Stangersonovej účasti na zavraždení Drebera. Tento nový objav ma usvedčuje z omylu. Posadlý túžbou dolapíť sekretára, premeškal som pravé vodidlo. Videli ich spolu na eustonskom nádraží tretieho okolo pol desiatej. O druhej našli Drebera mŕtveho na Brixton Roade. Problém, ktorým som sa zaoberal, spočíval vlastne v úsilí vypátrať, čo robil Stangerson medzi 8.30 hod. a časom, keď bol spáchaný zločin, a kam sa potom stratil. Telegrafoval som do Liverpoolu a udal som presný opis osoby za tým účelom, aby dávali pozor na americké lode. Ďalej som sa telefonicky spojil so všetkými hotelmi a penziónmi v blízkosti Euston. Predpokladal som, že ak sa Dreber rozišiel so sekretárom, ubytoval sa on pravdepodobne niekde v susedstve. Včerajšok som strávil dotazmi na všetky strany, ale bezvýsledne. Dnes ráno začal som zavčasu v Hallydayovom Privat-Hoteli v Little George Streete. Dopytoval som sa po Mr. Stangersonovi a napokon sa mi podarilo nátrafiť na neho.

„Ste istotne ten gentleman, ktorého očakával,“

uvítali ma v hoteli. „Už dva dni netrpezlivo čaká na vás.“

„Kde je teraz?“

„Hore, v izbe. Dal sa zobudiť o deviatej,“

„Idem ho hned' vyhľadať.“

„Očakával som, že keď sa znenazdajky zjavím, otrasie to jeho nervami a poskytne mi takto možnosť podchytiť ho v niečom. Býval na druhom poschodí, na ktoré viedla úzka chodba. Hotelový sluha mi ukázal dvere a chcel sa práve vrátiť, keď som v tom okamihu zazrel niečo, čo priamo zahabnilo moje dvadsaťročné skúsenosti. Zpod dverí sa tiahol malý červený pramienok krvi, preliel sa cez chodbu a utvoril podobu jazierka popri okraji koberca na druhej strane. Vykríkol som, a to privolalo sluhu späť. Skoro skamenel pri pohľade na túto krvavú scénu. Dvere boly zatvorené zvnútra, ale opreli sme sa do nich a podarilo sa nám ich vyraziť. Oblok v izbe bol otvorený a pri ňom ležalo telo muža v nočnom úbore. Život už úplne vypíchol z jeho tela, pretože pery mal stuhnuté a chladné. Keď sme ho prevrátili horeznačky, sluhovia hned' poznali v ňom gentlemana, ktorý si najal izbu pod menom Joseph Stangerson. Smrť zapríčinila hlboká, bodná rana na ľavej strane pŕs a zasiahla pravdepodobne srdce. A teraz prichádza tá najzaujímavejšia stránka tohoto prípadu. Čo myslíte, čo bolo napísané nad mŕtvolou?“

Pochytily ma zimomriavky a nepríjemný pocit ma mi začal rozliehať po celom tele skôr než Sherlock Holmes odpovedal:

„Slovo RACHE, napísané krvou.“

„Presne tak,“ dosvedčil Lestrade zlomeným hlasom a na izbu sa sniesla ťarcha mlčanlivosti.

V skutkoch tohto vraha sa skrývalo niečo tak metodické a nepochopiteľné, že to vnášalo až hrôzu a príšernosť do týchto zločinov. Moje nervy, ktoré aj tak niesly ešte stopy afganistan-ských bojov, sa zmietaly pod nárazmi týchto dojmov.

„Mužského videl,“ pokračoval Lestrade, „roz-nášač mlieka. Na ceste do mliekárne prechádzal práve popri trávnikoch zadného traktu hotela. Všimol si, že rebrík nebol na obvyklom mieste, ale niekto ho premiestnil do otvoreného obloka na druhom poschodí. Keď prešiel za rebrík, ob-zrel sa ešte raz dozadu a videl mužského sostu-povať po rebríku. Schádzal pokojne, neohrozene a chlapec sa teda domnieval, že je to tesár ale-bo robotník z hotela. Nevšimol si ho dôkladnejšie, lebo premýšľal a prišlo mu na um, že ved' opravy na hoteli treba obvykle robiť včasráno. No predsa sa rozpamätal, že chlapík bol vyso-ký, mal červenú tvár a dlhý, hnedý kabát. Zdržal sa ešte nejaký čas v izbe aj po vražde, lebo v umývadle sme našli krvou skalenú vodu, čo dokazuje, že si umýval zakrvavené ruky. Našli sme aj krvou zašpinený papier, ktorým si prav-depodobne utieral nôž.“

Keď som počul, že opis muža sa shoduje s opi-som, ktorý vykombinoval Holmes, pozrel som pýtavo na neho. No s jeho tváre sa nedalo vy-čítať ani vzrušenie ani spokojnosť.

„Nenašli ste v izbe nič, čo by mohlo poukazať na osobu vraha?“

„Nič. Stangerson mal vo vrecku Drebberovu peňaženku, ale to nebolo nápadné, pretože pravdepodobne on preplácal účty. V peňaženke bolo osemdesiat libier. Nech vystupujú akékoľvek motívy v týchto vraždách, rozhodne nič nepoukazuje na lúpež. Vo vreckách sme nenašli ani papiere ani poznámky okrem jedného telegramu, dátovaného v Clevelande asi pred mesiacom s týmto obsahom. »J. H. je v Europe.« Podpis chýbal.“

„Nič viacej?“

„Nič, čo by mohlo mať nejaký význam. Na posteli ležal román, ktorý čítal asi pred spánkom a vedľa na stoličke bola položená fajka. Na stole stál pohár vody a na obložnej poličke malá škatuľka, obsahujúca niekoľko piluliek.“

Sherlock Holmes vyskočil z kresla a nadšene vykrikol:

„Posledné ohnivko reťaze! Moja teória je kompletná!“

Obaja detektívi pozerali na neho ako vo sne.

„Mám v rukách,“ začal môj priateľ, „všetky niti, ktoré obostierajú túto tragédiu. Pravda, niektoré detaily si musím ešte doplniť. No som si celkom istý v podstatných skutočnostiach, ktoré sa odohraly od toho času, čo sa Drebber rozlúčil so Stangersonom na stanici, až k momentu, keď našli Drebberovo telo. Tieto udalosti sa mi premietajú priamo pred očiami. Podám vám vysvetlenie. Máte tie pilulky so sebou?“

„Mám,“ odvetil Lestrade a vytiahol z vrečka malú, bielu škatuľku. „Vzal som ju spolu s telegramom a peňaženkou s úmyslom uložiť tieto veci na bezpečnom mieste. Skoro som nechal pilulky na pôvodnom mieste, lebo im nepripisujem nijakú dôležitosť.“

„Dajte mi ich,“ požiadal Holmes. „Teraz, doktor,“ obrátil sa ku mne, „povedzte, či pokladáte tieto pilulky za obyčajné?“

Istotne, že neboly obyčajné. Maly perlovešedivú farbu, boly malé, okrúhle a oproti svetlu skoro priesvitné. „Súdim zo svetlosti a priesvitnosti, že sú rozpustné vo vode,“ poznamenal som.

„Celkom tak,“ súhlasil Holmes. „Teraz budete taký láskavý a privediete toho úbohého, malého, foxteriárskeho diabla, ktorý je už tak dlho chorý a taký zlostný, že protestovala aj domáca a chcela ho bezodkladne vyhostiť.“

Sišiel som po schodoch a vyniesol do izby na rukách psa. Psík ťažko dýchal a horúčkovitý pohľad naznačoval, že nemá už ďaleko do skonania. Položil som ho na diván.

„Prelomím tieto pilulky na dva kúsky,“ a nožom prekrojil pilulky na dve polovice. „Jednu polovičku vrátim do škatuľky na budúcu potrebu. Druhú polovičku vhodím do vínového pohára, v ktorom je za čajovú lyžičku vody. Dobre viete, že môj priateľ je lekárom a je najpovolanejší na to, aby ju dokonale rozpustil.“

„Toto môže byť zaujímavé,“ poznamenal Lestrade tónom, z ktorého hovorila výhliadka na

smiech. „No ešte stále nevidím v tom súvislosť so smrťou Josepha Stangersona.“

„Trpezlivosť, priateľ, trpezlivosť. Nahliadnete ochvíľu, že to má vzťah k tomu všetkému. Pridám ešte mlieko, aby roztok chutnal. Keď ho ponúkame psovi, uvidíte, že to hneď zlíže.“

Medzi rečou vyliat mlieko z pohára na podnos a položil ho pred foxteriéra. Podnos bol hneď čistý. Holmesove tajomné počínanie nás tak strhlo k pozornosti, že sme takmer bez dychu sledovali osud psa. No neprejavoval sa nijaký účinok. Pes sa znova pohodlne rozložil na pohovke. Dýchal ťažko ako predtým, ale jeho stav sa ani nezlepšil ani nezhoršil.

Holmes vytiahol z vrecka hodinky a minúta nasledovala za minútou bez očakávaného výsledku pôsobenia piluliek. Na tvári sa mu vynorily vrásky a výraz sklamaní urobil koniec nádeji na ukojenie zvedavosti. Holmes stisol pery, začal bubnovať prstami na tabuľu stola a vôbec prejavoval všetky symptómy netrpezlivosti. Také vystupňované bolo jeho vzrušenie, že som ho z hĺbky srdca ľutoval.

Obaja detektívi začali sa nehorázne smiať.

„Nie je možné, že by to bola taká shoda!“ vykrikol. Vyskočil z kresla a začal rýchlymi krokmi premeriavať izbu. „Neverím v takú shodu okolností. Tie isté pilulky, ktorých účinku som pripisoval Drebberovu smrť, našly sa aj po Stangersonovej smrti. A ešte stále neúčinkujú. Čo to má znamenať? Môj dedukčný proces nemôže byť predsa mylný. To je nemožné! A predsa je

tomuto zbedačenému psovi nie horšie. Ach, už to mám! Mám to!" Skoro zvýskol od radosti. Doslova sa vrhol na škatuľku piluliek, prelomil na polovicu druhú, rozpustil ju, pridal mlieko a zanesol to foxteriérovi. Nešťastná psia bytosť, ledva zmočila jazyk do mlieka a už mocne trhlo v údoch zvieraťa, ako keby ich sovrel kľč. Pes sa bezvládne vyvalil na pohovku ako zasiahnutý bleskom.

Sherlock Holmes si zhlboka vydýchol a sotrel si pot s čela. „Mal som si viacej dôverovať," povedal. „Mal som vedieť, že keď sa skutočnosť stavia naprotiveň dlhému cviku v odbore dedukcie, rozhodne to vyžaduje opačný postup. Jedna z piluliek v škatuľke je smrteľne jedovatá a druhá úplne neškodná. Mal som to vedieť ešte predtým, než som dostal škatuľku do rúk."

Táto posledná veta sa mi zdala taká opovážlivá, že som priamo stratil vieru v jeho príčetnosť. No akokoľvek, mŕtvola psa dokazovala, že jeho predpoveď sa potvrdila.

„Všetko toto sa vám zdá byť nezvyklé," pokračoval Holmes, „pretože ste hneď zpočiatku zanedbali jedno dôležité vodidlo, ktoré vám ponúkalo do rúk pravú stopu a na ktoré som vás upozornil. Staval som na ňom a všetko, čo sa odvtedy sbehlo, prispelo k upevneniu mojej domnienky. Vás prípad len čím ďalej, tým viacej miatol a tak sa vám vzdalovalo aj rozuzlenie. Mne priebeh pátrania ustavične prinášal ostrejšie svetlo do pozadia a posilňoval moju pátračskú líniu. Zásada je nezamieňať si podivný prí-

pad s tajomným. Ten najobyčajnejší zločin je často najtajomnejší, pretože neprináša nové alebo špeciálne formy, z ktorých sa môže pomocou dedukcie niečo vyvodzovať. Túto vraždu by bolo možné rozuzliť len s omnoho väčšími ťažkosťami, keby telo obete boli bývali našli jednoducho na ulici, bez tých všelijakých outré a senzáčných príkras, ktoré ju urobily tajomnou. Tieto tajomné detaily sú ďaleko od toho, aby robily prípad spletitejším, lebo v skutočnosti ho zjednodušujú."

Mr. Gregson, ktorý už nevládal krotiť svoju netrpezlivosť pri počúvaní týchto poučiek, pretrhol ho: „Pozrite, Mr. Holmes," povedal. „My všetci sme ochotní potvrdiť, že ste šikovný človek a pracujete originálnymi metódami. No my chceme dosiahnuť niečo viac než teoretické poznatky a kázania. To je prípad, ktorý si vyžaduje stopercentného muža. Vypracoval som sám svoj postup a pripúšťam, že som sa mýlil. Mladý Charpentier nemohol byť zapletený do tejto druhej vraždy. Lestrade sa sústredil na Stangersona a tiež schybil. Vy ste sa oháňali náraškami a metódami a robili ste dojem, že viete viacej než my. Ale prišiel čas, keď máme už právo opýtať sa otvorene, čo viete o tomto prípade. Môžete menovať vraha?"

„Nemôžem sa ubrániť pocitu, že Gregson hovorí pravdu," zamiešal sa do reči Lestrade. „Obaja sme sa pokúšali a obaja sme schybili. Viac ráz ste spomenuli, že máte všetky dôkazy v hrsti. Prirodzene, že nebudete otáľať."

„Akýkoľvek odklad zatknutia vraha mu len poskytne ďalšiu možnosť spáchať ohavnosť,“ dodal som aj sám.

Stlačený doliehaním nás všetkých Holmes zaváhal. Pokračoval v prechádzke po izbe, hlavu mal skleslú na prsia a bol úplne zabraný do úvah.

„Už nespáchajú nijakú vraždu,“ zastal a premeriaval si nás. „Tú možnosť môžete úplne vylúčiť. Opýtali ste sa ma, či poznám meno vraha. Poznám. No fakt, že poznám meno, je bezvýznamný v porovnaní so silou a šikovnosťou, ktorú vie vyvinúť tento chlapík. Dolapím vraha veľmi jednoducho. Mám plnú nádej, že sa mi to podarí pomocou mojej vlastnej organizácie. No je to vec, ktorá si vyžaduje delikátny postup, lebo máme do činenia s drakom a ukrutníkom. Okrem toho podporuje tohto človeka ešte iný, tak isto rafinovaný ako on. Pokiaľ tento mužský nevyčítí, že je mu niekto na stope, máme možnosť dolapiť ho. Keď ho však pojme len to najmenšie podozrenie, zmení meno a zmizne medzi štyrmi miliónmi Londýnčanov. Bez útočenia na vaše city prezrádzam, že títo dvaja mužskí úplne stacia na celú policajnú moc. To je súčasne aj dôvod, prečo som vás nežiadal o pomoc. Keď sa zmýlim, budem, prirodzene, znášať všetky následky svojho prenáhleného úsudku. Nateraz sľubujem, že sa spojím s vami bez poškodenia svojej vlastnej kombinácie.“

Gregson a Lestrade sa zdali byť ďaleko od spokojnosti a istoty a nedeprimoval ich ani otvo-

rene prejavovaný názor na schopnosti polície. Nezmohli sa ešte ani na poznámky, keď vtom niekto zaklopal na dvere. Do izby vstúpil veliteľ povaľovačov, malý Wiggins, a predstavil svoju bezvýznamnú osobnosť.

„Prosím, pane,“ hlásil, dotýkajúc sa prstom čapice. „Drožka je pred schodišťom.“

„Si dobrý chlapec,“ pochválil ho priateľsky Holmes. „Prečo nezavediete tento patent v Scotland Yarde,“ pokračoval a obrátil sa k detektívom. Potom pristúpil k stolu a vytiahol z priechodka oceľové retiazky. „Uvidíte, ako nádherne pracujú. Zasahujú hneď.“

„Naše spôsoby sú osvedčené,“ poznamenal odmietavo Lestrade. „Len keby sa vám podarilo lapiť vraha.“

„Very good. Very good,“ zašomral si Holmes a obrátil sa na Wigginsa. „Kočič mi môže pomôcť s batožinou. Wiggins, povedz mu, aby prišiel hore!“

Reč môjho priateľa ma prekvapila. Ako keby sa bol vyberal na cestu a ani sa o tom nezmienil. V izbe bol už pripravený kufrík, Holmes ho vyprázdnil a znova ho zatváral. Bol pilne zamestnaný, keď vstúpil kočič.

„Pomôžte mi s batožinou!“ volal na neho, ale sa k nemu neobrátil.

Chlapík vykročil dopredu, tváriac sa zamračene a vzdorovite a položil ruky na kufor. V tom okamihu sklapol zámok na oceľovej retiazke a súčasne Sherlock Holmes vyskočil na rovné nohy.

„Pánovia,“ zvolal a oči mu pritom žiarily, „do-
voľte, aby som vám predstavil Mr. Jeffersona
Hopeho, vraha Enocha Drebera a Josepha
Stangersona!“

Všetko toto sa odohralo v momente. Tak rýchlo, že som si to ani nestačil uvedomiť. Ešte sa mi premietaly pred očima živé výjavy; Holmesov triumfálny výraz, divošká tvár a príšerný pohľad kočiša, ktorým si premeriaval ocelové reťazky. Na jednu alebo dve sekundy sme sa premenili v skupinu sôch. Naraz sa náš väzeň s neopísateľnou zúrivosťou rozbehol oproti obloku a narazil do neho celou silou. Rámovanie a sklo sa rozletelo, ale prv než mohol vyskočiť z obloka, Gregson, Lestrade a Holmes sa vrhli na neho ako strážni psi. Stiahli ho späť do stredu izby. Tam sa rozpútal zbesilý boj. Chlapík bol taký silný a rozzúrený, že my štyria sme striedavo od neho odletovali na všetky strany. Vyvinul silu, ktorá by sa dala predpokladať len u človeka v epileptickom záchvate. Tvár a ruky mal doráňané od skla, ale strata krvi nemala vplyv na ochabnutie jeho rozmachu. Konečne sa Gregsonovi podarilo vykrútiť mu ruky dozadu a shodiť ho na zem. Len potom sme mali pocit istoty, keď sa nám na zemi podarilo sviazať mu pevno ruky, i nohy. Oddýchli sme si spokojne a vyčerpaní posadali sme si na najbližšie kreslá.

„Máme jeho drožku,“ prehovoril po chvíli Holmes. „Poslúži mu na ceste do Scotland Yardu.“

Náš zajatec ochabol vo svojej zúrivosti, keď skonštatoval, že je bezmocný. Začal sa škeriť

a rehlíť a vyslovil vyberaným spôsobom nádej, že nám v bitke neublížil. „Súdim, že ma odveziete na policajnú stanicu,“ obrátil sa na Sherlocka Holmesa. „Moja drožka je pred bránou. Ak mi rozviažete nohy, sídem aj sám dolu. Už nemám tie nohy, čo som mal predtým.“

Gregson a Lestrade si vymenili pohľady, ako by nedôverovali tomuto zajatcovmu návrhu. No Holmes pristúpil k nemu a rozviazal mu uzol na nohách. Vrah vstal a vystieral si nohy, ako by sa chcel dôrazne presvedčiť, či sú skutočne voľné.

„Ak tam bude ešte voľné miesto pre šéfa polície, myslím, že bude patriť vám,“ povedal a díval sa na môjho priateľa so znateľne prejavovaným obdivom. „Spôsob, akým ste za mnou pátrali, nemá príkladu.“

„Urobíte lepšie,“ povedal Holmes detektívom, keď pôjdete so mnou.“

„Budem poháňať kone,“ ponúkol sa Lestrade.

„Dobre,“ súhlasil Holmes. „Gregson môže ísť so mnou dovnútra. Vy tiež, doktor. Zaujímali ste sa o tento prípad a môžete nám ešte prospieť.“

Ochotne som súhlasil a všetci sme nasadli spoločne. Náš väzeň sa už nepokúsil o útek, ale vstúpil mlčky do vlastnej drožky a my sme ho nasledovali. Lestrade popohнал koňa a zaviezol nás bezpečne k cieľu. Vošli sme do malej izbičky. Policajný inšpektor si poznamenal meno zatknutého a zaznačil si stručný opis jeho zločinov. Bledolíceho inšpektora sa prítomnosť vraha nijako nedotkla a plnil si celkom mecha-

nicky svoje úradné povinnosti. „Väzeň príde v týždni pred súd,“ hovoril. „Prajete si niečo poznamenať, Mr. Jefferson Hope? Upozorňujem vás, že každé zaznamenané slovo môže sa použiť proti vám pri súdnom rokovaní.“

„Mám vyrozprávať mnoho vecí,“ povedal vrah. „Chcem oboznámiť týchto gentlemanov s mojím prípadom.“

„Nebolo by lepšie, keby ste si to podržali na súdne rokovanie?“ namietal inšpektor.

„Možno, že na súdne rokovanie nikdy nedôjde,“ odvetil pevne. „Nemusíte vyvalovať oči. Ste doktor?“ uprel na mňa svoj horúčkovitý pohľad.

„Áno, som.“

„Položte si sem ruku,“ ukázal smejúc sa na svoje prsia.

Urobil som, ako mi kázal. Hneď som zistil, čo sa odohráva v jeho prsiach. Zdalo sa, že hrudník každú chvíľu pukne. Otriasol sa a búril, ako keby v budove pracovali silné rýchlostroje. V tichu, ktoré vládlo vôkol, mohol som jasne zachytiť tupé a mocné bitie srdca a šelest, ktorý vychádzal z nejakého opotrebovaného zdroja v organizme.

„Máte aortický aneurizmus!“ vykrikol som.

„Tak to volajú,“ súhlasil chlapík. „Bol som nedávno u lekára a ubezpečil ma, že to už čochvíľa praskne. Dostal som to od pobytu vo veľkej nadmorskej výške v Salt Lake Mountains a od podvýživy. Vykonával som svoju prácu a nezáleží mi na tom, kedy ma skolí smrť. No chcem

podaf vysvetlenie ešte predtým. Nechcem, aby ma po smrti pokladali za obyčajného hrdloreza.“

„Myslíte, doktor, že nebezpečenstvo smrti je bezprostredné?“ opýtal sa inšpektor.

„Veľmi pravdepodobné,“ odvetil som.

„V tom prípade je našou povinnosťou, aby sme tohto človeka v záujme spravodlivosti vypočuli.“

„S vašim dovolením si sadnem,“ začal väzeň. „Tento aneurizmus ma veľmi unavuje. Každé slovo, čo poviem je čistá pravda. Nezáleží mi na tom, na čo to použijete.“

S týmito slovami sa Jefferson Hope posadil do kresla a začal rozprávať a ja som si presne všetko zaznamenal.

„Nebudem sa vám obšérne zmieňovať o tom, prečo som nenávidel tých dvoch mužov. Postačí, keď prezradím, že zavinili smrť dvoch ľudských bytostí — otca Johna Ferriera a jeho dcéry Lucy. Takto sa sami vopred odsúdili na trest. Od toho času, čo spáchali zločin, márne som sa namáhal dokázať im vinu pred súdmi. Vedel som bezpečne o ich zločine a zaumienil som si, že sám preberiem funkciu sudcu, poroty a vykonávateľa trestu. Na mojom mieste by ste si boli počínali presne tak, ak máte v sebe ľudskosť. Dievča, ktoré som spomínal, malo sa pred dvadsiatimi rokmi vydať za mňa. Prinútili ju vziať si Drebbera a tak zomrelo od žiaľu. Vzal som jej po smrti snubný prsteň s nehybného prsta a vpečatil som pohľad jej mŕtvych očí na túto obrúčku. Nosil som ju so sebou a stopoval pritom

Drebbera na dvoch pevninách, až som ho objavil. Chceli ma zneškodniť, ale nemohli. Musel som neľudskosť ľudsky trestať. Boli bohatí a ja som bol chudák. Len s najväčšími ťažkosťami som ich sledoval. Keď som sa ocitol v Londýne, nemal som vo vrecku ani penny a uvedomil som si, že musím pracovať. Poháňať kone a jazdiť je pre mňa niečo také prirodzené ako chôdza. Uchádzal som sa teda u majiteľa drožiek o miesto a bez okolkov som ho dostal. Skladal som týždenne určitú sumu vlastníkovi drožky a ostatok som si mohol nechať. Najväčšia ťažkosť môjho nového zamestnania spočívala v neznalosti mesta, ale aj v tomto ohľade som sa zapracoval.

„Pred nejakým časom som vypátral, kde bývajú moji dvaja vtáčkovia. Ustavične som sa vyzvedal a istého dňa moje úsilie korunoval úspech. Bývali v penzióne na Camberwell. Keď som ich už raz objavil, vedel som, že ich životy visia na nitke. Nechal som si narásť bradu, aby ma nepoznali. Trpezlivo som čakal na príležitosť. Rozhodol som sa, že nedopustím, aby mi opäť ušli. Kamkoľvek zamierili v Londýne, všade som im bol v pätách. Niekedy som ich sledoval v drožke, niekedy pešo. No boli veľmi obozretní. Počítali pravdepodobne s možnosťou prenasledovania, lebo nikdy nevychádzali osamote, v noci. Dva týždne som ich nevidel ísť osve. Drebber bol obvykle napitý, ale Stangerson čoraz viacej stupňoval ostražitosť. Príležitosť sa ešte nenaskytla, ale nestrácal som trpezlivosť,

lebo som vedel, že príde okamih, ktorému som zasvätil zvyšok života. Prechovával som v sebe jedinou obavu, že ničivá choroba mi spáli vnútornosti skorej, než vykonám ortiel.

„Konečne raz večer som sa ponevierať s drožkou na Torrqway Terrace, v ulici, kde bývaly moje obete. Videl som, že nejaká drožka sa zastavila pred penziónom. Kočiš vyniesol batožinu a Drebber so Stangersonom nasadli. Sledoval som ich s obavami, že zasa zamýšľajú zmeniť pobyt. Na eustonskom nádraží vystúpili. Zanechal som pri drožke chlapca a ponáhľal som sa za nimi na nástupište. Počul som ich vyzvedať sa na liverpoolský rýchlik. Informátor im oznámil, že jeden práve odišiel a druhý sa pohne o niekoľko hodín. Stangersona to rozladilo, ale Drebber to kvitoval s radosťou. Sledoval som ich tak tesne, že som zachytil každé slovo z ich rozhovoru. Drebber hovoril, že si má ešte niečo vybaviť a navrhoval Stangersonovi, aby na neho počkal. Stangerson nechcel na to pristúpiť a nesúhlasil s tým, aby sa čo len na chvíľu rozišli. Drebber vysvetľoval, že vec je veľmi delikátna a musí ju vybaviť sám. Nepočul som dosť jasno ďalší obsah rozhovoru. Zachytil som len sťažnosť Stangersona, ktorý argumentoval tým, že Drebber ho nepokladá za viacej než za plateného sluhu a nerešpektuje jeho rady. Konečne sa sekretár vzdal námahy a dohodli sa, že keby Drebber neprišiel na stanicu, stretnú sa na ushovorenom mieste, v Hallydayovom Privat-Hoteli. Drebber sa vzdialil.

„Nastal okamih, ktorý som s takou trpezlivosťou očakával. Muž bol v mojej moci. Keď vystupovali spoločne, ťažko mi bolo možné uskutočniť úmysel, ale každý osve bol vydaný na moju milosť a nemilosť. No nekonal som prenáhlene. Mal som čiastočný plán, ktorý počítal s rôznymi obratmi v situácii. Pomstiteľ sa neuspokojí s takým smrteľným zásahom, ktorý by urobil na prenasledovanom tak, aby obeť nevedela, čiá ruka ju skolila. Stalo sa náhodou pred niekoľkými dňami, že som viezol gentlemana, ktorý bol obzrieť prázdne domy na Brixton Roade a stratil v mojom koči kľúč. Vrátil som mu ho ešte v ten večer, ale predtým som si zhotovil voskový odtlačok a dal som si urobiť kľúč. Takto som ľahko získal v celom Londýne aspoň jedno miesto, kde som mohol počítat s nepravdepodobnosťou vyrušovania. Bol len nepatrný predpoklad, že by dom niekto navštívil. Ako dostať Drebera do bytu? To bol problém, ktorý stál teraz nevyriešený predo mnou.

Kráčal pomaly ulicou a cestou odbočil asi dva razy do hostinca. Čakal som na neho, a keď sa vrátil, bolo na ňom badať účinok alkoholu. Práve predo mnou stála drožka a Dreber si ju najal. Sledoval som ju tak tesno, že nozdry môjho koňa sa takmer dotýkaly Dreberovej drožky. Prešli sme cez Waterloo-Bridge a ďalej množstvom iných uličiek. Nakoniec sme sa na svoje veľké prekvapenie zastavili pred penziónom, z ktorého sa Dreber len pred chvíľou vysťahoval. Vošiel do vnútra a jeho drožka sa vzdialila.

Dajte mi, prosím, pohár vody. Mám už vyschnuté ústa."

Podal som mu pohár vody. Vypil ju na dúšok.

„Well, čakal som asi dvadsať minút. Tu sa v dome náhle ozvaly hlasy a hrmot, ktorý nasvedčoval, že sa strhla bitka. V nasledujúcom okamihu sa rozletely dvere a v nich sa zjavil Drebber s mladíkom, ktorého nepoznám. Mladík držal Drebbera za golier, a keď vyšiel s ním na ulicu, kopol ho tak, že sa Drebber rozplaštil po celej dĺžke na ulici. ‚Vy pes!‘ kričal na neho mladík a rozháňal sa palicou. Ja vás naučím, obťažovať počestné dievča!‘ Bol tak rozzúrený, že som myslel, že Drebbera rozdrví. Nakoniec sa mu Drebber vytrhol a utekal. Na rohu sa zastavil a keď uvidel moju drožku, pokynul mi. ‚Zavezte ma do Hallydayovho Privat-Hotela!‘ rozkázal.

„Keď som ho mal v pasci, vovalilo sa mi odrazu toľko krvi do pľúc, že som sa preľakol. Bolo nebezpečenstvo, že moja pohnutá myseľ a rozrušený nervový organizmus nebudú môcť dať radosti voľný priechod a aneurizmus ma dorazí. Postupovali sme pomaly. V duchu som rozmýšľal, čo podniknúť. Mohol som ho vyviesť von z mesta a tam na osamelom mieste skoliť. Už som sa skoro rozhodol pre toto riešenie, keď mi vtom sám vnukol inú myšlienku. Túžba popiť si znova ho prepadla a kázal mi zastaviť pred hostincom. Nariadil mi, aby som počkal, a vošiel dovnútra. Ostal tam až do záverečnej hodiny. Keď vyšiel, bol stopercentne opitý.

„Nemyslíte si, že som ho chcel chladnokrvne zavraždiť. Nikdy by som sa neodhodlal na vraždu a nemám vražedné sklony. No tento prípad bol odvtedy mojím životným cieľom a vo svojej tragike ma povyšoval nad obyčajného vraha. Medzi mnohými zamestnaniami, ktoré som mal v Amerike, naskytla sa mi raz príležitosť zastávať miesto upratovača a zriadenca v laboratóriu na univerzite. Raz prednášal profesor o jedoch a demonštroval študentom nejaký alkaloid, ktorý vyťažil z otráveného šípa v Južnej Amerike. Nepatrné množstvo spôsobilo smrť. Odnášal som fľaštičku s jedom a ukoristil si z neho menšie množstvo. Bol som už zbehlý v laboratórnych prácach a miešal som teda jed do malých, rozpustených piluliek a vložil ich do škatuľky, ktorá obsahovala ešte jednu podobnú, ale neškodnú pilulku. Zaumienil som si, že až nade čas, dám každému z mojich vtáčkov po jednej a sám si tiež vezmem. Odvtedy som nosil pilulky stále pri sebe, ale iba nedávno sa naskytla príležitosť použiť ich.

Bolo asi okolo jednej a noc bola tmavá, sychravá a daždivá. Nečas mi bol vítaný. Zapálil som si cigaru a pocit radosti sa mi rozliehal po celom tele. Fajčenie mi usmernilo nervy, ale ruky sa mi začaly triasť a spánky búšily vzrušením. Ako som tak sedel na baku drožky, vynoril sa mi pred očima obraz starého Johna Ferriera a sladkej Lucy. Dívali sa na mňa zo tmy a usmievali sa v nádeji, že budú pomstí.

Zastavil som pred domom na Brixton Road.

Na okolí nebolo ani živej duše. Nedoliehal sem ani hlások okrem pravidelného bubnovania dažďa. Pozrel som dovnútra drožky a zbadal som, že Drebber je ponorený do hlbokého spánku, aký vyvolá len opilosť. Zatriasol som ním. „Už je čas vystupovať!“ kričal som na neho.

„All right, kočiš,“ odpovedal.

Domnieval som sa, že ma nepodozrieva z podvodu, lebo sa poobzeral a vystúpil bez slova z drožky. Nasledoval ma po chodníku cez záhradu. Podopieral som ho pri chôdzi, lebo účinok pitia nevypíchal ešte z jeho hlavy. Keď sme prišli pred dvere, otvoril som ich a voviedol ho do predsiene. Dávam vám svoje slovo, že po celý ten čas ma viedol otcov a dcérin obraz.

„Tu je hrozná tma,“ povedal a začal hmatať okolo seba.

„Hneď bude svetlo,“ uspokojil som ho. Zapálil som zápalku a zažal sviečku, ktorú som si doniesol aj so svietnikom. „Teraz povedzte, Enoch Drebber,“ začal som a osvietil som si tvár sviecou, „kto som?“

„Za okamih si ma prezeral krvou podbehnutým, tupým pohľadom. Naraz zmenil výraz tváre, a strach, ktorý priamo skrivil jeho tvár, jasne prezrádzal, že ma spoznal. Zakolísal sa prekvrpene, pot mu vystúpil na čelo a srážal sa nad obočím do kvapiek. Postavil som sa do dverí a zasmial sa hlasno. Vedel som, že pomsta je sladká, ale nikdy som s tou predstavou nespájal taký vrcholný pocit spokojnosti.“

„Ty pes!“ kričal som na neho. „Naháňal som

fa od Salt Lake City až k Petersburgu a vždy si mi unikol. Teraz sa už skončí tvoja púť. Alebo ja, alebo ty neuvidíš zajtra východ slnka.' Ustupoval odo mňa krok za krokom a mal som dojem, že ma pokladá za bláznivého. Pulz na sluchách mi búšil ako kováčske kladivo a myslím, že by ma bol pochytil záchvat, keby sa mi z nosa nebola pustila krv a dala takto priechod krvnému tlaku.

„Čo si teraz myslíš o Lucy Ferrierovej," volal som na neho, zatvárajúc dvere na kľúč. „Trest prichádzal pomaly, ale nakoniec ťa predsa postihne." Pery sa mu triasly. Bol by zobral o život, ale si uvedomil bezvýslednosť takého počínania. Zatlačil som ho do izby.

„Chcete ma zavraždiť," brbтал.

„Nijaká vražda," odvetil som. „Kto tu hovorí o vražde, ty prekliaty pes? Ako si sa zlutoval nad mojou milovanou, keď si ju odtrhol od otca a uvrhol do svojho hanebného háremu?"

„Ja som nezabil jej otca!" kričal ako smyslov pozbavený.

„Ale ty si jej zlomil nevinné srdce," zahriakol som ho a podával som mu škatuľku. „Nech nás Všemohúci sám posúdi. Vyvoľ si a zjedz! V jednej je smrť a v druhej život. Vezmem si tú, čo ostane. Uvidíme, či je na svete spravodlivosť, alebo nás vedie len náhoda."

Odskočil od škatuľky a divo, ako postrelený kanec, začal sa zmietať a prosiť ma o milosť. Vytiahol som nôž a držal som mu ho na hrdle dovedy, kým sa neupokojil. Ostatné už nasle-

dovalo hladko. Vzal si pilulku a ja som užil ostávajúcu. Stáli sme tvármi obrátení oproti sebe a očakávali mlčky účinok na jednom z nás. Nikdy nezabudnem na výraz, ktorý sa mu zjavil na tvári, keď pocítil príznaky účinku jedu vo svojom organizme. Smial som sa na tomto výjave a držal som mu Lucyn prsteň pred očima. No trvalo to len chvíľu, lebo alkaloid účinkoval prudko. Tvár sa mu skrivila bolestnými kŕčmi. Rozhodil rukama, zakolísal sa a potom s výkrikom hrôzy klesol na dlážku. Prevrátil som ho horeznočky a položil mu ruku na srdce. Bol mŕtvy!

Krv sa mi rinula z nosa, ale nestaral som sa o to. Nevieť, čo mi našepkávalo, aby som písal na stenu. Bola to asi podvedomá myšlienka sviest' políciu na nesprávnu stopu, pretože ma priamo posadla a rozveselila. Pamätám sa, že v New Yorku našli istého Nemca zavraždeného a nad ním bolo napísané slovo RACHE. Noviny to vysvetľovali ako dôkaz, že vraždu spáchala nejaká tajná spoločnosť. Myslel som si, čo zmiatlo Newyorčanov, zmätie aj Londýňčanov. Namočil som si prst do krvi a napísal vlastným atramentom slovo RACHE na stenu. Potom som sa vrátil k drožke a zistil som, že okolie je tiché a vietor ešte stále buráca, roznášajúc dážď. Prešiel som asi sto metrov a siahol som rukou do vrecka, kde obvykle nosievam Lucyn prsteň. Zbadal som, že na obvyklom mieste nebol. Rozrušilo ma to a zronilo, lebo to bola jediná pamiatka na Lucy. Hneď mi prišlo na um, že som

ho pustil z ruky, keď som sa skláňal nad Drebberom. Nechal som drožku v bočnej uličke a ponáhľal som sa späť, lebo som bol odhodlaný radšej riskovať život, než stratiť prsteň. Keď som dorazil na miesto, vpadol som skoro do náručia policistu, ktorý vychádzal z domu. Predstieral som opilosť.

Takto skončil Enoch Drebber. Ešte som mal pred sebou smrť Stangersona, ktorý mal splatiť dlh Johnovi Ferrierovi. Vedel som, že sa ubytoval v Hallydayovom Privat-Hoteli. Vyčkával som ho celý deň, ale nevychádzal z izby. Tušil som, že zmiznutie Drebberovo vyvolalo v ňom podozrenie. Stangerson bol vždy ostražitý. No keď si myslel, že mi tým prekazí zámery, prepočítal sa. Vypátral som jeho oblok a včasráno pomocou rebríka za hotelom, vlúdil som sa oblokom do jeho izby. Zobudil som ho a povedal mu pokojne, že nadišla chvíľa, keď sa má zodpovedať zo svojho zločinu. Opísal som mu Drebberovu smrť a opýtal sa ho, či súhlasí s takým istým postupom spravodlivosti. Namiesto toho, aby využil výhody tejto ponuky, ktorá v opačnom prípade mohla skončiť mojou smrťou, vyskočil s postele a vrhol sa na mňa. V sebaobrane som ho pichol do srdca. Bol to ten istý prejav riadenia Prozreteľnosti, lebo som vedel, že ona aj tak nedopustí, aby si vyvolil inú než otrávenú pilulku.

Nemám už čo povedať a som rád, že som skončil, lebo ma to dokonale vyčerpalo. Hodlal som si ponechať zamestnanie drožkára dovtedy, kým si nenasporím na cestu späť, do Ameriky. Nemal

som práve zákazníka, keď prišlo ku mne chlapčisko a opýtalo sa ma, či je to drožka Jeffersona Hopeho, a vravelo, že si ju objednal istý gentleman na Baker Street 221b. Išiel som bez otáľania a podozrenie sa zrodilo vo mne len vtedy, keď tento mladý gentleman sklapol zámku na oceľovej retiazke tak šikovne, že som to ešte v živote nevidel. Môžete ma pokladať za vraha, ale ja neslávím z presvedčenia, že som takým istým nástrojom spravodlivosti ako vy!"

Rozprávanie tohto muža a jeho spôsoby nás tak zaujaly, že sme zotrvali aj naďalej v mlčanlivosti. Ešte aj profesionálni detektívi sa dali strhnúť dojmom tohto líčenia.

„Už ma zaujíma len jeden bod, o ktorom by ste mi mohli podať informácie," ozval sa konečne Holmes. „Kto bol vašim pomocníkom pri znovazískaní prsteňa, o ktorom som inzeroval?"

„Môžem vám rozpovedať svoje tajomstvo," povedal, „ale nechcem iným pričať. Keď som prečítal inzerát, nemohol som tomu celkom dôverovať a môj priateľ sa podujal, že to zariadi za mňa. Taktiež máte asi názor, že to vykonal majstrovsky."

„O tom niet pochybnosti," prisvedčil Holmes srdečným tónom.

„Teraz, páni," zamiešal sa inšpektor, „musíme zadosťučiniť zákonným formalitám. V utorok vypočuje väzňa súd a vašu prítomnosť tam budú tiež potrebovať."

Zacengal, prišla stráž a odviedla Jeffersona Hopeho.

Z á v e r.

Všetkých nás vyzvali, aby sme prišli na súdne rokovanie. No nedošlo k tomu, lebo Najvyšší sudca si túto vec vyhradil pre seba. Jedného rána po aneurizmatickom záchvate našli telo väzňa ležať bez pohybu v cele. Na tvári mu stuhol spokojný úsmev, ako keby sa bol v posledných okamihoch vrátil k bilancii svojho života a skonštatoval, že vykonal stopercentne svoje poslanie.

„Gregson a Lestrade budú sklamaní nad smrťou tohto nešťastníka,“ začal Holmes ráno po rozhovore o tejto udalosti. „Predmet novinárskej senzácie, ktorý by bol mohol vyzdvihnúť aj ich úspešnú súvislosť s prípadom, takto predčasne skončil.“

„Nevidím v ich činnosti nijakú súvislosť s týmto prípadom,“ namietal som.

„Nebudeme sa tým zaoberať,“ znechutil sa Holmes. „Tvrším, že v mojej zbierke je toto najvynikajúci prípad. Hoci bol jednoduchý, predsa skrýval v sebe zaujímavé momenty.“

„Jednoduchý!“ protestoval som.

„Well, len ťažko by som mohol tvrdiť opak,“ ubezpečoval ma Holmes, kochajúc sa na mojom údive. „Základ jeho jednoduchosti spočíva v tom, že sme ho pomocou najprimitívnejšej dedukcie zlikvidovali za tri dni.“

„To je pravda,“ pripúšťal som.

„Už som vám vysvetľoval, že to, čo sa vymyká všednosti, je obvykle lepším vodidlom než

všednosť. Riešenie takéhoto druhu problému podmieňuje pátranie po minulosti. To je veľmi užitočná pomôcka, ale ľudia ju zavrhnú. V každodennom živote sa upravuje chod života tak, že ľudia sa dívajú ustavične dopredu, potláčajú minulosť. Na päťdesiat syntetikov pripadá jeden analytik.“

„Priznávam sa,“ doznával som, „že tomu celkom nerozumiem.“

„Ďani som to neočakával. Ako by som vám to objasnil. Väčšina ľudí, keď im opíšete poradie určitých udalostí, vám povie, aký bude výsledok. Môžu si vo svojom mozgu shrnúť tieto udalosti dovedna a usúdia z toho, že sa niečo stane. Ale je len málo takých ľudí, ktorým, keď poviem výsledok, budú schopní dopátrať sa zo svojho vlastného vedomia, aké momenty sfornovaly ten výsledok: Toto je tá sila, pod ktorou myslím analytické dôvodenie.“

„Rozumiem,“ ubezpečoval som ho.

„Tento náš prípad bol charakterizovaný výsledkom, pred ktorý sme boli postavení. Dovoľte mi teraz ukážku môjho dôvodenia. Začnem od začiatku. Ako viete, prišli sme k domu na Brixton Road. Prirodzene, že som začal skúmať cestu. Ako som vám už vysvetlil, zistil som v blate jasno koľaje drožky. Ubezpečil som vás, že tieto koľaje pochádzajú z tej istej noci. Uspokojil som sa zistením podľa úzkeho kovania kolies, že koľaje nepochádzajú od súkromného koča, ale od drožky. Obyčajná londýnska drožka má užšie kovanie než luxusný panský koč. To bol

môj prvý poznatok. Pokračoval som potom v obhliadky pôdy chodníka. Složenie pôdy poskytovalo zvlášť dobrú príležitosť priamo zisťovať podrobnosti na stopách. Nepochybujem, že pre vás tá smiešanina stôp bola hádankou, ale môjmu vycvičenému oku hovorily stopy celé histórk. Ani jeden iný detektívny odbor nie je taký dôležitý a taký zanedbávaný ako tento. Zbadal som veľké stopy strážnikov, ale popri tom som zbadal aj stopy mužov, ktorí vstúpili prví do záhrady. Ľahko sa dalo konštatovať, že oni prišli pred ostatnými, pretože ich stopy boli na mnohých miestach zašliapané inými stopami, ktoré sateda len neskôršie vryly do blata. Takto som sdružil ďalší, v poradí druhý poznatok, ktorý mi prezrádzal, že noční návštevníci boli dvaja. Pozoruhodná bola výška jedného z nich (ako som vypočítal z dĺžky kroku) a u druhého všetko nasvedčovalo, že je elegantne oblečený, súdiac podľa moderného tvaru topánky. Po vstupe do domu sa tento dohad upevnil. Postava moderne obutého muža sa črtala predo mnou. Vysoký muž spáchal vraždu, ak to tak možno nazvať. Na tele mŕtveho sa nenašlo zranenie, ale výraz hrôzy v jeho tvári ma uistil, že predvídal svoju smrť. Na tvári muža, ktorý zomiera prirodzenou smrťou alebo náhle, nešťastnou náhodou, nikdy nezbadáte výraz rozruchu a hrôzy. Privoňal som k perám mŕtveho a zacítil som slabý, kyslastý zápach, a to ma presvedčilo, že bol otrávený. Ďalej som z výrazu bázne vyvodil aj skutočnosť, že strach a nenávisť vyplňovala atmosféru pred

vraždou. Metódou vylučovania som sa dopracoval výsledku, keď som rozobral všetky pohnútky, ktoré mohli sformovať takýto výraz. Nepredstavujte si to ako nemožnosť. Účinok rôznych jedov sa odráža v takej istej rozdielnosti výrazov. Prípady Dolského v Odesse a Leturiera v Montpellieri sú pre toxikologa jasné už v tom, ako sa prejavia vo výrazoch. Teraz pristúpime k otázke, prečo. Lúpež nebola predmetom vrahovho záujmu, pretože nič cenné mu neodňal. Bola motívom politika alebo žena? Bol som naklonený veriť, že to druhé. Politickí teroristi zavraždia obeť a ujdú. No táto vražda bola vykonaná zdĺhavo, čo dosvedčujú stopy po dlhej prechádzke v izbe. Súkromné a nie politické pohnútky boli teda strojcom tejto metodickéj odplaty. Keď Lestrade objavil nápis na stene, utvrdil som sa v tomto názore ešte pevnejšie. Vec bola jasná aj pre slepého. Keď sa našiel prsteň, vystúpila tu už reálnejšia možnosť. Istotne ho vrah použil na to, aby pripomenul svojej obeti nejakú neprítomnú alebo mŕtvu ženu. To ma pohlo k tomu, že som sa opýtal Gregsona, či telegrafoval do Clevelandu, aby si vyžiadal informácie o Drebberovej bývalej kariére. Pamätáte sa, že odpovedal negatívne. Podujal som sa potom presne preskúmať miestnosť, čo mi dopomohlo k poznatku o výške vraha, značke cigary a o dĺžke nechtov. Pretože v izbe nebolo náznakov po bitke, prišiel som k názoru, že vrahovi tiekla krv z nosa v prudkom a výbušnom rozčulení. Len vo veľmi zriedkavom a skutočne

len v takom prípade, keď má človek veľký nadbytok krvi, prejaví sa rozrušenie takto. Riskoval som teda dohad, že zločinec bol pravdepodobne robustný muž s červenou tvárou. Skutočnosť mi dala za pravdu.

Keď sme opustili dom, zariadil som to, čo odmietol Gregson. Telegrafoval som na políciu v Clevelande a vyžiadal si informácie o okolnostiach, za ktorých sa Drebber ženil. V odpovedi ma informovali, že Drebber žiadal políciu o ochranu proti svojmu starému rivalovi v láske, Jeffersonovi Hopemu. Udali aj to, že tento Hope sa zdržuje v Europe. Mal som takto stopu v rukách a ostávalo už len chytiť vraha.

Rozhodol som sa v duchu uveriť, že mužský vošiel s Drebberom do domu, bol totožný s tým, ktorý ho viezol. Stopy koňa, ktoré sa nemohly zameniť s inými, ma o tom presvedčily. Kde teda mohol byť kočiš, keď len nie v dome? Absurdná bola aj myšlienka, že by sa niekto tretí odvážil zavraždiť človeka a vystaviť nebezpečenstvu, že ho kočiš udá. Tieto úvahy ma viedly k názoru, že Jeffersona Hopeho treba hľadať medzi drožkármí Londýna.“

„Ak bol vrah do veci zainteresovaný len sám, nie je pravdepodobné, že by bol zanechal svoje povolanie. Naopak, každá náhla zmena životosprávy by len uvrhla na neho podozrenie. Nebolo ani nebezpečenstvo, že by zmenil meno. Prečo by mal zmeniť meno v krajine, kde nikto nepoznal jeho minulosť? Zorganizoval som teda svojich mladých uličníkov-asistentov a po-

sielal som ich systematicky do ulíc po celom Londýne, ku každému majiteľovi drožiek, až kým sa nedosiahol úspech, ktorý máte ešte v živej pamäti. Priznám sa, že som nepočítal so zavraždením Stangersona, ale aj tak by som to nebol mohol zamedziť. Tak sa vynoril aj problém piluliek. Vidíte, že všetko je len súvislou reťazou logiky."

„Ohromné!“ zvolal som. „Vaše zásluhy by sa mali aj verejne vyzdvihnúť. Mali by ste svoje zážitky uverejňovať. Keď sa vy na to nepodujmete, som ochotný urobiť to aj sám.“

„Môžete robiť, čo sa vám páči, doktor,“ odvetil Lahostajne. „Pozrite!“ Ukázal na noviny a podal mi ich. „Prečítajte si to!“

Bolo to dnešné Echo a článok, na ktorý ma upozornil, písal práve o tomto prípade.

„Čitatelia,“ stálo tam, „boli smrťou človeka menom Hope, ktorý bol podozrivý z vraždy Mr. Enocha Drebera a Mr. Josepha Stangersona, ukrátení o senzačné vzrušenie. Podrobnosti tohto prípadu nebudú pravdepodobne nikdy uverejnené. Máme len obmedzené informácie od známych autorít, ktoré nám prezradily, že prípad čerpá pohnútky z minulosti. Keď sám prípad nemohol byť vynesný na svetlo, osvetlil čitateľom aspoň ďalší dôkaz o schopnostiach našej polície, reprezentovanej Mr. Gregsonom a Mr. Lestrdom. Muža dolapili v dome istého Mr. Sherlocka Holmesa, ktorý sa tiež ako amatér zúčastnil na prípade. Zdá sa, že ide o talent, ktorý by sa za vedenia takýchto inštruktorov mohol do-

pracovať k vysokej úrovni. Očakávame, že obaja vedúci úradníci podajú obširnejšie vyhlásenie o prípade, aby sa im od verejnosti mohlo dostať spontánnejšieho uznania."

„Nehovoril som vám to hneď na začiatku?" povedal Holmes smejúc sa. „Spontánnejšie uznanie!"

„Nevadí," smieroval som ho s nespravodlivým postupom tých, čo formujú verejnú mienku. „Mám všetky podrobnosti zachytené v poznámkach a oboznámim s tým verejnosť. Nateraz sa musíte uspokojiť vo vedomí úspechu tak ako rímsky lakomec:

„Populus me sibilat, at mihi plaudo
Ipse domi simul ac nummos contemplar in arca."

Tajomstvo Boscombeského údolia.

Sedel som raz ráno so ženou práve pri raňajkách, keď nám služka priniesla telegram. Poslal ho Sherlock Holmes a znel presne takto: Chceli by ste premárniť niekoľko dní? Práve mi telegrafovali zo západného Anglicka v súvislosti s tragédiou Boscombeského údolia. Spôsobíte mi radosť, keď pocestujete tam so mnou. Vzduch výborný a okolie nádherné. Odchod z Paddingtonu o 11.15 hodine.

„Čo na to povieš, drahý?“ obrátila sa moja žena na mňa s pýtavým výrazom v tvári. „Pôjdeš?“

„Ozaj neviem, ako sa mám zachovať. Mám teraz v sozname zvlášť mnoho pacientov.“

„Ach, Anstruther to zariadi aj sám. V poslednom čase vyzeráš trochu bledý a nezdravý. Myslím, že zmena ti môže len prospieť. Konečne vždy si prejavoval silný záujem o spoluprácu so Sherlockom Holmesom v kriminalistike.“

„Zachoval by som sa k nemu nevďačne, keby som odmietol. Musím mať na mysli, čo všetko som pri tejto spolupráci získal. Veď len pomocou jedného zo spoločne riešených prípadov som sa dostal do tvojej blízkosti, drahá.“ Povedal, lichotiac svojej žene. „No, keď mám naozaj odcestovať, musím zariadiť všetko potrebné, lebo mi ostáva už len polhodina na prípravu.“

Skúsenosti z táborového života v Afganistane mi prospely aspoň tak, že vypestovaly vo mne odhodlanosť a schopnosť v okamihu sa pripraviť na odcestovanie. Mal som len malé a skromné požiadavky na cestovné vystrojenie, takže skôr než v predurčenom čase som sa ocitol s pripravenou batožinou v koči, smerujúc na paddingtonskú stanicu. Holmes sa už prechádzal hore-dolu po nástupišti a jeho vysoká postava v šedivom cestovnom plášti a športovej čiapke ešte nápadnejšie sa vynímala.

„Skutočne ste sa pekne zachovali, Watson, keď ste rešpektovali môj telegram,“ privítal ma. „Je to predsa len značná výhoda, keď môžem mať v takýchto prípadoch pri sebe človeka, na ktorého sa môžem spoliehať. Miestna policajná pomoc je obvykle bezcenná alebo často aj priťažujúca. Pokúste sa rezervovať dve rôzne miesta vo vlaku a ja zatiaľ obstarám cestovné lístky.“

Podarilo sa nám pomocou neporiadku, ktorý utvorilo množstvo Holmesových novín, ktoré si priniesol ako nevyhnutný cestovný sprievod, udržovať pre seba celé oddelenie. Cestou sa zamestnával čítaním a súčasne si zaznamenával rozličné poznámky, ktoré mu pri predbežných úvahách o prípade došli na um. Takto trávil čas, až kým sme neprešli Reading. Potom náhle stočil všetky noviny do obrovského balíka a vložil ich späť do batožiny.

„Počuli ste už niečo o tom prípade?“ opýtal sa ma náhle.

„Ani slovo. Už niekoľko dní nepozrel som do novin.“

„Londýnska tlač nemá mnoho komentárov. Práve som to prezeral v nádeji, že objavím nejaké pozoruhodné podrobnosti. Z doterajších informácií súdim, že je to jeden z tých jednoduchých prípadov, ktoré sa tak extrémne ťažko riešia.“

„To znie trocha paradoxne.“

„Ale je to bezpochyby pravda. Jedinečnosť je skoro sama stopou. Čím beztvárnejší a obyčajnejší je prípad, tým ťažšie je preniknúť a vyriešiť ho. V tomto prípade už akokoľvek vzniesli veľmi vážne podozrenie oproti synovi zavraždeného muža.“

„Je teda vrahom?“

„Well, predpokladá sa tak. Nepokladám nič za platné a zaručené, pokiaľ sám nebudem mať príležitosť osobne do všetkého nazrieť. Vysvetlím vám stručne skutkovú podstatu prípadu, pravda, len pokiaľ som o nej sám informovaný.“

Boscombeské údolie je v krajine Herefordshire, neďaleko Rossu. Najzámožnejším vlastníkom pôdy v tejto oblasti je Mr. John Turner, ktorý nadobudol imanie v Austrálii a vrátil sa pred niekoľkými rokmi do rodnej vlasti. Jedno z gazdovstiev, ktoré mal vo vlastníctve, Hatherley, prenechal Mr. Charlesovi Mc Carthymu, ktorý sa podobne ako on vrátil z Austrálie. Mužovia sa navzájom spoznali v kolóniách, takže nikto nemohol pokladať za neprirodzené snahu oboch osadiť sa tak blízko popri sebe, ako to len bolo

možné. Turner bol zjavne zámožnejší ako Mc Carthy, ako nájomca veľkostatku, ostával v jeho finančnom područí, ale to nemalo vplyv na ich vzájomný spoločenský pomer, lebo pri svojich častých stretnutiach robili dojem rovnocennosti. Mc. Carthy mal syna, asi osemnásťročného mladíka, a Turner jediná dcéru približne v tom istom veku. Nikto z oboch priateľov nemal nažive manželku. Zdalo sa, že sa vyhýbajú stykom s okolitými anglickými rodinami a žijú v ústraní. No obaja Mc Carthyovci holdovali športom a často ich bolo možno vidieť na konských dostihoch na dostihovej dráhe v susedstve. Mc Carthy mal dvoch sluhov a slúžku. Turner zamestnával väčší počet služobníctva, zodpovedajúci vznešenejšej domácnosti. To je všetko, čo sa mi podarilo dozvedieť sa o týchto dvoch rodinách. Teraz fakty.

Tretieho júna, t. j. minulý pondelok, Mc Carthy odišiel z domu na Hatherley asi o tretej hodine popoludní. Zamieril smerom na Boscombeský rybník, malé jazero, ktoré sa utvorilo odvedenou vodou z potoka, pretekajúceho Boscombeským údolím. Ráno bol so svojím sluhom v meste a zmienil sa mu, že sa ponáhľa späť, pretože má dohovorenú dôležitú schôdzku o tretej hodine popoludní. Z tej schôdzky sa už nevrátil živý.

Z veľkostatku Hatherley k Boscombeskému rybníku je štvrtá míľa. Dvaja ľudia ho zbadali na ceste tam. Jeden z nich je starší mužský, ale o jeho mene nie je zmienka. Druhý mužský, menom William Crowder, je zamestnancom Mr. Tur-

nera. Obaja svedkovia tvrdia, že Mr. Carthy išiel bez sprievodu. Crowder ešte dodáva, že päť minút po tom, čo zazrel Mr. Mc Carthyho, videl i jeho syna, Mr. Jamesa Carthyho, ktorý išiel tou istou cestou s puškou na pleci. Domnieva sa, že otec bol iste ešte v dohľade syna v tom čase, keď zbadal, že ho nasleduje. Nezaoberal sa ďalej celou vecou, až keď sa večer dozvedel o tragédii, ktorá sa odohrala v ten istý deň.

Oboch Mc Carthyovcov videli aj v tom okamihu, keď ich William Crowder už stratil s dohľadom. Boscombeský rybník je obostretý hustým lesom a brehy sú orámované len úzkym pásom vysokej trávy a trstiny. Patience Moranová, asi štrnásťročná dievča, dcéra horára osadlosti v Boscombeskom údolí, sbierala práve kvety v blízkom háji. Tvrdí, že za svojej vychádzky v lese videla Mr. Mc Carthyho so synom. Je presvedčená, že boli zabraní do prudkej hádky. Počula, ako Mr. Mc Carthy starší nešetril v hádke so synom ostrými výrazmi, a videla, ako syn hrozivo vztiahol na otca ruku, ako keby ho bol chcel udrieť. Prudkosť hádky postrašila aj dievča. Vyplašené dalo sa na útek domov a tam vysvetlovalo matke, ako zanechala Mc Carthyovcov pri Boscombeskom rybníku v prudkej roztržke. Preľakla sa vraj, že sa strhne medzi nimi boj. Nezmohla sa od prekvapenia ani na slovíčko, keď vzápätí pribehol Mr. Mc Carthyho syn vzrušený a oznámil, že našiel otca v lese mŕtveho, a žiadal pomoc z horárne. Bol veľmi vzrušený, bez klobúka a pušky a rukáv na pravej ruke

mal postriekaný čerstvou krvou. Nasledovali ho a ochvíľu našli mŕtve telo, ako vyčnievalo z trávy na brehu rybníka. Hlavu mal prebitú niekoľkými prudkými ranami, ktoré mohli pochádzať od nejakej ťažkej a tupej zbrane. Zranenia nasvedčovali, že môžu pochádzať od pažby synovej pušky, ktorá ležala obďaleč v tráve. V takýchto okolnostiach mladého muža hneď zatvorili a rozsudok nad „divým vrahom“ mali vyniesť po vypočutí v utorok. No vec odložili na stredu, keď ho predviedli pred magistrát v Rosse. Tam odsunuli súdne rokovanie do najbližšieho zasadnutia. Toto sú významné skutočnosti z tohto prípadu, ktoré vyšly najavo pred policajnými orgánmi.“

„Len ťažko si môžem predstaviť prekriatejší prípad,“ poznamenal som. „Keď je overená takáto závislosť okolností od dôkazu, môže to naozaj potvrdzovať zločin.“

„Okolnosti, závislé od dôkazu, sú problematickým činiteľom,“ odvetil zamyslený Holmes. „Niečo môže s určitosťou poukazovať na nejakú vec, no keď si trochu okrešete vlastný názor, celkom dobre môžete zistiť, že to poukazuje na celkom odlišnú skutočnosť. Musím sa priznať, že prípad ťažko a vážne smeruje vo svojej zločinnosti na mladého muža a je skutočne možné, že je vinníkom. No akokoľvek, sú ľudia zo susedstva, ktorí veria v jeho nevinu, a medzi nich patrí aj Miss Turnerová, dcéra susedného statkára. Požiadala Lestrada, ktorého už poznáte z jedného prípadu, aby sa ujal vyšetrovania

v prospech mladíka. Lestrade sa z tohto prípadu pomiatol a prenechal ho mne. Tak sa stalo, že dvaja gentlemani v stredných rokoch uháňajú na západ päťdesiatmíľovou rýchlosťou namiesto toho, aby doma spokojne pojedali svoje raňajky."

„Obávam sa," poznamenal som, „že fakty sú také presvedčivé, že ťažko bude možné v tomto prípade ešte na niečo prísť."

„Nič nie je pochybnejšie než presvedčivé fakty," odvetil smejúc sa. „Mimochodom, môžeme sa sústrediť na iné presvedčivé fakty, ktoré neboly priamo presvedčivé pre Mr. Lestrada. Viete dobre, že som ďaleko od samochvály, keď tvrdím, že alebo znehodnotím, alebo zničím ľahko teóriu Mr. Lestrada prostriedkami, ktoré nie je on schopný vyniesť na svetlo, alebo aspoň pochopiť. Vezmime len jeden taký prípad, ktorý máme poruke. Domnievam sa určite, že v spálni máte oblok na pravej strane. Pýtam sa sám seba, či by si Mr. Lestrade bol všimol takú významnú podrobnosť, ako je táto."

„Ako do čerta..."

„Môj milý priateľ, poznám vás dobre. Poznám vašu vojenskú dušu, ktorá vás charakterizuje. Holíte sa každé ráno a v lete už pri východe slnka. No, ako badám, na ľavom líci ste sa nedokonalejšie oholili a dokonca celkom nedbalo, ale keď pozriem na zadnejšie miesta, nadobúdam presvedčenie, že tej strane sa nedostáva dostatočného osvetlenia. Neviem si predstaviť muža s vašimi vlastnosťami, ktorý, keď na seba-

pozrie v rovnomernom osvetlení, mohol by byť spokojný s výsledkom holenia. Uvádžam to len ako najprostejší prípad pozorovania a záujmu. V tom spočíva môj métier a je dokonca možné, že nám preukáže cenné služby v pátraní, ktoré nás očakáva. Sú len dve menšie okolnosti, ktoré vyšly pri vyšetrowaní najavo a ktoré sú hodné uvažovania."

„Ktoré sú to?"

„Zdá sa, že ho neuväznili hneď, ale až po návrate na Hatherley Farm. Keď ho inšpektor upovedomil o tom, že je zatknutý, vyhlásil, že ho to neprekvapuje a že to nie je nič iné než jeho zásluha. Toto pozorovanie malo prirodzený vplyv na odvedenie akejkoľvek pochybnosti, ktorá sa mohla zrodíť vo vyšetrujúcich."

„Bolo to predsa priznanie," dodal som.

„Nie, pretože za tým nasledoval protest, v ktorom hovoril o nevine."

„Keď prichádzame k vrcholu tejto prekliatej serie faktov, zdá sa byť táto poznámka podozrivá."

„Naopak," pokračoval Holmes. „Je to najjasnejší lúč, ktorý sa prediera pomedzi oblačno. Čo ako nevinný by mohol byť, rozhodne nemôže byť taký slabomyseľný, aby nevidel, že okolnosti vyzerajú veľmi pochmúrne a smerujú proti nemu. Keby bol prejavil prekvapenie nad zatknutím alebo rozhorčenie, bol by som sa na všetko díval s najväčším podozrením. Také prekvapenie alebo rozhorčenie by nebolo bývalo prirodzené v takých okolnostiach, ale — pravda,

ešte stále by mohlo byť dobrou politikou pre plánujúceho muža. Chladné smierenie so zatknutím naznačuje, že je alebo nevinný, alebo je to muž zriedkavej seabvlády a pevnosti. Jeho poznámka o zásluhe nebola tiež neprirodzená, keď uvážite, že stál pri tele mŕtveho otca a niet pochybnosti o tom, že v onen smutný deň pozabudol na synovské povinnosti v správaní sa voči otcovi. Pamätáte sa na urážlivé slová, ktoré uviedlo dievča pri vypočutí, a ďalej na to, ako zodvihol ruku, chcejúc udrieť otca. Všetky známky jeho správania sa pred vyšetrojúcimi orgánmi prihovárajú sa u mňa skôr za zdravý než zločinecký charakter."

Potriasol som hlavou. „Mnoho ľudí obesili aj pre menej presvedčivé dôkazy," poznamenal som.

„Tak je. No mnoho ľudí bolo nevinne obesených."

„Čo by mohlo byť skutočnou pohnútkou synovho zločinu?"

„Obávam sa, že by to nebolo príliš povzbudzujúce pre jeho obrancov, hoc tu vystupuje jeden alebo dva momenty, o ktorých sa zdá, že sú vedúce. Nájdete to tu a môžete si to prečítať."

Vybalil z kotúča novín sväzok herefordshirských vydání, a obrátiac na jednu stranu, ukázal na článok, v ktorom nešťastný mladík vypovedá o prípade. Zahniezdil som sa pohodlne do rohu vozňa a začal som veľmi pozorne čítať. V novinách stálo toto:

Mr. Jamesa Mc Cartyho, jediného syna po zo-

mrelom, predvolali pred súdnu porotu a takto tam vypovedal: „Vzdialil som sa asi tri dni z domu a zdržal som sa v Bristole. Vrátil som sa práve tretieho júna, v pondelok. V čase môjho príchodu nebol otec doma a slúžka mi oznámila, že odišiel so sluhom Johnom Cobbom do Rossu. Krátko po príchode domov som začul na dvore rachot kolies otcovho koča. Vyzrel som z obloka a uvidel som, ako náhlivo prechádza dvorom, hoc som nemohol zistiť, ktorým smerom odišiel. Vzal som teda pušku a dal som sa smerom k Boscombeskému rybníku s úmyslom navštíviť králičí revír na druhej strane. Na ceste som videl Williama Crowdera a potvrdzujem jeho dôkaz, ale mýlil sa v domnienke, že som sledoval otca. Nemal som potuchy o tom, že je predomnou. Náhle som zo vzdialenosti asi sto yardov smerom od rybníka začul výkrik „kuií“, ktorý bol obvyklým signálom medzi mnou a otcom. Ponáhľal som sa tým smerom a našiel som ho pri rybníku. Zdal sa byť prekvapený, keď ma uvidel, a ostro sa ma opýtal, čo tu hľadám. Rozhovor sa vyvinul v prudkú hádku a bolo by došlo aj k zauchám pri otcovej obvyklej prudkosti. Vidiac, že jeho rozhorčenie je neudržateľné, opustil som ho a vracal som sa smerom k Hatherley Farm. Neprešiel som ani stopäťdesiat yardov, keď som začul za sebou strašný výkrik, ktorý zapríčinil, že som sa vrátil. Našiel som otca, zomierajúceho na zemi, s hlavou strašne doráňanou. Odhodil som pušku a vzal otca do náručia, ale vydal zo seba už všetok život. Po-

nevierať som sa okolo neho ešte niekoľko minút a potom som sa poberal do horárne na gazdovstve Mr. Turnera. Bol to najbližší dom, v ktorom som mohol očakávať pomoc. Ani po návrate som nezbadal nikoho v otcovej blízkosti a nemal som ani najmenšiu predstavu o tom, ako došlo k tým ošklivým ranám na jeho hlavě. Nebol to obľúbený človek, pretože v jeho spôsobe bolo niečo chladné a zarážajúce, ale — ako sa pomätám — nemal aktívnych nepriateľov. Nevieť nič viac o celom prípade.”

Sudca: „Urobil váš otec nejaké vyhlásenie pred tým, než zomrel?”

Svedok: „Zamrmlal niekoľko slov, ale nemohol som zachytiť len nejakú náražku na krysu.”

Sudca: „Čo ste pod tým rozumeli?”

Svedok: „Neprežrádzalo mi to nijaký význam. Myslel som, že bol v delíriu.”

Sudca: „Čo bolo podnetom hádky medzi vaším otcom a vami?”

Svedok: „Dávam prednosť mlčaniu v tejto otázke.”

Sudca: „Obávam sa, že to budem musieť od vás žiadať.”

Svedok: „Je skutočne nemožné, aby som to prežrádzal. Môžem vás uistiť, že to nemá nijakú spojitost s tragédiou, ktorá sa potom odohrala.”

Sudca: „Nech o tom rozhodne porota. Musím vám zdôrazniť, že odmietnutie výpovede v tomto bode priťažší vášmu prípadu v budúcom priebehu vyšetrovania.”

Svedok: „Som nútený aj naďalej trvať na odmietnutí výpovede.“

Sudca: „Rozumiem tomu tak, že pokrik ‚kuiť‘ bol obvyklým dorozumievacím signálom medzi vami a vaším otcom.“

Svedok: „Áno, bol.“

Sudca: „Ako je teda možné, že ho použil pred tým, než vás uvidel a pred tým, než by bol vedel, že ste sa vrátili z Bristolu?“

Svedok (so znateľnou váhavosťou): „Neviem.“

Člen poroty: „Nezbadali ste nič, čo by vám zavdalo príčinu na podozrenie, keď ste začuli výkrik, a vrátiac sa na miesto, našli ste otca tak zohyzdeného?“

Svedok: „Nič def'nitívneho.“

Sudca: „Ako to myslíte?“

Svedok: „Bol som taký prekvapený a rozrušený, keď som objavil, čo sa stalo, že som sa nemohol okrem na otca na nič sústrediť. Predsa mám určitý dojem, že keď som bežal späť, niečo ležalo na zemi, naľavo odo mňa. Zdalo sa mi, že je to šedivo sfarbené, nejaký kabát alebo vlnený šál. Keď som vstal od otca, pozrel som za tou vecou, ale zatiaľ zmizla.“

„Myslíte, že to zmizlo ešte predtým, než ste utekali po pomoc?“

„Áno, zmizlo to.“

„Nemôžete sa rozpamätať, čo to bolo?“

„Nie, ale mal som pocit, že niečo tam je.“

„Ako ďaleko od mŕtveho tela?“

„Asi tucet yardov.“

„A ako ďaleko od okraja lesa?“

„Približne tiež toľko.“

„Teda, keď to zmizlo, stalo sa to asi dvanásť yardov od vás?“

„Yes, ale bol som obrátený chrbtom.“

Potom sa vyšetovanie svedka skončilo.

„Vidím,“ poznamenal som, keď som zrakom prebehol posledný riadok článku, „že vyšetrujúci sudca sa správal trochu prísno voči mladému Mc Carthymu. Venoval pozornosť, a odôvodnene, nesrovnalosti v otcovom signalizovaní pred tým, než mohol zbadáť syna, tak isto sa oprel o odmietnutie výpovede podrobností z rozhovoru s otcom a zvláštny dôraz kládol na posledné slová umierajúceho. Všetko to, ako poznamenal, hovorí veľmi proti synovej nevine.“

Holmes sa potmehúdscky usmial a vystrel sa pohodlne na sedadle. „Tak vy, ako aj sudca,“ povedal, „trpíte na tie isté bolesti. Vyberáte tie najsilnejšie momenty z mladíkovej láskavosti. Nevidíte, že mu striedavo pripúšťate vieryhodnosť podľa toho, či má príliš mnoho alebo príliš málo obrazotvornosti? Príliš málo, keď si nemohol vymyslieť takú tému hádky, ktorá by bola naladila porotu pre sympatie k nemu; príliš mnoho, keď utvoril z vlastného vnútorného podvedomia niečo také o u t r é, ako je zmienka umierajúceho o kryse a históрке o zmiznutých šatách. Nie, pane. Ja budem nazerať na tento prípad s tohto stanoviska, že to, čo tento mladý muž povedal, je pravda, a uvidím, či nás tá hypotéza k niečomu povedie. Teraz si vezmem svojho vreckového Petrarca a nepoviem už ani

slova o prípade, pokiaľ nebudeme na scéne tragédie. Naobedujme sa v Šwidone. Dorazíme tam za dvadsať minút."

Už boly skoro štyri hodiny, keď sme konečne, prejdúc cez prekrásne Strand Valley a Severn, zastali v peknom, malom, vidieckom mestečku Ross. Chudý, fretke podobný mužský s kradným, ľstivým výrazom očakával nás na nástupišti. Podľa pláňa a kožených kamaší som ľahko rozpoznal, že je to nie nikto iný než Lestrade zo Scotland Yardu. V jeho sprievode sme vošli do Hereford Armsu, kde bola pre nás už rezervovaná izba.

„Objednal som koč," povedal Lestrade, keď sme si zasadli k šálke čaju. „Poznám vašu energickú povahu a viem, že nebudete spokojný, kým sa nedostanete na miesto činu."

„To je pekné od vás. Robíte mi tým poklony," odvetil Holmes. Lež táto otázka závisí od barometra."

Lestrade, prekvapený, pozrel na Holmesa. „Nerozumiem vám hádam dokonale."

„Ako to vyzerá na tlakomeri. Vidím, že je dvadsaťdeväť. Neduje ani vetrík a na oblohe nevidno ani jediného obláčka. Kazeta, plná cigariet, čaká na fajčiara. Pohovka je tiež elegantnejšie vybavená, než by sa to očakávalo v takom vidieckom hoteli. Je veľmi nepravdepodobné, že použijem dnes koč."

Lestrade sa rozpačito usmieval. „Bezpochyby ste už utvorili nejaké závery z novín," nadhodil. „Prípud je jasný ako hrom a čím ďalej človek

do neho vniká, tým jasnejšie sa črtá. Prirodzene, ešte stále sa môže stať, že niekto nedokáže odmietnuť lady, hoc je aj pozitívny charakter. Počula o vás a rada by si vypočula vašu mienku, hoc som jej vysvetlil, že nemôžete urobiť nič iné, ako to, čo som už aj sám urobil. Ach, pre Boha! Jej koč je už predo dvermi.”

Sotva skončil Lestrade svoju reč, vošla do izby mladá, neobyčajne pôvabná dáma. V živote som nevidel také okúzľujúce stvorenie. Hlboké oči jej žiarily na zapýrenej, zamatovej tvári a pekne vykrojené pery sa nebadane roztvorily. Jej prirodzená zdržanlivosť sa skryla v nepredstieranom vzrušení.

„Ach, Mr. Sherlock Holmes!” zvolala, pozerajúc s jedného na druhého, až konečne zakotvil jej zrak na Holmesovi, o ktorom jej rýchla, ženská intuícia našeptávala, že je pravý. „Taká som šťastná, že ste prišli. Prišla som vám to priamo povedať. Viem, že James nespáchal ten zločin. Viem to a vynasnažím sa priviesť vás v pátraní k tomu, aby ste získali to isté presvedčenie. Nikdy nepochybujte o mojom tvrdení. Poznáme sa od detstva a poznám jeho chyby tak ako nikto, ale je príliš dobrého srdca a neublíži ani muče. Také obvinenie je absurdné pre každého, kto ho pozná.”

„Dúfam, že to objasníme v jeho prospech, Miss Turnerová,” utešoval ju Sherlock Holmes. „Môžete sa spoliehať na moje úsilie.”

„Čítali ste dôkazy? Utvorili ste si už iste nejaký názor, alebo aj záver. Nevidíte nijaké vý-

chodisko, nejakú trhlinu vo vyšetrovaní? Nie ste ešte sám presvedčený o tom, že je nevinný?"

„Myslím, že je to veľmi pravdepodobné.“

„Práve!“ zvolala a prudko sa obrátila na Lestrada s pocitom víťazstva. „Počujete! Dáva mi nádej!“

Lestrade pokrčil plecami. „Mám podozrenie, že sa môj kolega trochu prenáhľil pri formovaní svojich uzáverov,“ odvetil pokojne.

„Ale má pravdu. Viem, že má pravdu. James sa toho nikdy nedopustil. Čo sa týka tejto hádky s otcom, viem, že má na mlčanie jediný dôvod, a to práve mňa, pretože v roztržke je zapletená moja osoba.“

„V akom smysle?“ opýtal sa pohotove Holmes.

„Nie je ešte vhodná chvíľa na prezrádzanie rôznych skutočností. James sa s otcom v mnohom ohľade rozchádzal v mienke o mne. Mr. Mc Carthy sa stavал úzkostlivo k možnosti sobáša medzi nami. James a ja sme sa už oddávna milovali ako brat a sestra. Pravda, James je mladý a vie o živote ešte veľmi málo a — prirodzene — ešte nechcel pristúpiť na uskutočnenie sobáša. Takto sa zrodily medzi nimi časté hádky a táto bola ich pokračovaním.“

„A váš otec?“ pokračoval Holmes v otázkach. „Mal kladný postoj k zamýšľanému sobášu?“

„Nie, bol tiež proti tomu. Nikto, len Mr. Mc Carthy naliehal.“

Keď Holmes vrhol na ňu svoj typický chladný a pýtavý pohľad, zjavil sa na jej mladom obličaji svieži rumenec.

„Ďakujem vám za informácie,“ hovoril. „Môžem zajtra navštíviť vášho otca?“

„Obávam sa, že lekár to nedovolí.“

„Lekár?“

„Yes, nepočuli ste? V posledných rokoch bol otec už veľmi slabý a toto celkom podlomilo jeho sily. Je pripútaný na lôžko a Dr. Willows tvrdí, že je zoslabnutý a nervový systém má zvlášť otrasený. Mr. Mc Carthy bol jediný nažive, ktorý poznal otca, keď ešte žil vo Victorii.“

„Ach! Vo Victorii! To je dôležité!“

„Áno. V baniach.“

„Celkom tak. V zlatých baniach, ako predpokladám, kde Mr. Turner nashromaždil svoje imanie.“

„Áno. Prirodzene.“

„Ďakujem vám, Miss Turnerová. Boli ste v tejto chvíli mojou asistentkou.“

„Oznámite mi zajtra, ak budete mať nové zprávy. Nepochybujem, že zájdete aj do väzenia pozrieť na Jamesa. Ach, keď tam pôjdete, Mr. Holmes, odkážte mu, prosím, že som presvedčená o jeho nevine.“

„Poviem, Miss Turnerová.“

„Musím teraz už ísť domov, pretože otec je veľmi chorý a postráda ma, keď ho na dlhšie opustím. Sbohom a nech vám Boh pomáha vo vašom podujatí.“ Ponáhľala sa rýchlo z izby a vytratila sa tak náhle, ako sa predtým zjavila. Zvonku sme počuli hukot vzdalujúceho sa koča.

„Hanbím sa za vás, Mr. Holmes,“ prehovoril s jemným opovrhnutím Lestrade a pretrhol tak

dlhšie mlčanie. „Prečo ožívujete nádeje, ktoré ste nútený sklamať? Nie som zlomyseľný, ale nazvem to zločinom.“

„Myslím, že som našiel svoju cestu na objasnenie pozadia okolo Jamesa Mc Carthyho,“ ohradil sa Holmes. „Máte povolenie na návštevu vo väzení?“

„Yes, ale len pre mňa a pre vás.“

„Musím si teda zrekonštruovať prípad. Máme možnosť cestovať ešte dnes do Herefordu navštíviť ho?“

„Yes.“

„Vyrážime teda. Viem, že sa vám to bude zdať mnoho, Watson, ale vzdialim sa len na niekoľko hodín.“

Odprevadil som ho na stanicu a potom som sa ponevierať ulicami malého mestečka. Nakoniec som sa vrátil do hotela a rozvalil pohodlne na pohovke, pokúšajúc sa čítať nejaký román. Pointa románu sa mi zdala strašne úbohou, keď som ju porovnal s hlbokým tajomstvom, ktorým sme sa zaoberali. Začal som sa diviť, že sa snažím nechať sa uniesť fikciou knihy práve vtedy, keď ma obostierajú také zaujímavé skutočnosti. Nazlostený hodil som román do kúta izby a začal som sa zaoberať otázkami, ktoré obsahoval dnešný deň. V predpoklade, že historka mladého muža je pravdivá, predstavoval som si tú pekelnú shodu a celé to nepredvídané nešťastie, ktoré sa odohralo medzitým, čo sa vzdialil od otca. Živo som si v mysli vybavil aj ten moment, keď sa syn, privolaný výkrikom otca, vrá-

til opäť k rybníku. Bolo to zaiste strašné. Ako sa to mohlo stať? Nemohla by povaha rán prezrádzať niečo môjmu lekárskeму inštinktu? Zazvonil som a požiadal o miestne noviny. Obsahovaly doslovný priebeh výsluchu a presné výsledky vyšetrovania. V stati o lekárskom náleže stálo, že dolná tretina lebečnej kosti a ľavá polovica tylovej (okcipitálnej) kosti bola prerazená ťažkou ranou, pochádzajúcou od tupej zbrane. Ohmatal som si to miesto na vlastnej hlave. Je jasné, že taká rana musela byť zasadená zozadu. Prihováralo sa to za vyvrátenie podczrenia, že ranu zasadil syn pri škriepke. Je prirodzené, že pri škriepke museli byť obrátení tvárou k sebe a Mc Carthy bol uderený zozadu. Pravda, ešte stále to mnoho nedokazovalo, pretože otec sa mohol obrátiť predtým, než mu zasadil syn ranu. Akokoľvek môže byť užitočné, keď na toto upozorním Holmesa. Potom tu bola ešte zaujímavá zmienka zomierajúceho o kryse. Čo to malo znamenať? Nemohol byť v delíriu. Muž, zomierajúci po náhle zasadených úderoch, obvykle neupadá do delíria. Bol to skôr pokus vysvetliť, ako ho postihol tento nešťastný osud. Ale čo to mohlo naznačovať? Namáhal som si usilovne mozog, aby som len prišiel na nejaké vysvetlenie. A potom tá vidina Jamesa Mc Carthyho o šedivých šatách. Ak to bola pravda, znamenalo to asi, že vrah upustil na úteku nejakú súčiastku svojho odevu, pravdepodobne plášť, a bol nútený vrátiť sa a odniesť si ju v tom okamihu, keď syn kľučal pri otcovi, ani nie tucet

krokov od neho. Aké vlákno prepletených tajomstiev a nepravdepodobností predstavovala táto historka! Nedivil som sa Lestradovým pochybnostiam, a predsa som mal ešte toľko dôvery v Sherlocka Holmesa, že nesklame moje očakávania a oslobodí mladého Mc Carthyho od hrozného podozrenia.

Bolo už neskoro, keď sa Sherlock Holmes vrátil. Prišiel sám späť, pretože Lestrade býval na inom byte v meste.

„Barometer je ešte stále vysoko,“ poznamenal a sadol si do kresla. „Je dôležité, aby nepršalo, prv než si všimneme okolie tragédie. Na druhej strane zas človek môže byť akokoľvek prispôbený na takú krásnu prácu, je nútený zadržovať ju, pokiaľ sa nevzkriesi z únavy, spôsobenej cestovaním. Videl som mladého Mc Carthyho.“

„Čo ste sa od neho dozvedeli?“

„Nič.“

„Nemôže nič objasniť?“

„Vôbec nie. Bol som v jednom okamihu naklonený veriť, že vie, kto sa dopustil toho zločinu, a skrýva ju alebo jeho. No teraz som presvedčený, že sám je popletený ako ktokoľvek iný. Nie je to príliš bystrý mladík, hoc veľmi spôsobne vyzerá a myslím, že má dobré srdce.“

„Nemôžem obdivovať jeho vkus,“ vmiešal som sa do reči. „Ak je to skutočne pravda, že odmietol sobáš s takou okúzľujúcou, mladou čárou, ako je táto Miss Turnerová.“

„Ach, za tým všetkým väzí trocha bolestná poviedka. Tento mladík je bláznivo do nej za-

lúbený. No asi pred dvoma rokmi, keď bol ešte len chlapčisko a ešte pred tým, čo ju skutočne poznal, pretože päť rokov bola v penzionáte, dostal sa tento idiot do pazúrov barovej zamestnankyne v Bristole a oženil sa s ňou na matričnom úrade. Nikto nevedel nič o tejto veci, ale môžete si predstaviť, ako to na neho dolieha, keď nemôže robiť to, čo by si jeho citové vnútro prialo. Pokladá to za absolútne nemožné. Len pod tlakom vyloženého šílenstva a bezmocnosti zdvihol ruku oproti otcovi, keď ho on pri poslednom rozhovore bodol plánmi s Miss Turnorovou. Na druhej strane nemal možnosť brániť sa, pretože, keby sa otec, aj tak veľmi prísny a zlostný, bol dozvedel pravdu, naložil by s ním veľmi rázne. Práve v spojitosti so svojou barovou ženou strávil posledné tri dni v Bristole. Otec nevedel, kam odišiel. Všimnite si túto okolnosť. Je dôležitá. No aj zo zla sa vyklúje dobro. Barová čašníčka sa dočítala z novin, že mladík je vo vážnych ťažkostiach a má byť obesený. Vzdala sa ho teda úplne a napísala mu, že má už manžela v Bermunda Dockyarde a že akékoľvek puto medzi nimi už nejestvuje. Myslím, že tieto zprávy sú pre Mc. Carthyho odškodnením za utrpenie."

„Keď je nevinný, kto je teda páchatelom?"

„Ach! Kto? Zavediem vašu pozornosť veľmi dôrazne k dvom momentom. Jeden spočíva tom, že zavraždený muž mal s niekým schôdzku pri rybníku a ten niekto nemohol byť jeho syn, pretože on bol preč a otec nemal ani tušenia,

kedy sa syn vráti. Druhý moment skrýva dôležitosť v tom, že zavraždený muž zavolať signál „kuií“ predtým, než sa mohol dozvedieť, že sa syn vrátil. Toto sú dva tajomné piliere, na ktorých spočíva prípad. Teraz si pohovorme o Georgovi Meredithovi, ak dovoľíte, a prenecháme všetky podradnejšie veci zajtrajšku.“

Nepadala dážď, ako aj Holmes predpovedal, a ráno bolo jasné, bezoblačné. Ráno o deviatej sa hlásil pre nás Lestrade s kočom. Nasadli sme a vyrazili smerom na Hatherley Farm.

„Dnes ráno sme dostali vážnu zprávu,“ oznámil Lestrade. „Hovorí sa, že Mr. Turner z Hallu je veľmi nemocný a očakávajú jeho smrť.“

„Domnievam sa, že je to už starší človek?“ vy-
zvedal Holmes.

„Asi šesťdesiatnik. Jeho telesná konštrukcia značne utrpela pobytom v cudzine, niekedy bol už tiež vážne chorý. Táto vec mala na jeho zdravie veľmi zhubný účinok. Bol starým priateľom Mr. Mc Carthyho, a musím dodať, že aj jeho dobrodincom, lebo — ako som sa dozvedel — prenajal mu gazdovstvo bez akéhokoľvek nájomného.“

„Skutočne! To je zaujímavé,“ odvetil Holmes.

„Ach, áno! Pomohol mu aj v iných bezpečnostných ohľadoch. Všetci tu v okolí hovoria o jeho bezpríkladnej láskavosti voči nemu.“

„Skutočne! Nepripadá vám to trochu zvláštne, že tento Mc Carthy, o ktorom vyjde najavo, že sám toho má málo a je v takej miere zaviazaný vďačnosťou k Mr. Turnerovi, môže ešte hovoriť

o sobáši a to takým tónom, ako keby to bol len návrh, a ostatné sa vykoná už samo sebou? Je to tým zvláštnejšie, keď uvážime, že Mr. Turner, ako nám to jeho dcéra prezradila, nebol tomuto naklonený. Neviete z toho nič vyvodiť?"

„Mám už o tom konečné úsudky a uzávery.“ poznamenal Lestrade, obrátiac sa na mňa. „Nevidím v tom ešte podložené fakty, Holmes, keď ide len o teórie a predstavy.“

„Máte pravdu,“ súhlasil pokojný Holmes. „Pre vás je to zvlášť ťažké podložiť fakty.“

„Akokoľvek, vyslovil som jeden fakt, ktorý vy zvlášť ťažko pripustíte,“ ohradil sa Lestrade s výsmechom.

„A to je . . .“

„Že Mr. Carthyho staršieho zavraždil Mr. Carthy mladší a všetky vaše teórie, ktoré chcú dokázať opak, môžete si vopred zastoknúť do fazónky.“

„Well, lepšie do fazónky ako do nosa,“ povedal Holmes, smejúc sa. „Ale myslím, že sa blížíme k Hatherley Farm.“

„Áno, to je to gazdovstvo.“ Bola to široká, dvojposchodová, pohodlne vybavená budova, pokrytá bridlicou a po stenách zarastená machom. Slepý výhľad oblokov a komíny bez dymu naznačovali, že na budove leží ťažoba tragédie. Zavolali sme k dverám budovy a na Holmesovu žiadosť nám služobná doniesla ukázať topánky, ktoré mal jej pán v tom čase obuté, a tiež pár synových topánok, ale nie ten, ktorý mal v kritической chvíli na nohách. Keď sme presne asi so

siedmich alebo ôsmich rozličných bodov zma-
rali podošvu, Homes žiadal, aby ho zaviedli na
dvor. Odtiaľ sme všetci sledovali stopy, vedúce
k Boscombeskému rybníku.

Sherlock Holmes bol ako pretvorený, keď sa
hnal po takej stope, ako bola táto. Ľudia, ktorí
ho na Baker Streete poznali len ako pokojného
mysliteľa a logika, len ťažko by ho boli spoznali.
Z jeho obličaja vyžarovalo krajné sústredenie.
Obrvy mal stiahnuté do súvislej línie a pod nimi
sa blýskal pár chladných, čulých očí. Plecia mal
schúlené dokopy a pery pevne somknuté. Nozdry
a uši mal tak zjavne prispôsobené službám mo-
mentánnej činnosti, že tu nemohla urážlivo pô-
sobiť ani náražka na zvieracie vlastnosti. Ľahko
a ticho pokračoval v ceste popri stopách, ktoré
viedly cez lúky smerom k Boscombeskému údo-
liu. Raz sa zastavil, potom pridal do kroku a raz
celkom odbočil od cesty. Kráčal som tesne za
ním spolu s Lestradam, ktorý sa správal veľmi
odmietavo, zatiaľ čo som pozoroval so záujmom
počínanie svojho priateľa.

Boscombeský rybník je vlastne červenkastou
nádržou vody v rozlohe asi päťdesiat yardov. Je
položený medzi gazdovstvom Hatherley a sú-
kromným parkom Mr. Turnera. Na hatherleyskej
strane rybníka bol hustý, lesný porast a pred
ním úzky koberec trávy, asi dvadsať krokov do
šírky, rozložený medzi lesom trstiny na brehu
rybníka. Lestrade nám presne vyznačil miesto,
na ktorom bolo nájdené telo zavraždeného. Sku-
točne, pôda bola taká bahnitá, že sám som jasne

spozoroval stopy, ktoré viedly naľavo od miesta vraždy. Pre Holmesa, ako som usúdil z výrazu jeho tváre a lesku očí, bola tráva ešte čitateľnejšou knihou. Behal okolo ako pes, ktorý sleduje stopu zvieratá, a potom sa obrátil na môjho spoločníka.

„Prečo ste boli v rybníku?“ opýtal sa ho.

„Lovil som tam s palicou. Myslel som, že tam azda nájdem zbraň alebo inú stopu. Ale ako, pre Boha, viete, že som . . .“

„Ach, tu, tu, tu, tu! Nemám čas! Zanechali ste všade stopy, poznateľné po tom, že na ľavú nohu našlapujete dovnútra. Aj krt ich môže rozpoznať. A zamorili ste nimi celé okolie. Ach, aké by to bolo bývalo jednoduché, keby som sám bol prišiel pred tým, než okolie zaplavilo stádo byvolov vášho typu. Tu sú stopy záchrancov z horárne. Oni sa dôkladne postarali o to, aby nevedome stopami poškodili priestor okolo zavraždeného. Ale tu vidím tri rozličné stopy tej istej nohy.“ Vytiahol z vrečka lupu a ľahol si na zem v nepremokavom plášti, aby mohol podrobnejšie skúmať. Za celý ten čas sa prihovárал viacej k sebe než k nám. „Toto sú odtlačky nôh mladého Mc Cartyho. Dva razy sa prechádzal a naraz sa pustil do prudkého behu, takže jeho podošvy sú hlboko vryté do zeme, zatiaľ čo opätky sotva možno spozorovať. To potvrdzuje jeho rozprávanie. Bežal, keď zbadal, že otec leží na zemi. Potom sú tu otcove odtlačky, ako sa prechádzal hore-dolu. A čo je toto? To je spodok pušky, o ktorú sa opieral syn, keď stál, po-

čúvajúc otca. A toto? Čo tu máme? Končeky prstov! Končeky prstov! Aj obrys celkom nezvyklej topánky! Prichádzajú, odchádzajú a znova sa vracajú, prirodzene, po plášť. A teraz odkiaľ prišli?" Behal hore-dolu, niekedy zohnutý, niekedy priam na zemi, zatiaľ čo my sme nečinne prizerali v tieni najmohutnejšieho stromu v blízkosti. Holmes sledoval stopu až do veľkej vzdialenosti a naraz uspokojene vykrikol. Dlho sa zdržoval v tých miestach, prevracal listy so stromov a vzal niečo, čo sa mi videlo ako stmelený prach, do obálky. Skúmal lupou nielen zem, ale aj kôru stromu tak vysoko, ako len mohol dosiahnuť. V tráve ležal pohodený kameň a tento tiež neušiel jeho detektívnej hrabivosti; pozorne ho preskúmal a podržal v ruke. Potom sledoval stopy na chodníku v lese, až kým sa nedostal na hradskú, kde sa stratily všetky stopy.

„Bolo to zaujímavé,“ poznamenal Holmes, vracajúc sa do normálnych kolají hovoru. „Predpokladám, že tento dom napravo je horáreň. Myslím, že zijdeme dovnútra a pohovorím si s Moranom; prípadne napíšem aj niekoľko riadkov. Po tomto sa budeme môcť vrátiť na nejaký hlt. Môžete ísť ku koču a ja vás čo nevidieť dobehnem.“

Trvalo asi desať minút, kým sme sa dostali ku koču a mohli sa vrátiť do Rossu. Holmes vzal si aj kameň, ktorý zdvihol v lese.

„Toto vás môže zaujímať, Lestrade,“ poznamenal, vyťahujúc kameň. „Zločin bol spáchaný týmto kameňom.“

„Nevidím na ňom ani stopu.“

„Ani nijaké nie sú.“

„Ako ste teda na to prišli?“

„Pod týmto kameňom rástla tráva. To znamená, že na tom mieste ležal len niekoľko dní. Nieto ani náznaku po mieste, na ktorom ležal pred tým. Súhlasí to so zranením. Súčasne nebolo tam stôp po nijakej inej zbrani.“

„A vrah?“

„Je to vysoký muž, ľavák, krivká na pravú nohu, nosí hrubo podbité, lovecké topánky a šedivý kabát, fajčí cigarety značky Indian, užíva cigaretovú špičku a nosieva vo vrecku tupý perorez. Možno usudzovať ešte na mnohé iné vlastnosti, ale tieto úplne postačujú v našom pátraní.“

Lestrade sa zasmial. „Obávam sa, že ešte stále som skeptický,“ odvetil. „Všetky teórie sú dobré, ale my máme do činenia s bezcitnou, britskou súdnou porotou.“

„Nous verrons,“ odvetil chladno Holmes. „Vy pracujete pomocou vlastnej metódy a ja sa v práci pridrižiam svojej. Dnes popoludní budem zaneprázdnený a večerným vlakom sa vrátim pravdepodobne do Londýna.“

„A necháte svoje vyšetovanie neukončené.“

„Nie, ukončené.“

„Ale tajomstvo?“

„Je odhalené.“

„Kto je teda vrahom?“

„Gentleman, ktorého som vám opísal.“

„Ale kto je to?“

„Celkom určite nebude ťažko nájsť toho človeka. Okolie je tu nie tak husto obývané.“

Lestrade pokrčil bezmocne plecami. „Ja som človek, založený nadovšetko prakticky,“ namietol. „Skutočne sa nemôžem podujat' na takú akciu, ako je pátrať za krivonohým ľavákom, po celom kraji. V Scotland Yarde by ma po návrate privítali búrlivým smiechom.“

„All right,“ súhlasil pokojne Holmes. „Dával som vám príležitosť. Sbohom! Pred tým, než odcestujem, zanechám vám tu lístok.“

Zanechali sme Lestrada na jeho byte a vrátili sme sa do nášho hotela. Na stole bol pripravený obed. Holmes bol zamŕkly a uzavrel sa s bolestným výrazom v tvári do svojich myšlienok.

„Pozrite, Watson,“ začal po uvažovaní. „Sadnite si do kresla a dovoľte mi, aby som vám povedal malú kázeň. Neviem celkom presne, ako si počínať, a budem si ceniť vašu radu. Zapáľte si cigaru a dovoľte mi začať.“

„Well, keď teda uvažujeme o prípade mladého Mc Carthyho, zistíme, že v jeho rozprávaní vystupujú dve dôležité skutočnosti, ktoré nás oboch upútaly. Mňa tieto skutočnosti naladily, pravda, k viere v jeho nevinu a vás opačne. Jedna skutočnosť spočíva v tom, že otec zvolal ‚kuií‘ pred tým, než mohol spoľahlivo zistiť synov návrat. Druhá skutočnosť je dôležitá v súvislosti s poslednými slovami umierajúceho, teda zmienka o kryse. Namáhal sa, prirodzene, v smrteľných kľúčoch povedať viacej, ale syn zachytil len to. Naše vyšetrowanie sa teda musí zakladať na

týchto dvoch skutočnostiach a začneme s tým predpokladom, že mladík hovoril čistú pravdu.”

„Čo teda súdite o tom »kuií«?”

„Well, bezpochyby to nebolo určené synovi. Syn bol podľa jeho očakávania v Bristole. A skutočne to bola len náhoda, že syn to začul. Zvolanie »kuií« malo upútať pozornosť niekoho, s kým mal dohovorené stretnutie. Ale »kuií« je typický austrálsky pokrik a užíva sa medzi Austráľčanmi. Má tu teda oprávnenie domnienka, že osoba, s ktorou sa mal Mc Carthy stretnúť pri Boscombeskom rybníku, bola niekedy v Austrálii.”

„A čo súdite o kryse?”

Sherlock Holmes vytiahol z vrečka poskladaný papier a rozprestrel ho na stole. „To je mapka kolónie Victoria,” vysvetľoval. „Telegrafoval som po mapku včera do Bristolu.” Položil ruky na mapu. „Čo čítate?”

„Allkrysa,” čítal som.

„A teraz?” odkryl aj začiatočné písmeno pod ukazovákom.

„Ballkrysa.”

„Celkom tak. To bolo slovo, ktoré vyriekol umierajúci a z ktorého syn zachytil len posledné dve slabiky. Šedivý plášť je tretím bodom, ktorý zaručuje, že synovo rozprávanie bolo správne. Prichádzame čím ďalej, tým viacej k určitejšej konštrukcii prípadu, v ktorom vystupuje Austráľčan so šedivým plášťom.”

„Rozhodne.”

„Ďalej je isté, že ide o človeka, ktorý je v tom-

to okolí doma, pretože prístup k rybníku je možný len cez Hatherley Farm alebo cez gazdovstvo. Cudzinci sa tu môžu len ťažko bez pozornosti pohybovať.“

„Celkom tak.“

„Prichádza na rad naša dnešná výprava. Pri skúmaní pôdy som zistil určité podrobnosti, ktoré som prezradil aj tomu ťažkopádnemu Lestradowi. Týkajú sa okolnosti vraha.“

„Ale ako ste na to prišli?“

„Poznáte moju metódu. Zakladá sa na pozorovaní maličkostí.“

„Pripúšťam, že jeho výšku ste mohli približne určiť z dĺžky stopy nôh. Výzor topánok možno tiež určiť zo stôp.“

„Yes, boly to zvláštne topánky.“

„Ale ako ste prišli na to, že je chromý?“

Odtlačok jeho pravej nohy bol menej badaateľný než ľavej nohy. Prenášal menšiu váhu na pravú nohu ako na ľavú. Prečo? Pretože kríval, bol chromý.“

„Ale ako ste zistili, že je ľavák?“

„Aj vás zarazil charakter zranenia na hlave mŕtveho, keď ste čítali jeho opis vo výpovedi lekárskeho znalca. Rana bola zasadená bezprostredne zozadu a predsa značne naľavo. Ako si to možno ináč vysvetliť než tak, že ranu zasadil ľavák? Za rozhovoru otca so synom stál vrah za tým stromom. Dokonca aj falčil pri stro-
me. Našiel som popol z cigarety a moja špeciálna znalosť tabakových popolov mi umožňuje zistiť, že fajčil Indianky. Ako viete, venoval

som tomuto odboru pozornosť a napísal o svojich poznatkoch aj brošúrku, ktorá pojednáva o 140 rôznych druhoch cigarového, cigaretového a fajkového popola. Objaviac popol, poobzeral som sa dookola a zbadal som medzi machom šikovne maskovaný ohorok. Bola to cigareta Indian, ktorá je bežná v Rotterdame."

„A cigaretová špička?"

„Ľahko som mohol zistiť, že koniec cigarety nemal v ústach. To dokazuje, že mal špičku. Koniec cigarety bol urezaný, pravdepodobne bol čiastočne vytrasený, ale rez nebol hladký. Súdim teda z toho, že mal tupý perorez."

„Holmes," ozval som sa, „utvorili ste okolo neho pekné osídla, z ktorých tak ľahko nevybídne. Okrem toho ste zachránili nevinného mladíka, ako keby ste boli prešli povraz, na ktorom mal visieť. Začína sa mi rozjasnievať v tomto prípade. Vinníkom je..."

„Mr. John Turner," oznamoval hotelový sluha, a otvoriac dvere, uvádzal návštevníka.

Muž, ktorý vstúpil, pôsobil divným a skľučujúcim dojmom. Pomalý, ťažký krok a shrbené plecia poukazovali na vyžitosť a životnú unavenosť a predsa ešte z pevných, stĺpnutých čŕt a mäsitých pier sálala sila telesnej stavby a charakteru. Chlpatá brada, husté vlasy a masívne obočie dodávaly jeho zjavu silu a dôstojnosť. No tvár mal bledú, zatiaľ čo pery a konček nosa mali náter modrosti. Na prvý pohľad mi bolo jasné, že je v moci nejakej smrteľnej, chronickej choroby.

„Prosím, posadte sa na pohovku,“ ponúkol mu Holmes miesto. „Dostali ste môj list?“

„Áno, horár mi ho priniesol. Písali ste mi, že si prajete hovoriť so mnou, aby sme sa vyhli škandálu.“

„Myslel som tým, že ľudia by boli zbytočne klebetili, keby som bol prišiel do Hallu.“

„Objasnite mi dôvod mojej návštevy,“ pozrel na môjho spoločníka s výrazom, z ktorého sa dalo súdiť, že otázka je už beztak zodpovedaná.“

„Yes,“ odvetil pomaly Holmes, dávajúc obsah slov najavo viacej pohľadom ako slovami. „To je tak. Viem všetko o Mr. Mc Carthym.“

Starec si skryl tvár do rúk. „Nech mi Boh pomôže!“ vykrikol. „Ale ja som nechcel priviesť mladíka do skazy. Dávam vám svoje slovo, že by som bol vypovedal, keby bolo bývalo došlo k jeho skutočnému ohrozeniu.“

„Som rád, že vás počujem takto hovoriť,“ povedal Holmes.

„Vyrozprával by som teraz všetko, keby som nemal určité ohľady na svoje drahé dieťa. Zlomilo by jej to srdce, zlomila by jej srdce zpráva o mojom uväznení.“

„Nemusí k tomu dôjsť,“ ubezpečoval ho Holmes.

„Čo?“

„Ja nie som úradný detektív. Práve vaša dcéra si vyžiadala môj zásah do tohoto prípadu a pracujem pre jej záujmy. No akokoľvek, mladý Mc Carthy sa musí dostať na slobodu.“

„Som človek na sklonku života,“ pokračoval

starý Turner. „Mal som dlhé roky cukrovku. Môj lekár hovorí, že je veľmi otázne, či ešte mesiac vydržím. No akokoľvek by som radšej zomrel pod vlastnou strechou ako v žalári.“

Holmes vstal a znova si sadol za stôl s perom v ruke a položil si niekoľko hárkov písacieho papiera pred seba. „Povedzte nám teda pravdu,“ naliehal vážne. „Napíšem všetky údaje. Vy to podpíšete a Watson bude vystupovať ako svedok. Potom môžem použiť vaše priznanie ako poslednú možnosť záchrany mladého Mc Carthyho. Sľubujem vám, že to použijem len v čase krajnej nevyhnutnosti.“

„V poriadku,“ súhlasil starý muž. „Je otázka, či sa dožijem ešte hlavného súdneho rokovania, ale to ma nezaujíma. Chcel by som ušetriť len svoju dcéru od vážneho otrasu. Teraz vám všetko vysvetlím. Odohrávalo sa to dlhý čas, ale vysvetľovanie bude krátke.“

Vy ste nepoznali zavraždeného Mc Carthyho. Bol to vtelený diabol. Hovorím vám to otvorene. Nech vás Boh uchráni od spárov takého človeka. Jeho vplyv na mňa trval nepretržite dvadsať rokov a strpčoval mi život. Najsamprv vám prezradím, ako som sa dostal do jeho moci.

Bolo to okolo šesťdesiateho roku pri dolovaní. Bol som vtedy mladík, horkokrvný, bezohľadný a hotový priložiť ruky k čomukoľvek. Dostal som sa medzi skazenú spoločnosť, naučil som sa piť a pritom som nemal šťastie v nálezisku zlata. Utiahol som sa teda do krovia a stal som sa zbojníkom. Bolo nás šesť a viedli sme voľný,

divý život. S času na čas sme prepadávali stanicu alebo zastavovali náklady na ceste k nálezisku. Vystupoval som pod menom Black Jack z Ballkrysu a na našu spoločnosť ešte stále spomínajú, ako na ballkryskú bandu.

Istého dňa viezli náklad zlata z Ballkrysu do Melbourne. Vyčkali sme naň a potom prepadli sprievod. Boli sme šiesti a strážcov bolo presne toľko, takže to mohol byť tvrdý oriešok, ale my sme hneď na začiatku potýčky vyradili štyroch zo sedla. Troch našich chlapcov zastrelili ešte pred skončením boja. Priložil som pištoľu na čelo vodiča, ktorým bol zavraždený Mc Carthy. Keby som ho bol radšej skolil. Ušetril som ho, hoci som cítil na sebe pohľad jeho očí, prenikavo upretých na moju tvár, ako by si bol chcel vštepiť všetky moje črty do svojej pamäti. Zlato nám ľahko padlo do lona a stali sme sa boháčmi. Odišli sme do Anglicka, bez akéhokoľvek podozrenia. Tam som sa odlúčil od svojich partnerov a rozhodol som sa osadiť a viesť pokojný, dôstojný život. Kúpil som toto gazdovstvo a zaumienil som si, že použijem peniaze na užitočné ciele. Oženil som sa a hoci moja žena onedlho zomrela, predsa zanechala moju drahú Alicu. Zvlášť keď bola malá, zdalo sa mi, že jej nežné rúčky ma vedú a udržujú na pravom chodníku a nedovolia odbočiť na scestie. Inými slovami zmenil som sa, snažiac sa robiť dobro, aby som si odčinil zlú minulosť. Všetko išlo pekne, až pokým Mc Carthy nezadrapil do mňa svojimi pazúrmí.

Zašiel som do mesta a stretol ho na Regent Streete, skoro nedostatočne oblečeného a na prvý pohľad zbedačeného.

„Tu sme teda, Jack,“ prihovoral sa, chytiac ma za plecia. „Budeme si ako rodina navzájom. Sme dvaja, ja a môj syn, a môžete sa o nás postarať. Ak nie, — Anglicko je pekná, zákonmi napechovaná krajina a ešte vždy sa nájde policeman poruke.“

Well, prísťahovali sa teda ku mne, pretože som nemal iného východiska, a žili bez nájomníckeho poplatku na mojom najlepšom majeri. Nemal som viac pokoja, odpočinku a zabudnutia. Kdekoľvek som sa obrátil, všade sa na mňa škľabil jeho príšerný obličaj. Okolnosti sa zhoršily, keď dorastala Alica. Zbadal totiž, že som úzkostlivejší na to, aby sa ani nie tak polícia ako moja dcéra nedozvedela nič o mojej minulosti. Čo si zažiadal, to musel mať a čokoľvek to bolo, splnil som mu to bez okolkov; peniaze, pozemky, domy, až konečne si žiadal niečo také, čo som mu nemohol splniť. Žiadal si Alicu.

Ako viete, jeho syn vyrástol a tak isto dospievala i moja dcéra. Pretože som bol chorľavý, posadla ho myšlienka, že touto cestou sa dostane jeho syn k celému majetku. No v tomto ohľade som bol pevný. Nechcem som jeho rod pomiešať so svojím. Nie preto, že by som pociťoval nechuf k mladíkovi, ale jednoducho som si uvedomoval, že v ňom koluje jeho krv. To mi stačilo. Bol som neoblomný. Mc Carthy zúril.

Mali sme sa stretnúť pri rybníku medzi našimi domami, aby sme si pohovorili.

Keď som došiel k miestu, našiel som ho v rozhovore so synom. Zapálil som si na cigaretu a čakal som za stromom, pokiaľ sa nerozide so synom. No, ako som tak načúval rozhovor, zdalo sa mi všetko ešte černejšie a hroznejšie. Naliehal na syna, aby sa oženil s mojou dcérou tak bezohľadne, ako keby sa bol zmieňoval o sobáši nejakého dievčaťa z ulice. Pomyslenie, že moja dcéra by mala byť v moci takéhoto netvora, vohnalo do mňa šialenstvo. Nemôžem to zamedziť? Bol som už pred smrťou a nanajvýš zdepimovaný. Hoci som sa cítil ešte pri silách a mozog vykonával ešte jasno svoju funkciu, predsa som cítil už pečať osudu. Ale moja pamiatka a moja dcéra! Oboje sa mohlo zachrániť. Stačilo len umlčať tento zlomyseľný jazyk. Urobil som tak, Mr. Holmes. Urobil by som to znova. Tak nízko, ako som zhrešil, znášal som bremeno utrpenia v celej hĺbke. No moje dieťa nesmelo byť prenasledované takou farchou osudu, ktorý som už ledva sám znášal. Srazil som ho na zem nemenej bezohľadne ako nejaké divé, zákerné zviera. Jeho výkrik privolať syna späť k miestu. No ja som sa ukryl v lese, hoci som bol nútený vrátiť sa, lebo na úteku som stratil kabát. To je čistá pravda o tejto krvavej tragédii, gentlemani."

„Well, nepatrí mi súdiť vás," prehovoril Holmes, keď starec podpísal svoju výpoveď. „Príal

by som si, aby som nikdy nemusel podľahnúť pokušeniu.“

„A čo zamýšľate podniknúť?“

„V ohľade vášho zdravia celkom nič. Sami ste pripustili, že sa za svoje skutky budete čochvíľa zodpovedať pred Najvyššou porotou. Ponechám si vaše priznanie, a keď ho budem v prípade mladého Mc Carthyho musieť použiť, urobím tak. Ak nie, ubezpečujem vás, že ho nijaké živé oko neuvidí a vaše tajomstvo bude aj po vašej smrti bezpečné v našej diskretnosti.“

„Žite teda spokojne,“ povedal smutne starec. „Vaše smrteľné postele, keď nadíde čas, budú mäkšie ustlané, lebo sa budem modliť za vás z vďačnosti za duševné uspokojenie.“ Vstal, povzdychnúc, vystrel sa v celej výške svojej obrovskej postavy a vykriľoval pomaly z izby.

„Boh nám pomáhaj!“ prehovoril Holmes po dlhšom mlčaní. „Ako si osud podivne zahráva s úbohými, bezmocnými červmi!“

Jamesa Mc Carthyho prepustili z väzenia podľa mnohých, hodnoverných dôkazov, ktoré Holmes predostrel vyšetrovujúcim orgánom. Starý Turner žil ešte šesť mesiacov po našom rozhovore, ale teraz je už mŕtvy. Ako jediný klad tohoto prípadu zostala pre oboch mladých ľudí konečne možnosť žiť šťastne a spokojne. Ich radosť zo života nemohly kalíť mračná, ktoré zaťažovali minulosť.

Dobrodružstvo modrého rubína.

Na druhý deň po Vianociach navštívil som Sherlocka Holmesa s úmyslom tlmočiť mu blahoprianie k Novému roku. Pohodlne rozložený na pohovke povaloval sa v purpurovom župáne s fajkou, prehodenou do pravého kútika úst. Bol doslova obložený rôznymi vydaniami novín, ktoré pravdepodobne práve študoval. Za pohovkou stálo kreslo a na operadle bol zavesený veľmi obstarný, tvrdý klobúk, už nie celkom vhodný na reprezentáciu a poškodený na viacerých miestach. Na kresle boli položené lekárske klieštiky a lupa a dávaly príčinu na podozrenie, že majú slúžiť ako pomocné prostriedky na skúmanie klobúka.

„Ste zaneprázdnený,“ namietal som hneď pri vstupe. „Možno, že vás vyrušujem.“

„Vôbec nie. Som rád, že mám pri sebe priateľa, s ktorým môžem zhodnotiť výsledky svojho pozorovania. Vec je celkom všedná,“ ukázal na starý klobúk, „ale sú v nej určité zaujímavosti, ktoré budia zvedavosť.“

Posadil som sa i ja do kresla blízko kozubu a snažil sa ohriať si premrznuté ruky, pretože vonku si mráz vydobyl prvenstvo a obloky boli posiate mozaikovými obrázkami ľadových kry-

šťalov. „Domnievam sa,“ poznamenal som, „že už len preto, že to tak nevinne vyzerá, privedie vás to k odhaleniu nejakého tajomstva a k prípadnému potrestaniu páchatel'ov. Vždy prechovávam nedôveru k naoako nevinným ľuďom a veciam.“

„No, no, zločin to nebude,“ povedal Holmes a zasmial sa pritom. „Ide pravdepodobne o jeden z týchto vrtochov, ktoré si vyžaduje skutočnosť, že niekoľko miliónov ľudí sa tiesni pospolu na niekoľko málo štvorcových míľach priestoru. Uvážte rozličné a protichodné prúdy na takomto preludnenom priestore a poučí vás to, že môžete v rôznych obmenách očakávať prekvapenia, ktoré nedosiahnu ani rámca zločinnosti. Máme už skúsenosti v tomto smere.“

„Je to skutočne tak,“ pripúšťal som. „Tri z posledných šiestich prípadov, ktoré som písomne spracoval, boly bez akéhokoľvek námetu zločinnosti.“

„Celkom tak. Pamätám sa na tie prípady a myslím, že tento zaradíme do tej istej kategórie. Poznáte zriadenca Petersona?“

„Yes.“

„Tomu patrí táto trofej.“

„Je to jeho klobúk?“

„Nie, on ho len našiel. Vlastník je neznámy. Prial by som si, aby ste sa naň dívali nie ako na nejakú pohodennú vecičku, ale ako na intelektuálny problém. Najsamprv, ako sa to sem dostalo. Prišlo to v jedno vianočné ráno v spoločnosti dobre vykŕmenej husi, ktorá sa v tomto

momente bezpochyby vypeká na Petersonovom sporáku. Skutočnosť je takáto. Okolo tretej ráno sa Peterson, ktorý je, ako viete, nanajvýš početný človek, vracal z nejakého povyrazenia domov, cez Tottenham Court Road. Naraz zazrel pred sebou v svetle plynového osvetlenia potácajúceho sa vysokého muža, ktorý mal na pleci prehodenú hus. Keď sa priblížil k rohu, stretol sa so skupinou búrlivcov a došlo k srážke. Jeden z chlapíkov mu srazil klobúk, načo napadnutý zdvihol na svoju obranu palicu a praštil ho po hlave, a rozbil pritom výklad nejakého obchodu. Peterson sa rozbehol na pomoc napadnutému. Zatiaľ sa neznámy človek, zistiť, že rozbil výklad, a tiež pravdepodobne preto, že sa k nemu blížil Peterson v uniforme zriadenca a ľahko si ho takto mohol zameniť s policajtom, pustil na útek a stratil sa v labyrinte úzkych uličiek. Pritom pustil hus, aby mal tým menej príťažky pri úspešnom úteku. Hneď po zjavení sa Petersona zmizli aj ostatní chlapíci, takže Peterson ostal celkom sám na opustenom bojišti. Prirodzene, že takto ako víťaz bol oprávnený ujať sa koristi vo forme klobúka a na túto vianočnú príležitosť zvlášť priliehavej husi."

„Ktorú, prirodzene, odovzdal vlastníkovi."

„Môj milý priateľ, veď v tom je ten problém. Je síce pravda, že na malom lístočku, upevnenom na ľavej nohe husi, bolo napísané „Pre Mrs. Henry Bakerovú“. Ďalej je pravda, že aj na koženej vložke klobúka sú čitateľné iniciálky H. B. No v našom meste máme niekoľko tisíc

Bakerovcov a niekoľko sto Henry Bakerovcov. Skutočne nie je priamo ľahkou úlohou vrátiť niektorému z nich stratené vlastníctvo."

„Čo teda podnikol Peterson?"

„Priniesol mi pred niekoľkými dňami hneď ráno hus aj klobúk, vediac, že aj malé problémy sa tešia môjmu záujmu. Hus sme z opatrnosti až do dneška rána šetrili, pretože mráz vylučoval možnosť, že sa skazí. No po uvážení sme prišli na to, že bude pohodlnejšie, keď ju predurčíme svojmu kuchynskému cieľu. Nálezca si ju teda odniesol do svojej domácnosti, aby splnil to, čo hrozí všetkým husiam. Zatiaľ ja pokračujem v snahe prinavrátiť klobúk neznámemu gentlemanovi, ktorý sa okradol o vianočný obed."

„Nehlásil sa inzerátom?"

„Nie."

„Tak, čo vás môže viesť k jeho totožnosti?"

„Len toľko, čo môžeme vyvodzovať."

„Z jeho klobúka?"

„Prirodzene."

„Ale vy žartujete. Čo môžete vypozerovať z tohoto ošúchaného klobúka?"

„Tu je moja lupa. Poznáte moje metódy. Čo môžete sám súdiť o osobnosti tohto muža, ktorý nosil tento klobúk?"

Vzal som ošúchaný klobúk do rúk a obracal som ho ako pri kúpe. Bol to vlastne celkom obyčajný čierny klobúk v žalostnom stave. Obruba bola zhotovená z červeného hodvábu, ale pôvodná červeň bola už nadobro skreslená. Na klobúku nebolo ani meno výrobcu. No iniciálky

„H. B.“ boly jasne vyryté do koženej obruby. Ináč bol klobúk ošumelý, zbavený elastičnosti, veľmi zaprášený a škvrny svietily na niekoľkých miestach, hoci bol zjavný pokus zakryť ich pomocou atramentu.

„Nevidím na ňom nič pozoruhodného,“ povedal som, podávajúc ho späť Holmesovi.

„Naopak, Watson, môžete na ňom zbadaf mnohé. Vám chýba zručnosť podchytiť dôvod toho, čo vidíte. Ste príliš ťažkopádny v dôvodení.“

„Prosím vás teda, aby ste mi prezradili, čo možno vyčítať z tohoto zdrapu?“

Zdvihol klobúk a pozrel naň svojím charakteristickým, skúmavým pohľadom. „Tento klobúk je, hádam, menej osožný, než by v skutočnosti mal byť, ale jednako možno na ňom zachytiť niektoré skutočnosti. Na niektoré možno usudzovať presne, zatiaľ čo iné tápajú medzi pravdepodobnosťou a určitosťou. Že majiteľ klobúka bol veľmi inteligentný, to možno usúdiť už z objemu klobúka. Dá sa predpokladať, že muž bol pred tromi rokmi zámožný, hoci teraz upadol a prežíva krušné dni. Dnes je už menej predvídavý ako predtým a tento jeho stav smeruje, hádam, k morálnemu zrúteniu sa. Keď sledujeme krivku jeho osudu, môžeme vyvodzovať, že podlieha nejakému zlému vplyvu, pravdepodobne pitiu. Toto môže, pravda, poukazovať aj na nevyvrátiteľnú skutočnosť, že ho žena prestala milovať.“

„Milý Holmes!“

„Akokoľvek uchoval si ešte aspoň trošku sebaúcty,“ pokračoval Holmes, prehliadnúc svoju iróniu. „Je to človek, ktorý vedie usadlý a povrchný život. Vychádza málo von, a tým si odvykol pohybovať sa, je stredných rokov, má šedivé vlasy, ktoré si len pred niekoľkými dňami dal ostrihať a natiera si ich masťou. Toto sú najpozoruhodnejšie skutočnosti, ktoré možno dedukovať z tohto klobúka. Mimochodom je veľmi nepravdepodobné, že má v dome plynové vedenie.“

„Rozhodne žartujete, Holmes.“

„Ani najmenej. Je možné, že v okamihu, keď vám tieto detaily podávam, ste neschopný zbrať, aké sú samozrejmé.“

„Niet pochybnosti o tom, že som tupohlavý, ale musím sa okrem toho priznať, že vás nestarám ani nasledovať. Napríklad, ako ste uhádli, že tento muž bol inteligentný?“

Miesto odpovede si nasadil Holmes klobúk na hlavu. Zakryl mu čelo a zastavil sa na nose. „To je otázka objemu, muž s takým veľkým mozgom musí mať predsa niečo v ňom.“

„Krivka osudu?“

„Tento klobúk má tri roky. Tieto ploché strechy prišli vtedy do módy. Je to klobúk tej najlepšej kvality. Všimnite si hodvábnu stuhu a prvotriedne futrovanie. Keď si tento muž mohol dovoliť pred tromi rokmi takýto klobúk a odvtedy si nekúpil ešte nový, znamená to bezpochyby toľko, že finančne upadol.“

„Well, to je jasné. Ale otázka predvídavosti a morálneho zrútenia?“

Sherlock Holmes sa rozosmial. „Tu je predvídavosť,“ povedal a položil prst na malý krúžok. „Nikdy sa nepredávajú spolu s klobúkom. Keď si ho tento muž kúpil, je to určitý prejav predvídavosti, lebo ho to zabezpečuje v prípade, že by mu vietor chcel odviať klobúk. Ale vidíte, že je to od istého času pretrhnuté a chlapík si to nenahradil novou smyčkou, čo znamená, že stratil smysel pre predvídavosť. Možno to kvitovať ako známku slabnúcej pováhy. Na druhej strane sa predsa len snažil zakryť svetlé škvrny na klobúku atramentom, čo vyjadruje asi toľko, že si uchoval aspoň minimálnu sebaúctu.“

„Vaša dedukcia má skutočne podklad.“

„Ďalší úsudok o jeho veku čerpá látku z farby vlasov. Poznámka, že si dal strihať nedávno vlasy a že si ich mastí, je výsledkom pozorovania na koženej obrube klobúka. Pod lupou možno zistiť veľké množstvo krátkych, pr'strihnutých vláskov, pozostatkov po nedávnej práci holičovej. Všetky sa zdajú byť lepkavé a to poukazuje na používanie mastičky. Prach, ktorý pozorujete na klobúku, nie je typický, šedivý a pieskovitý pouličný prach, ale páperovitý, hnedý prach v domácnosti. Prezrádza to, že väčšinou sa zdržuje doma. Miesto zaschnutého potu na vnútornej strane klobúka sú dôkazom, že sa majiteľ klobúka hodne potí a je teda prirodzená domnienka o nedostatku cviku a pohybovaní sa.“

„Ale hovorili ste, že žena ho prestala milovať.“

„Klobúk nebol už niekoľko týždňov očistený kefou. Keď uvidím vás, Watson, s niekoľkotýždňovou vrstvou prachu na klobúku a keď vám teda vaša pani dovolí vyjsť v takom stave von, vzkrsne vo mne podozrenie, že ste tiež nešťastný a ochudobnený o pozornosť vlastnej ženy.“

„Možno, že je ešte mládenec.“

„Nie, niesol domov hus svojej žene ako smierčí prostriedok. Pamätajte si, že som vám hovoril o lístku na husej nohe.“

„Máte na všetko odpoveď. Ale ako ste pre Boha, prišli na to, že v dome nie je plynové vedenie?“

„Jedna alebo dve lojové škvrny môžu byť náhodné; ale, keď ich nevidím menej ako päť, myslím, niet pochybnosti o tom, že toto individuum často má do činenia s horiacou sviečkou. Viem si ho predstaviť, ako ide po schodoch v noci s klobúkom v jednej ruke a so sviečkou v druhej ruke. Akokoľvek, ťažko možno uveriť, že by niekto dostal od plynového osvetlenia lojové škvrny. Ste spokojný?“

„Well, to je priamo geniálne vysvetlenie,“ poznamenal som so smiechom. „No, keď ste poznamenali, že celá vec nevonia zločinom a nestala sa nijaká škoda okrem straty husi, zdá sa ďalší záujem o tento prípad plytvaním energie.“

Holmes už otvoril ústa, aby odpovedal, keď sa vtom rozletely dvere a zriadenec Peterson vbehol s rozpáleným obličajom a udiveným výrazom do izby.

„Hus, Mr. Holmes! Hus, sir!“ chrčal v návale dychu.

„Čo je s ňou? Ožila na pekáči a vyletela oblokom?“ zodvihol sa Holmes so záujmom na pohovke.

„Pozrite, pane! Pozrite, čo moja žena našla v gágore.“ Vytiahol z vrečka ruku a ukazoval na dlani skvúci sa brúsený modrý drahokam. Veľkosťou sa priamo nevyznačoval, ale zato predstihol ktorýkoľvek iný kameň v čistote a žiarivosti. Iskril ako elektrický svetlý bod na dlani zriadenca.

Holmes si sadol a ticho zahvízdal. „Do čerta, Peterson! To je skutočná cennosť. Myslím, že viete, čo držíte v ruke?“

„Diamant, sir? Celý kameň. Zarezáva sa do skla, ako keby to bolo cesto.“

„Je to viac ako drahokam. To je cenný drahokam.“

„Nie je to modrý rubín kontesy Morcarovej?“ opýtal som sa.

„Presne tak. Mal by som vedieť i jeho cenu a veľkosť, pretože som čítal oznámenie v The Times. Zriedkavý exemplár a cenu možno len ťažko odhadnúť. No ponúkaná odmena tisíc libier nepredstavuje ani zďaleka dvadsatinu trhovej ceny.“

„Tisíc libier! Milostivý pane!“ Zriadenec, ohromený, posadil sa do kresla a vyvaloval oči striedavo na nás oboch.

„To je odmena. Mám dôvod domnievať sa, že v podsvetí sú plní úvah o tom, kto privedie kon-

tesu k tomu, aby sa delila s ním o polovicu šťastia, keď sa objaví drahokam."

„Drahokam sa stratil, ak sa dobre pomätám, v hoteli Cosmopolitan," poznamenal som.

„Súhlasí, 22. decembra, práve pred piatimi dňami. Johna Hornera obvinili, že ho ukradol z kontesinej skrinky na klenoty. Dôkazy, ktoré vzniesli proti nemu, boly také veľké, že vec prišla až pred porotu. Myslím, že aj tu je niečo o tom." Prehraboval sa v novinách, všímajúc si dáta vydania, až vytiahol to pravé a začal čítať:

„Krádež drahokamu v hoteli Cosmopolitan. John Horner, 26-ročný, zámočník, bol obvinený z krádeže. Tvrdí sa, že 22. decembra odcudzil z klenotovej skrinky kontesy Morcarovej cenný drahokam, známy pod menom modrý rubín. Úradník hotela, James Ryder, udáva, že uvádzal Hornera v deň krádeže do izby lady Morcarovej, kde mal zaletovať mriežku na rošte. Nejaký čas zotrval s Hornerom, ale neskôršie ho odvolali. Po návrate zistil, že Horner zmizol a nechal dvere od izby otvorené. Malá marokánska kazeta, v ktorej, ako sa dozvedel, lady uschovávala cennosti, bola otvorená a ležala na stole. Ryder spustil poplach a Hornera ešte v ten istý deň zatvorili. No drahokam nenašli u neho ani v jeho byte. Catherina Cusacková líči, že počula krik zamestnanca Rydera a ponáhľala sa do izby. V izbe našla všetko v takom stave, ako to opísal Ryder. Inšpektor Bradstreet z divízie B vypovedá o uväznenom, že sa zúfalo obhajuje a búrlivo dokazuje svoju nevinu. Predbežné dôkazy

odmietol magistrát a postúpil ich preskúmať porote. Horner, na ktorom bolo hneď badať známky napätosti a rozrušenia, za vyšetrovania zamdlel a odviekli ho zo súdnej miestnosti."

„Hm! Toľko sa dozvedáme z policajného, súdneho dvora," hovoril si Holmes sám pre seba. „Momenty, ktoré nás majú viesť vo vyšetrovaní, spočívajú na jednej strane v skrinke na klenoty a na druhej v hrdle husi na Tottenham Court Roade. Vidíte teraz, Watson, že naše predbežné pozorovanie dostaly dôležitý náter. Tu je kameň. Kameň vyšiel z husi. Hus nám prepožičal Mr. Henry Baker, majiteľ obnoseného klobúka a všetkých tých vlastností, ktoré som o ňom uviedol. Musíme sa teda vážne zaoberať objavením tohoto gentlemana a zistiť, aký podiel má na tomto tajomstve. Aby sme toto uskutočnili, je nevyhnutné splniť najsamprv jeden predpoklad. Budeme inzerovať vo všetkých novinách. Keď to zlyhá, použijeme inú metódu."

„Čo hovoríte?"

„Dajte mi ceruzku a kúsok papiera. Tak teda:

„Na rohu Goodge Street našla sa hus a čierny klobúk. Oboje možno prinavrátiť Mr. Henrymu Bakerovi, keď sa bude o veci uchádzať o 6.30 hodine na Baker Street 221 b."

„To je jasné a presvedčivé."

„Veľmi. Ale či sa mu inzerát dostane do rúk?"

„Well, je isté, že jedným okom stále škúli do novin, pretože pre chudobného človeka táto strata mnoho znamená. Bol bezpochyby tak zmätný rozbitím výkladu a približovaním sa Peter-

sona, že nemyslel len na útek. No od tých čias už olutoval impulz, ktorý ho nútil upustiť hus. Potom aj uvedenie mena ho prinúti, aby si inzerát všimol, lebo každý ho na to upozorní. Po- náhlajte sa s týmto do inzertnej kancelárie, Peterson, aby to do večera odtlačili."

„Do ktorej, pane?"

„Do Globe, Star, Pall Mall, St. Jame's, Evening News Standard, Echo a iných, ktoré vám prídu do cesty."

„Very well, sir. A drahokam?"

„Ach, ten si zatiaľ ponechám. Ďakujem. A hovorím vám, Peterson, kúpte po ceste hus a doneste ju ku mne, pretože mu musíme dať náhradu za tú, na ktorej si pochutnala vaša rodinka."

Keď zriadenec zmizol, Holmes vzal drahokam a podržal ho oproti svetlu. „Pekná vecička," poznamenal. „Pozrite, ako žiari. Prirodzene, že je pritom aj jadrom aj ohniskom zločinu. Každý vzácny kameň má túto zlú vlastnosť. Všetky sú zapredané čertovi. Vo väčších a starších kameňoch skrýva každý zárez krvavú tragédiu. Tento kameň nemá ani dvadsať rokov. Našli ho na brehoch Amoy Riveru v južnej Číne. Je pozoruhodný tým, že má všetky vlastnosti rubína, hoci má modrý, namiesto červeného farebného odtieňa. Už v útlom veku sa smutne preslávil. Dal podnet už k dvom vraždám, jednej samovražde a niekoľkým vlámaniam. Kto by povedal, že takáto pekná hračka môže byť pôvodcom galejí a väzení? Zatvorím ho do silnej skrinky a oznámim lady, že ho mám."

„Myslíte, že Horner je nevinný?“

„Nemôžem sa ešte vyjadriť.“

„Well, aspoň sa domnievate, že ten Henry Baker má nejaký vzťah k tomuto prípadu?“

„Je veľmi pravdepodobné, že Henry Baker je absolútne nevinný a nezasvätený. Hádám, nemal ani tušenia, že hus skrýva v sebe väčšiu hodnotu, ako keby bola celá vyvážená zlatom. Pravda, to všetko sa najjasnejšie ukáže v tom, ako bude reagovať na inzerát. Pokladám to za skúšku svedomia.“

„Do toho času nemôžete nič pódniknúť?“

„Nič.“

„V takom prípade si musím hľadieť povinností vo svojom odbore. No večer sa vrátim asi v tú hodinu, keď sa má prejaviť reakcia na inzerát.“

„Rád vás zasa uvítam. Večeriam o siedmej. Myslím, že Mrs. Hudsonová pripravuje kohúta. Mimochodom, aby som jej nezabudol pripomenúť, že mu musí preskúmať hrdlo. Vzhľadom na to, čo sa dnes odohralo, je to rentabilný spôsob.“

Zavolali ma k istému pacientovi a to zapríčini-
nilo meškание. Hodiny ukazovaly už viac ako
pol siedmej, keď som dorazil na Baker Street.
Ako som sa približoval k domu, zbadal som vy-
sokého muža v škótskom (dámskom) klobúku a
kabáte, zapätom až po bradu. Čakal pred do-
mom v kruhu svetla, ktoré vrhala pouličná lam-
pa. Práve, keď som sa priblížil k domu, otvorily
sa dvere a obaja sme naraz vošli do Holmesov-
ho domu.

„Mr. Henry Baker, myslím,“ uvítal prichodiace-

ho Holmes, vstávajúc s kresla. „Prosím, posadte sa ku kozubu, Mr. Baker. Vonku je zima a hádam, že váš krvný obeh je viacej prispôsobený letu než zime. Ach, Watson, vy ste prišli v pravý čas. Je to váš klobúk, Mr. Baker?“

„Yes, sir. To je bezpochyby môj klobúk.“

Baker bol vysoký človek s okrúhlymi plecami, veľkou hlavou, s inteligentným výrazom v tvári a šedivými vlasmi. Slabý nádych červene na nose a lícach a nebadateľne sa trasúce, obrovské ruky, potvrdzovaly Holmesove dohady o jeho vlastnostiach. Hrdzavo-čierny kabát mal pozapínaný celým radom gombičiek a golier vyhrnutý. Z rukávu kabáta trčaly holé zápästia bez stopy po košeli. Vyjadroval sa obozretne, vyberajúc slová a robil dojem sčítaného, vzdelaného človeka, ktorý sa hrou osudu dostal na scestie.

„Prechovávali sme tieto veci niekoľko dní u seba,“ pokračoval Holmes, „pretože sme sa domnievali, že sa zjaví inzerát, ktorý by udával vašu adresu. Som zvedavý, prečo ste neinzerovali?“

Náš návštevník sa trochu hanblivo usmial. „Šilingy sa už nepriatelía so mnou tak, ako nikdy predtým,“ vysvetľoval. „Domnieval som sa, že banda povaľačov, s ktorou som sa srazil, odniesla si hus aj klobúk. Nechcel som utrátiť peniaze v beznádejnom pokuse.“

„Veľmi prirodzené počínanie. Mimochodom sme boli nútení zjesť hus.“

„Zjesť hus?“ Náš návštevník nemohol ovládať svoje vzrušenie a napolo povstal z kresla.

„Yes, keby sme to neboli včas urobili, už by nebola nikomu na osoh. Myslím, že náhradná hus na podnose zodpovedá váhou vašej a je predovšetkým čerstvá. Ukojíme takto vaše nároky?“

„Ach, prirodzene, prirodzene,“ ubezpečoval Mr. Baker s výrazom uspokojenia sa.

„Ešte stále máme z vašej husi perie, nohy, gágor a iné časti. Ak si teda prajete . . .“

Muž sa dal do úprimného smiechu. „Mohly by mi byť užitočné len ako rozpomienka na dobrodružstvo. No okrem tejto funkcie nenachádzam ďalšieho významu v disjecta membra mojej skoršej známosti. Nie, pane. S vaším dovolením sa radšej spriatelím s krásnou husou na podnose.“

Sherlock Holmes si vymenil rýchly pohľad so mnou a pokrčil plecami.

„Tam je teda váš klobúk a tam hus,“ prehovril. „Mimochodom, nebudete to pokladať za zvláštnu dotieravosť, keď sa vás spýtam, kde ste kúpili tú hus? Mám niečo, ako záľubu v hydine a ešte som videl len málo tak vykrfmených husí.“

„Prirodzene, pane,“ povedal Baker, ktorý medzitým vstal a vsunul si hus pod pozuchu. „Nie je nás mnoho takých, čo navštevujeme hostinec Alpha, blízko múzea. Cez deň sa zdržujeme v múzeu. Tento rok založil náš dobrý hosťiteľ Windigate, husí klub, v ktorom pri niekoľkopen-covom týždennom príspevku člen dostane na Vianoce hus. Moje pence ste zachránili vy, nehovoriac o tých, čo by som bol musel vydať ešte

na klobúk, pretože tento škótsky, švihácky bonnet neharmonizuje s mojím celkom." Vystrúhal komickú poklonu a vytratil sa z izby.

„Toľkoto teda o Mr. Bakerovi," povedal Holmes, keď privrel za ním dvere. „Som ubezpečený, že nemá ani zdania o rubíne. Ste hladný Watson?"

„Nie zvlášť."

„Navrhujem teda, aby sme odsunuli jedlo a sledovali stopu, kým je horúca."

„Všetkými prostriedkami."

Bola chladná noc a podľa toho sme sa aj teplo obliekli. Hviezdičky trblietaly sa na bezoblačnej oblohe a dych okoloidúcich utváral obláčky dymu ako pri streľbe z viacerých pištolí. Za štvrt hodiny sme dorazili do Bloomsbury k hostincu Alpha. Je to mladá krčma na rohu jednej z ulíc, ktoré vedú smerom na Holborn. Holmes otvoril dvere od výčapu a objednal dva poháre piva u červenolíceho hostinského.

„Vaše pivo môže byť dobré, ak sa v chuti vyrovná vašim husiam," nadviazal rozhovor Holmes.

„Moje husi?" Hostinský sa tváril prekvapený.

„Yes. Len pred polhodinkou som hovoril s Mr. Henry Bakerom, ktorý je členom vášho husieho spolku."

„Ach, už viem. Ale to nie sú naše husi."

„Skutočne? Odkiaľ sú teda?"

„Well, kúpil som dva tucty od obchodníka v Covent Garden."

„Skutočne? Poznám tam niektorých obchodníkov. Ktorý to bol?“

„Volá sa Breckinridge.“

„Ach! Toho nepoznám. Prajem vám dobrého zdravia a úspech v obchode, hostinský. Dobrú noc.“

„Teraz za Mr. Breckinridgerom,“ pokračoval Holmes, zapínajúc si kabát na chladnom povetří. „Zapamätajte si, Watson, že hoci na jednom konci tohoto prípadu máme domácku hus, na druhom konci vystupuje mužský, ktorý bude rozhodne odsúdený na sedem rokov žalára, keď nedokážeme včas jeho nevinu. No, akokoľvek máme reťaz okolností, ktoré ušly pozornosti polície a ktoré sa podivnou hrou náhody dostaly do našich rúk. Musíme teda pokračovať až do trpkého rozuzlenia. Obráťme sa na juh a pridajme do kroku!“

Prešli sme cez Holboru, dolu Endell Street a ďalej cez spleť uličiek na Covent Garden Market. Jeden z najväčších stánkov niesol meno Breckinridge. Majiteľ s ostrým obličajom pomáhal práve vysluhovačovi uskladňovať tovar.

„Dobrý večer. Ale je zima dnes,“ začal Holmes.

Obchodník prikývol a vrhol na Holmesa pýtavý pohľad.

„Ako vidím, husi sú vypredané,“ ukázal Holmes na prázdne pulty.

„Zajtra dostaneme. Alebo, ak chcete hneď, opálené na plyne?“

„To nie je dobré. Odporučili mi vás.“

„Kto?“

„Hostinský z Alphy.“

„Ach, áno. Poslal som mu niekoľko tuctov.“

„Dobré husi to boly. Odkiaľ ste ich dostali?“

Na moje prekvapenie vyprovokovala táto otázka v obchodníkovi záchvat hnevu.

„Už toho mám dosť, mister,“ povedal rozhodiac rukama. „Čo dobiedzate do mňa? Povedzte to priamo.“

„To je dosť priamo povedané. Rád by som vedel, kde ste kúpili husi, ktoré ste dodali do Alphy?“

„Well, to vám nepoviem. Tak teda!“

„Ach, to nie je dôležité. Ale nerozumiem, prečo sa tak rozčulujete, keď sa o tom zmieňujem.“

„Rozčulujem! Vy by ste boli tiež rozčúlený, keby vás tak mučili ako mňa. Keď som zaplatil slušné peniaze za slušný tovar, mal by byť koniec obchodu. Ale ustavičné „Kde sú tie husi?“

„Kto vám ich predal? a „Koľko ste za ne pýtali?“! Nieкто by si myslel, že sú to jediné husi na svete, keď počúva ustavičné dopyty na ne.“

„Well, ja nemám spojenie s osobami, ktoré sa prišli k vám na husi dopytovať,“ povedal pevno Holmes. „Keď nám neprezradíte, prehrám stávkku. To je všetko. Ale som kedykoľvek ochotný hovoriť na tému o hydine. Stavil som sa o päť libier, že hus, ktorú som jedol, je z vidieckeho chovu.“

„Well, teda by ste stratili päť libier, lebo je to mestský chov,“ vyhfklo z obchodníka.

„To nie je možné.“

„Hovorím, že je.“

„Neverím vám.“

„Myslíte si, že viete viacej o husiach ako ja, ktorý ich predávam už od detstva? Hovorím vám, že všetky husi, ktoré som dodal do Alphy, sú z mestského chovu.“

„Nikdy ma neprinútite, aby som toto uveril.“

„Chcete sa teda stavať?“

„To znamená toľko, ako keby som vás obral ľahko o päť libier, pretože môj názor je pravdivý. Ale dám na to pol sovereigna, aby som vás vyliečil z tvrdohlavosti.“

Obchodník vystrúhal ironickú grimasu. „Bill, dones knihy!“ rozkázal.

Mladý predavač priniesol vzápätí malú a veľkú knihu a podstrčil obidve pod lampu.

„Teda pozrite, master. Kohútia istota,“ začal obchodník. „Myslel som, že už nemám husi, ale predtým, než skončím, uvidíte, že mám ešte jednu v obchode. Vidíte tú malú knižku?“

„Well?“

„To je soznam dodavateľov. Videli ste? Well, na tejto strane mám vidieckych dodavateľov a čísla za menami označujú ich príslušné účty v archíve. Teda teraz! Vidíte druhú stranu, popísanú čiernym atramentom? Well, to je soznam mojich mestských dodavateľov. Pozrite na tretie meno. Prečítajte mi ho nahlas!“

„Mrs. Oakshott, 117, Brixton Road — 249,“ čítal Holmes.

„Vyhľadajte si to teraz v archíve.“

Holmes našiel označený účet. „Tu je to. Mrs.

Oakshott, 117, Brixton Road, dodavateľka vajec a hydiny."

„Kedy je posledný zápis?"

„22. decembra. Dvadsaťštyri hús za 7 šilingov a 5 pencí."

„Celkom tak. Tu to stojí. A pod tým?"

„Predané Mr. Wingatovi, Alpha, za 12 šilingov."

„Čo na to povie?"

Sherlock Holmes sa tváril skrúšene. Vytiahol z vrečka sovereign a hodil ho na pult. Obrátil sa na podpätku a vyšiel z obchodu ako nanajvyš znechutený vystatovač. O niekoľko yardov ďalej sa zastavil a začal sa srdečne smiať, tak nehlučne, ako to obvykle robieval.

„Keď prídete do styku s človekom toho druhu, môžete ho vždy zlákať na stávkku. To je najcharakteristickejší stávkový typ," začal Holmes. „Keby som mu bol položil na stôl sto libier, nedá mi také súvislé a kompletne informácie ako vtedy, keď som ho prilákal na možnosť položiť ma na lopatky. Well, Watson, mám dojem, že sa blížime k rozuzleniu. Záleží len od rozhodnutia, či máme Mrs. Oakshottovú navštíviť ešte dnes večer, alebo odložiť všetko na zajtrašok. Z toho, čo nám udal obchodník, vysvitá, že sú viacerí záujemci o túto vec a..."

Jeho poznámky boly náhle pretrhnuté hlučnou hádkou, ktorá sa začala pred stánkom Mr. Breckinridgeho. Vrátiac sa, videli sme malého mužského s myšacou tvárou, stojaceho v strede svetelného kruhu, ktorý vysielala lampa, pred ob-

chodom. Mr. Breckinridge, obchodník, stál vo dverách obchodu a šermoval hrozivo päťami smerom k brade chlapíkovej.

„Mám už po krk vašich hús,“ rozčuľoval sa. „Prial by som si, aby ste už raz zmizli v pekle. Keď ma ešte raz prídete trýzniť so svojimi sprostými rečami, poštvem na vás psa. Pošlite Mrs. Oakshottovú sem a ja jej vysvetlím, ale čo vy máte s tým do činenia? Od vás som kúpil husi?“

„Nie, ale jedna z nich bola moja,“ doliehal malý človečik.

„Well, tak si ju pýtajte od Mrs. Oakshottovej.“

„Povedala mi, aby som sa opýtal vás.“

„Well, môžete sa opýtať pruského kráľa. Ja mám toho už práve dosť. Zmiznite!“ Rozbehol sa hrozivo dopredu a dotieravec zmizol vo tme.

„Ha! Toto nám môže ušetriť návštevu na Brixton Roade,“ zašepkal Holmes. „Poďte rýchlo a uvidíme, ako naložíme s chlapíkom.“

Predrali sme sa skupinou zvedavcov, ktorých prilákal krik pred stánok. Holmes uchopil chlapíka za plecia. On sa prudko zvrátil a mohol som si všimnúť nápadnú bledosť, ktorá mu zahňala krv z obličaja.

„Kto ste? Čo chcete?“ opýtal sa trasúcim hlasom.

„Dovolíte,“ prihovoril sa úctivo Holmes, „ale nemôžem potlačiť záujem o otázku, ktorú ste dali obchodníkovi. Myslím, že vám môžem pomôcť.“

„Vy? Kto ste? Čo vy môžete o veci vedieť?“

„Moje meno je Sherlock Holmes. Je mojou povinnosťou vedieť to, čo nevedia iní ľudia.“

„Ale vy predsa nemôžete o tom nič vedieť?“

„Odpusťte, ale viem všetko o tomto prípade. Pokúšate sa vystopovať husi, ktoré predala Mrs. Oakshottová z Brixton Roadu obchodníkovi Mr. Breckinridgemu. On ich postúpil Wingatovi z hostinca Alpha a on opäť ďalej členovi klubu Mr. Henrymu Bakerovi.“

„Ach, sir, vy ste ten pravý, ktorého som mal už dávno stretnúť,“ vykrikol malý chlapík a vystrel trasúce sa ruky. „Len ťažko by som vám mohol vysvetliť, ako ma to všetko zaujíma.“

Sherlock Holmes zakýval na drožku, ktorá nás chcela práve minúť. „V takom prípade bude lepšie pohovoriť si o tom v teplej pohodlnej miestnosti. Ale budete taký láskavý a poviete mi ešte predtým svoje meno.“

Mužský na chvíľu zaváhal. „Volám sa John Robinson,“ povedal a uprel na neho prenikavý pohľad.

„Nie, nie. Pravé meno,“ povedal sladko Holmes. „Pripadá mi to nepohodlné, prerokovávať vec s inkognitom.“

Malý chlapík sa zjavne zapýril. „Dobre teda,“ povedal odovzdane. „Moje skutočné meno je James Ryder.“

„Presne tak. Hlavný uvádzač v hoteli Cosmopolitan. Prosím, vstúpte do koča a ja vám za chvíľu poviem všetko, čo by ste si priali vedieť.“

Malý chlapík striedavo pozrel raz na jedného a potom zas na druhého z nás očima, vyjadrujúcimi strach a nádej súčasne. Potom vstúpil do koča a o polhodinu sme už sedeli v Holmesovej

izbe na Baker Streete. Za cesty nik neprehovoril ani slovo, ale rýchly dych nášho hosťa a napätý výraz v tvári vystihoval nervozitu ovzdušia.

„Tu sme teda,“ začal Holmes veselo, keď sme vkročili do izby.

„Oheň vyzerá veľmi vábne v tomto počasí. Zdáte sa byť premrznutý, Mr. Ryder. Prosím, posadte sa ku kozubu. Zatiaľ si prezujem topánky, kým si urobíte pohodlie. No tak! Vy chcete teda vedieť, čo sa stalo s tými husami?“

„Yes, sir.“

„Totiž, opravím sa, s husou. Zaujímame sa vlastne len o jednu — bielu so strakatou škvrnou na hrdle.“

Ryder sa triasol vzrušením. „Ach, pane,“ vykrikol, „môžete mi povedať, kde je?“

„Tu.“

„Tu?“

„Yes. A bola to zvlášť štedrá hus. Nedivím sa, že sa o ňu zaujímame. Sniesla jedno vajce pred tým, než zomrela — najkrajšie, najžiarivejšie, malé, modré vajíčko, ktoré som kedy videl. Mám ho vo svojom múzeu.“

Náš návštevník skočil na rovné nohy a siahol pravou rukou na kozub. Holmes otvoril kazetu a podržal modrý rubín, ktorý sa skvel oproti svetlu ako hviezda. Ryder stál s vyjavenými očima, každý sval v obličaji bol napätý. Nevedel, či sa má dožadovať drahokamu, alebo poprieť vzťah k nemu.

„Hrã je prehliadnutá, Ryder,“ povedal pokojne Holmes. „Ruky hore, lebo vás navštívi olovo!“

Pomôžte mu späť do kresla, Watson. Dajte mu dúšok brandy. Tak! Teraz vyzerá omnoho humánnejšie. Aký je to skrček!"

Na chvíľu zavrával a skoro spadol, ale brandy mu navrátilo farbu do tváre. Sadol si, vyvalujúc strachom naplnené oči na svojich väzňateľov.

„Mám v rukách skoro všetky nifky a všetky stopy, ktoré môžem upotrebiť, takže mi toho nemusíte veľa rozprávať. No je tu ešte stále jedna maličkosť, ktorú treba objasniť. Počuli ste o tomto modrom rubíne od lady Morcarovej?"

„Catherine Cusacková mi to povedala," prezrádzal trasľavým hlasom.

„Viem — komorná lady Morcarovej. Well, pokúšenie náhleho zbohatnutia, tak ľahko získaného, bolo už myšlienkou šikovnejších ľudí, než ste vy. No nepočínali ste si príliš neohrabane. Zdá sa mi, Ryder, že z vás by mohol vyrásť celkom slušný zločinec. Vedeli ste, že zámočník Horner, bol už raz zapletený do podobného prípadu, a spoliehali ste sa, že podozrenie sa svedie na neho. Čo ste teda podnikli? Urobili ste v izbe lady Morcarovej malú „nápravu" spolu s Cusakovou a dosiahli ste tým, že bolo treba zavolať zámočníka. Potom, keď odišiel, otvorili ste kazetu, spustili poplach a spôsobili, že toho človeka uväznili. Potom ste..."

Ryder sa hodil pred kolená môjho priateľa a začal mu ich prosebne svierať. „Pre Božiu milosť, zľutovanie!" kričal zúfalo. „Myslíte na môjho otca, na moju matku! Už to viac neurobím!

Prisahám! Prisahám na bibliu! Ach, nepredložte to súdu! Proším vás!"

„Sadnite si zpät do kresla!“ nariadil Holmes prísno. „Je to veľmi príjemné teraz prosiť, ale predtým ste nemysleli na osud Hornera, ktorý mal nevinne pykať za vaše hriechy.“

„Ujdem, Mr. Holmes. Opustím krajinu. Takto strasiem s neho podozrenie.“

„Hm! Prehovoríme si o tom. A teraz počujme pravdu o pokračovaní. Ako sa dostal kameň do husi a ako hus na trh? Povedzte nám pravdu, lebo v nej spočíva vaša nádej.“

Ryder si oblizol suché pery. „Poviem vám, ako sa to stalo, pane. Keď Hornera uväznili, pokladal som za nevyhnutné striasť sa kameňa, lebo nebezpečenstvo prekutávania mojej izby nebolo vylúčené. No v hoteli nebolo vhodného miesta. Vyšiel som z hotela ako za nejakým poslaním a vošiel do sestrinho domu. Vydala sa za človeka, menom Oakshott a žila v Brixton Roade, kde mala zariadený obchod s hydinou. Cestou tam sa mi zdalo, že každý, koho stretávam, je policajt alebo detektív. Hoci bolo chladno, pot mi vystupoval na čelo. Keď som došiel k sestre, hneď sa ma pýtala na príčinu mojej bledosti. Vysvetlil som jej, že v hoteli spáchali krádež. Potom som zašiel do dvorca a rozmýšľal som, čo by bolo treba podniknúť.“

„Raz som mal priateľa, menom Maudsley, ktorý sa spustil a strávil život v Pentoville. Raz som ho stretol a zaviedli sme rozhovor na rôzne spôsoby zlodejov a hlavne na metódy ukrýva-

nia ukradnutých vecí. Bol som si istý, že Maudsley mi bude verný, pretože som vedel na neho niekoľko vecí. Zašiel som teda k nemu do Kilburnu, aby som sa mu zdôveril. Podujal sa prezradiť mi prameň, kde môžem kameň predať. Len, ako ho dostať do bezpečnosti? V každom momente ma mohli prehľadávať. Opieral som sa o stenu a pozoroval husi, ktoré sa mi plietly pod nohy. Náhle mi prišla na um myšlienka, o ktorej som mienil, že prekabáti aj najlepšieho detektíva. Sestra mi pred niekoľkými týždňami povedala, že kŕmi pre mňa na Vianoce hus. Vedel som, že je aspoň taká dobroprajná, ako jej slová. Vzal by som si hus teraz a v nej by som zamiesol drahokam do Kilburnu. Na dvore bola ohrada a v nej som si vyhliadol jednu hus — bielu so strakatou škvrnou na hrdle. Chytil som ju a bez váhania jej vtlačil kameň do hrdla tak ďaleko, ako mi to prsty dosahovali. Hus ho prehltla a badal som na zvlnení gágora, ako kameň začal putovať. No hus sa začala metať a gagotať a sestra vyšla von, upozornená týmto rozruchom.

„Čo si robil s tou husou, Jem?“ opýtala sa
„Well, hovorila si mi, že mi jednu daruješ na Vianoce, nuž pozeral som, ktorá je najtučnejšia.“

„Ach, ty máš svoju v kuríne — voláme ju Jemova hus. To je skutočne veľký exemplár. Máme ich dvadsaťšesť a nechávame jednu pre teba a jednu pre nás. Ostatné sú určené na trh.“

„Ďakujem ti, Maggie, ale ja dám prednosť tej, ktorú som práve poľožoval.“

„Tvoja je omnoho ťažšia a kŕmili sme ju zvlášť pre teba.“

„Nevadí. Už som sa s tým smieril, že si vezmem tú druhú. A vezmem si ju hneď.“

„Ako sa ti páči. Ktorú si teda praješ?“

„Tú bielu so strakatou škvrnou na hrdle, práve v strede kŕdľa.“

„Výborne. Zabi ju a môžeš si ju odniesť.“

„Urobil som tak, ako mi navrhla, a zanesol som hus do Kilburnu. Zdôveril som sa svojmu priateľovi, pretože to bol človek, ktorému sa ľahko dôverovalo. Zasmial sa podarenému kúsku. Rozrezali sme konečne hus. Srdce mi malo puknúť, keď som zistil, že nieto ani stopy po kameni. Musel sa stať osudný omyl. Nechal som hus a ponáhľal som sa k sestre. Vrazil som na dvor a zbadal, že husi sú preč.“

„Kde sú husi, Maggie,“ vykŕkol som.

„U priekupníka, Jem.“

„U ktorého?“

„Breckinridge na Covent Garden.“

„Bežal som teda opreteký k Breckinridgeovi. Postavil ma pred smutnú skutočnosť. Vypredal všetky husi a tým som stratil stopy po tej vyhľadávanej. Počuli ste dnes náš obvyklý rozhovor. Vždy mal taký spád. A teraz — teraz som nebezpečný zlodej, ktorý zapredal svedomie a ani sa neobohatil. Ach, Bože, pomôž!“ vypukol v bedákanie a zakryl si rukama obličaj.

Tichosť zaplavila izbu. Prerušoval ju len zrýchlený dych zlodeja a bubnovanie Holmesových

prstov na tabuľu stola. Napokon môj priateľ vstal a otvoril dvere.

„Von!“ vykrikol.

„Čože, pane? Nech vám Boh žehná!“

„Ani slova. Von!“

Viac slov nebolo ani potrebné. Len na schodoch sa ešte ozývaly dozvuky rýchlych krokov a vzápätí pribuchnutie dvier.

„Už je po tom, Watson,“ povedal Holmes, siahajúc po fajke. „Myslím, že prípad neudám polícii, ak Horner bude v bezpečnosti. No tento chlapík sa už nezjaví ako svedok a obžaloba padne. Zdá sa mi, že podporujem zločinnosť, ale je možné, že som zachránil jednu dušu. Tento chlapík sa nedá viacej strhnúť na zločin; je príliš prestrašený. Pošlem ho do väzenia a presedí tam celý život. Okrem toho je čas milosti. Keď budete taký láskavý a zazvoníte na Mrs. Hudsonovú, doktor, načneme nové pátranie, v ktorom bude kohút hlavnou postavou.“

Obsah:

Majster podsvetia	5
Tajomstvo Boscombeského údolia	93
Modrý rubín	131